

29302, II, B, g, 103

Slovanski elementi

v

Venetščini.

I.

Spisal

Davorin Terstenjak.

Založila in na svetlo dala

MATICA SLOVENSKA.

(Poseben odtis iz Letopisa Matice slovenske za l. 1874.)

V Ljubljani.

Natisnili Jožef Blaznik-ovi dediči.

1874.

JUN 18 1880

P

Podučni in zabavni del.

Vredil

dr. E. H. Costa,

predsednik slov. Matice.

Erklärung in Sachen der

Viertel

der 15. 11. 1800

in der Stadt

Georg J. J. II

Predslovo.

Ti članki so „notata“ mojih študij v letošnji zimi. Bolehavost je kriva, da niso popolnoma izdelani; — tudi sprva ne bil moj namen vseh tako, kakor se tukaj predstavljajo, na svitlo dati, nego le nekoliko zanimivejših sem mislil v časopisu po meni uredovanem — v „Vestniku“ — objaviti. Članki so začenjali pod peresom naraščati in presegati prostor, kateri je jim bil v omenjenem časopisu odločen. Med tem še nastopi druga okoliščina. Meseca avgusta tekočega leta imajo v Kijevu slovanski arhajologi svoj občni zbor. Kot dopisujoči ud moskovskega arhajologičnega občestva imam moralčno dolžnost v ta zbor tudi kakošno razpravo poslati; razve tega me še tudi veže posebna obljuba. Ker zaradi malotrdnega zdravja se ne upam na tako daljni pot odpraviti, nakanil sem s tem delcem slavnemu zboru tiskano pozdravico poslati; vendar, ker se je tisk delca, ako je imel o pravem času dovršen biti, moral koj začeti, ne mi bilo mogoče te razprave v točen system vrediti. Odsod je jena fragmentarična podoba. Sicer je to delce bolj historično-filologično, nego strogo arhajologično, a upam, da bode ipak vsem slovanskim starinoslovcem dobro došlo, ker jim bode za raziskovanje slovanske arhajologije čisto novo polje odprlo. Kar je moj prezgodaj umrli slavni prijatelj A. Gilferding v svoji izvrstni razpravi: Древнѣйшій періодъ Исторіи Славянъ, glava vtoraja: Venety (glej Vjestnik Evropy Tom. IV. str. 154—230) historično utemeljil,* se tukaj dopolnjuje in potrjuje s filologičnimi dokazi. Ne trdim, da bi to delce bilo dovršeno in brez vseh pomanjkljivosti, a to trdim, da bode marsikaterega preiskovatelja zgodovine in jezika adrijanskih Venetov spodbujalo k novim in še globokejim preiskavam.

Slovanski arhajologi, katerim so ugodniše okoliščine nego meni, pa naj potujejo v klasično zemljo, in iz starinskih ostankov luščijo

Častite čitatelje napotujem pri tej priložnosti tudi na svojo razpravo o sorodnosti paflagonskih, illyrskih, jadranskih in baltijskih Venetov, natisneno v Letopisu Matice slovenske za leto 1871.

slovanske elemente. Dotične zbirke in dotična literatura je bogata, a narod, katerega je že Homer počastil s priimkom: „*λάσιον κῆρ*“ — si zaslužuje, da mu posvečujemo vso pozornost.

Ako hvaležno omenim, da je slavni predsednik Matice slovenske g. dr. Ethbin Costa največ pripomogel, da ta spis pride o pravem času na svitlo, nisem storil drugega, kakor svojo dolžnost. Razpravo samo pa priporočujem milostivi sodbi učenjakov strokovnjakov. Kdor živi na deželi oddaljen od bibliotek, mora pogrešati obilo literarnih pomočkov, in tako ne more, kakor bi rad, kaj izvrstnega in popolnega ustvariti. Rad sem, ako dobijo temlji-tejši raziskovalci od mene — nov kažipot in novo gradivo za raziskovanje in konečno določanje narodnosti — od nekdanj na glasu bivših Venetov.

Na Ponikli den sv. Cyrilla in Methoda 1874.

Pisatelj.

Vvod.

Za slovanskost starodavnih adrijanskih Venetov niso se samo poganjali Schlötzer, Surowiecki, Mannert, Šafařík, Springsguth in drugi pisatelji stareje dobe, temoč tudi v novejših časih imamo o tem predmetu temeljito razpravo od prezgoda umrlega Gilferdinga in Nemca Contzena*). Tudi mi smo v raznih člankih marsikteri dokaz za slovanskost Venetov na svetlo spravili, in vsak nepri-stransk preiskovatelj stare zgodovine bode prigláševal našemu trdenju, ka so med Karpati in Adrijo vže v predhistorični dobi Slovani prebivali, in ne šče le v 6. stoletji po Kr. semkaj prišli. To resnico je tudi spoznal eden naših rojakov g. prof. Urbas**), ki na strani 5. svoje razprave: „di Slovenen“ piše, da so se Slovani, v raznih časih poskušali kraj Adrije naseliti, in pod opazko izreka sledeče: Dass die Slaven mit den Germanen zugleich(?) nach Europa gekommen, steht wohl fest, allein seit Jahren dauert der Streit, wer zuerst Krain und die angrenzenden Gebiete besetzt habe, die Celten oder Slovenen. Terstenjak's Beweisführungen steht ein gewichtiges Wort entgegen in Linhart's Versuch einer Geschichte Krains I. pag 154.

No poglejmo, kaj Linhart pravi. Linhart na strani 153. piše, da so nekđaj Grki, Latini in Slovani spadali k enemu velikemu ljudskemu deblu, in ednoisti jezik govorili, in da je ta jezik šče le pozneje v razna narečja se izrodil. Potem piše Linhart na strani 154.: Ich kann nicht bestimmen, wann und wo diese Ursprache geredet wurde. Aber warscheinlich ist es, dass damals, als die Ursprache schon in Dialecte überging, auf der Nordseite des adriatischen Meeres ein Volk gewohnt haben muss, dessen Sprache auch eine Tochter von jener Ursprache war, woraus die griechische, lateinische, germanische und slawische abstammen. Denn daraus glaub' ich mir die sonst wunderbare Erscheinung erklären zu müssen, dass sich an den ältesten Namen der Berge, Flüsse, Städte die griechische, lateinische, slavische und germanische Sprache in gleich sichtbaren Spuren wieder erkennen,

*) Contzen, di Wanderungen der Kelten, str. 67—73.

**) Dritter Jahresbericht der deutschen Oberrealschule in Triest 1873 str. 5.

dass es mir eben so gleich fiel, griechische Abstammungen zu finden, als Dolci die Illyrier und Springsguth die Veneter aus slavischen Sprachspuren zu Slaven, und Kluver aus deutschen Sprachformen alle Illyrier zu Deutschen gemacht hat“.

Tako znal je Linhart pisati v svojem času, a čudim se, da gosp. prof. Urbas ni prost tacih predsodkov. Ako on razne moje članke pazljivo prebira, mora se vendar prepričati, da jaz na tanko razločujem te „Sprachformen“, in dokazujem, da so te „Sprachformen“ edina vlastitost slovanščine. Razve tega nisem suh jezikodrobec, nego podpiram svoje trdenje s poročili grških in latinskih pisateljev, in z arhaiologičnimi dokazi. Na voljo je častitemu g. prof. dano, naj iz te poltretje stotine venetskih besed dokaže po filologičnih pravilih, da so grške, latinske ali keltske, dasiravno ne tajim, da se jihove korenike tudi v teh jezikih nahajajo. A korenika sama šče ne odločuje vlastitosti tega ali onega jezika, treba je gledati na tvarilne oblike, na glasniške postave itd., česar vsega ne zanemarjam v svojih preiskavah, dasiravno se ne imam za nezmožljivega. Toliko mimogredé o g. prof. Urbasovi opazki. Vendar g. prof. Urbas sam ne verjame, da bi šče le v 6. stoletji prišli Slovani na Adrijo. On na omenjeni strani dalje piše: Die Wiedereinnahme der genannten Länderstriche versuchten demnach die Slaven mit wechselndem Erfolge unter Tiberius, Caligula, Constant M., weiters in den Jahren 405, 449, 548, 551; ihre letzte Ansiedlung wird in die Zeit von 593—595 gesetzt. G. Urbas je naimer Šafaříkovega mnenja, da so Kelti, ki so 385 pred Kristusom začinjali prek grajskih Alp v gornjo in srednjo Italijo, en del naimer Skordiščani, pa čez Kras v dolnje strani Illyrika in Macedonije se preseljevati, vse slovanske prebivalce med Adrijo in Karpati za Karpate stiral. Ni namen tega spisa dokazovati neresničnost in nemogočnost tega trdenja, upamo na drugem mestu razjasniti, kje in kod so vse Kelti v deželah med Adrijo in Karpati stanovali, tukaj le edno damo častitemu g. prof. premisliti, naj nam iz slovenščine dokaže toliko keltskih jezikovskih ostankov, kolikor mi slovenskih dokazujemo v venetsko-italijanskem narečji, ker naravno je in fakta potrdujejo, da, kedar močnejši rod slaberega izrodi, nastane v jeziku poseben jargon; to prikazen najdemo v franceščini, v friulščini, v angleščini, in mogli bi jo vsaj pri Slovincih po karnskih planinah najti.

Črez Venete so valovi raznih narodov plavali. Pri svojem prihodu so našli tukaj etruske Eugance, te so porinoli v rhaitške planine in postali sosedje Umbrov. Zato najdemo že pri Plautu, ki je bil rodom Umbričan, več venetskih besed; gotovo so te prišle k Umbrom po občevanji z Veneti in Plautus jih je uvel v jezik latinski. Tako on rabi hirnea, nekakva posodva; ta beseda se lepo vjema s slovašk. hrn-ec, stsl. грѣнь, lebes, dalje troia, Zuchtsau, čije razlago glej sub voce: Trogia — Trugia.

Naval Keltov je gorenje-italske narode, kakor Lygure, porinol na zapadno primorje, Tuske deloma črez Alpe, kder šče so

za Livija v Rhaithii skaženi svoj jezik govorili, deloma z Umbri vred črez Apenine. Sedaj so Veneti postali na zapadni meji sosede Keltov, vendar niso pri tem silovitem navalu nič trpeli, nego svojo deželo mirno obdržali.

Prvi keltski plemeni, ki ste prekoračili reko Pad, ste bili Lingoni in Boji. Pod oblast prvih so prišla mesta: Parma, Mutina in Bononia; pod oblast poslednjih: Ravenna, ki je bila nekdanja lastnina Venetov. Etruski so se hudo bojevali s Kelti, dokler niso premagani Keltom pot odprli v Rim.

Žveza s Samniti je malo pomagala. Znateljem zgodovine je znano, s kako ogromno hrabrostjo so se italska plemena s Kelti bojevala za svojo neodvisnost. Rimljani slednjič zmagajo, pobijejo Boje in Insubre, in skoro bi bilo vladarstvu Keltov v Italii odklenkalo, ako ne bi bili v Hannibalu, ljutem sovražniku Rimljanov, našli mogočnega zaveznika. Po bitkah ob Ticinu in Trebii je Hannibal prišel do trga Cannae. Po Hannibalovi smrti je še dolgo Rimljane nadlegoval Hamilkar, vendar Insubri in Boji so bili pobiti, prvi pri mestu Comum, drugi v zemlji Laevov.

Leta 563 u. c. je konsul Scipio Nasica Boje do čistega premagal; keltski Cenomani se podvržejo, in tudi Veneti se Rimu poklonijo. To je bilo okoli 194—190 pred Krist., in od tiste dobe se je začelo porimčevanje Keltov in Venetov. Da šče se je venetski jezik vsaj po deželi ohranil za Livija, Plinia, Virgilija, Cicerona, Catulla in Vitruvija pričuje več venetskih besed, katere ti pisatelji v svojih spisih rabijo, postavim: cisium, carbatina, vipio, cotonia, ceva, magalum, mentula, calla, caballus, lappago, batiofus, bacarus itd.

Latinsčino je pokopala jena hči italščina, ali bolje rečeno romansčina, a iz jezika starih Venetov se je pri prebivalcih, ki zdaj obsedajo pokrajino starih Venetov, ohranilo obilo besed iz starovenetskega jezika, katere so pozneje romale po romanskem svetu.

Res je marsiktera še pozneje, ko je „Venezia la dominante“ strahovala slovanske prebivalce ob Adrii in njenih otocih, ko so Slovani v Benetkah imeli svojo imenitno naselebino v „Riva di Schiavoni“, prišla v italjansčino; zato toliko srbskih besed v tem italjanskem narečji; a vendar nahajamo v nekaterih besedah stare močne oblike, ki jih srbsčina 14. stoletja ne pozna, dalje več besed, katere le poznajo severno-slovanski jeziki, in jih niti slovensčina, niti srbsčina ne hrani v svojem jezikovskem zakladu; — vse te so se gotovo ohranile iz starovenetskih časov.

To resnico je spoznal sam pridni Boerio, ki v vvodu svojega besednika piše: — „Sorto poi è diffuso l'idioma latino e fattosi comune a tutta Italia, siccome gl'Insubri, che abitavano l'attuale Lombardia, lasciarono la lingua Celtica, ritenendone però i dittonghi, le aspre e fischianti desinenze e i suoni nasali e gutturali, che rimasero sino a' di nostri, siccome i Toscani perdettero antica loro lingua Etrusca; così i Veneti adottarono anch' essi il nuovo

linguaggio e lo parlarono comunemente, meschiando e modificandolo cogli accenti e colla dolcezza dell' antica loro lingua grecanica e latinizzando non meno una quantità di termini nazionali*), che non erano conosciuti in altri luoghi d'Italia.“

Boerio tore ima jezik starih Venetov za „lingua grecanica“, ako bi bil dobro slovansko umel, ne bi tega mnenja bil.

Po tem uvodu se podajmo na besede same; vendar preje, nego hočemo te pretresovati, je treba nekoliko o glasniških postavah venetskega narečja omeniti.

Labialci: *v, p, b, m.*

Slovanski *v* ohranjuje tudi v venetsko-italijanskem narečji svoj glas; najdemo: vertina, foramen = hrv. vrt, idem, vendar se čredi 1) z *b*, na primer: barare, far frodi, in pa svariada, errore; 2) z *m*, zato najdemo melma in velma, kar edno in isto pomenja. Enako čredenje je tudi navadno v slovanščini.

Soglasnik *b* se čredi s *v*, zato več besed slovanskih v venetski italjanščini ima *v* mesto *b*, tako: scravazzar, škrobotati, bolj redko z *p* in *m*.

P se čredi s *b*, zato bis-ato, anguilla, slov. *pisk*-ur, *m* pa z *v*, zato najdemo melma in velma, manga in vanga.

Kakor se labialni soglasniki izsuvaajo v slovanskem jeziku, postavim pred *n*, *nj*, n. pr.: kanoti za kapnoti, tako tudi v venetščini: roгна beri ronja za ropnja. Dalje se labialec *v* izpahne med dvema soglasnikoma n. pr. macaizzo, tempo nuvoloso, umido = mokavica, primeri bolg.: krastaec za krastavec, paone za pavone**).

Dentalca: *d, t.*

Soglasnika *d* in *t* se pred mehkiimi samoglasniki omehčujeta v *dž*, kar se pa v venetsko-italskem narečji večidel glasi ko *z* in *zz*. Tako je iz lat.: radio, die Radspeiche, postalo v venetščini: razza, zato slov.: radja — radža, starobolg.: ražda, je v venetski razza, stratja — strača pa: strazza, v starobolg. bi se glasilo: strašta. Kakor slovenščina rada soglasnik *d* izpahuje med dvema vokaloma, postavim rojen mesto rodjen, klaja mesto

*) Že Linhart je željo izrekel, da bi kdo spisal slovník narečja venetskega, ker „ein philosophisches Wörterbuch des Venetianischen Dialectes würde vielleicht noch welche Spuren der slavischen Sprache in demselben auführen. (Versuch einer Gesch. von Krain II. 62). Temu je vstregel Giuseppe Boerio s svojim delom: Dizionario del dialetto Veneziano, terza edizione Venezia 1867.

**) Na početku besed pa soglasnik *v* se pogostem odvrže, zato: ose za vose = voce. To najdeš tudi v slov. las, ladati za vlas, vladati. Sopot se pred vokalom pritekne, na primer: vovo za ovo, jajce, v slov. rokno, voče. Tudi v *g* prelazi, zato zgolo za svolo, volamente, il volare, primeri slov.: zgon in zvon. Že Plinij piše, da so Venetčani radi *v* na početku besed odmetavali. Pis.

kladja, tako tudi venetščina, zato najdemo: bean za bedan, nio za nido, peon za pedon, bailo za badilo. Večkrat je slov. *d* v venetščini *t*. Tudi *t* med dvema soglasnikoma izpada: caena za catena, cainello za catinello.

Liquide: *l* in *r*.

Venetščina soglasnik *l* povsod vokalizuje ali ga celo potlači tam, kder ga italjanščina rabi, tako govore: mugier namesto mogliere, voglia mesto voglia, volja; pred samoglasniki se spreminja v *i* kakor v italščini sploh, postavim chiamar = lat. clamare, chiuso = lat. clauso; to stori tudi v slovanskih besedah, zato: chiacolezzo, piccolo romore za: clacolezzo — klaklokolica. Pred glasnikom *i* se celo v ta glasnik vtopi, na primer: china = lat. clina, prina za pruina. Tudi soglasnik *r* se pred samoglasnikom in za samoglasnikom zgubi, postavim: varario za varario, zavatin za zarvatin. Enako prikazen najdeš tudi v slov.: čevelj za črevelj, žebe za žrebe itd. Podnebnik *n* pa prelazi tudi rad v *l*, postavim alzana za anzana itd.

Guturalci: *h*, *g*, *k*, *gh*, *ch*, *c*, *cc*.

Soglasnika *h* venetščina, kakor italščina sploh ne trpi, temoč ga na početku odvrže, v sredi pa izpahne, zato najdeš: suota, siccitas, mesto suhota, ranto mesto ranhto. V besedah iz tujščine sprejetih začetni *h* spreminja v *g*, postavim: getra, gitar, werfen, slov. hitati, gearchia iz: chiarchia.

G ohranjuje svoj glas pred *o* in *u*, pred *e* in *i* prelazi v *dž*, ravno tako *k* (*c*) v *č*; ital. *ch* pa se v venetščini glasi kot *č*, in Venetščan izgovarja besede: chiave, chiesa, chiamor, kakor: čiave, čiesa, čiamor, to velja tudi od slovanskih besed: chinchia = činčia, slov. kinčia (chinchia znači žensko, ki se zmirrom kinča), chinciarse = činčiarse, slov. kinčati, chioca = čioca = slov. kvokla — klokla, gallina.

Soglasnik *g* venetskonarečje pred *ia* in *io* spreminja v *z* ali *zz*, tako: mazor, mesto ital. maggior, zornada mesto giornada, zogo mesto gioco, trazzo mesto tragio, garzo mesto gargio, formazzo mesto formaggio; to velja tudi od slov. besed.

Soglasnik *c* spreminja venetščina rada v *s* na pr. vose za voce, *cc* pa v *z*, postavim: azar za acciar, tudi v *zz*, in pa *ss*; zato: schiaussar za schiauciar = slavkati, slov. kati, musa za mucia.

Kakor se v venet. *c* pred *i* glasi kot slov. *c*, tore italj. cibo = cibo, tako *g* pred *e* in *i* ne kot *dž*, nego kot slov. *dz*, tore zente = gente. *Z* in *zz* pa je po Boeriu = *s* dolce.

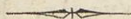
Soglasnik *k* pa venetščina rada spreminja v *g*, postavim: cago, cagador, mesto caco, cacatore, gato za cato, maček;

soglasnik *g* v slovenskih besedah pa spreminja v *k*, postavim: C a c a l = srbski g a g a l, ruski g o g o l.

L za *g*-ejem pa, kakor smo že slišali, izbija, zato: b a g i a mesto b a g l i a; ta *gl* pa prelazi v italščini v *i*, tedaj: b a i a; *gl* ni drugo nego polski *l**).

Tudi v slov. *l* rad prelazi v *j*, primeri: jenzik, jazik, jezik, litov. liêžuvis, lat. lingua, od lingere, lizati.

Sibilant *sc* = *š* se v venetščini izgovarja kot *s*, *ss*, tore *pesce* = *pesse*. Znamenito je, da se je *š*če v mnogih besedah ohranil staroslov. *ж* in *л* in sicer kot *am*, *om*, *an*, *en*; da se *ѣ* glasi kot čisti *e*, priča je ime venetsk. božanstva: *Belin*, kar kaže, da so te oblike prestare.

*) Romanski in germanski rodovi ta *l* niso mogli izgovarjati, zato so pred njega guturalca: *g* in *k*, Grki pa *θ* vrinoli, zato najdeš: Schiavo, Sklaven, Selavini, Selavinia, Σθλαβηνοι. Ker Venetčan *l*-a pred vokalom ne trpi, tore izpahne in obdrži samo vrinjeni guturalec. Pis.

Leksikon.

- Anzana*, fune, vrv; starosl.: *anza*, *onza*, novoslov. ože.
- Antian*, tegame, Tiegel. *Antian* se govori v patavinskem narečji, v venetskem: *Intian*. Uže Calmo je opazil, da *antian* se ima staviti k latinskemu: *intus*, in prav je zadel, vendar: *antian* je slovanska oblika, ker v staroslov. rabi *антра* — *antr*, *ontr*, od koder *антрова*, *intestina*, *антъ* = *antl*, *cavus*, *perforatus*. *Antian* je po vokaliziranem soglasniku: *l* iz: *antlan*, novoslov. *vtlan*, tore *vas cavum*, *perforatum*.
- Barbotar*, plaudern, slov. *brbotati*.
- Batola*, čenča, rusk. *botlat*, neumno govorit, srb.: *batinat*.
- Baita*, capana, slov. *bajta*, tore ne madžarsko kakor Miklošič misli.
- Brado*, junček, *braduma*, goveja živina za plod, polsk. v kašubskem narečji: *brad*, plod, latvijski: *bred*, *accrescere*, slov.: *bredji* — *breji*, staroslov. *breždi*, *praegnans*.
- Bada*, maniera, slov. *vada* — *na-vada*.
- Bean*, za: *bedan* kakor: *suar za*: *sudar*, *armselig*, srb. *bedan*, slov. *beden*.
- Bagia*, za: *baglia*, *burla*, *scherzo*, rusk. *bali*, *Narrenpossen*. Diez iz gršk. *βαίος*, *gering!* ali mi imamo v venetščini: *bagia* = *baglia*, tore je *gli* korenično.
- Bagio-baglio*, srb. *baljav*, korošk.-slov. *bal-hast*, lisast. *Belizarjev* konj, ki je bil po vsem životu črn, samo po čeli lisast, se je velel: *Balan*:
- Brancin*, vrst ribe, litov.: *brunšis*, *Plötzfisch*.
- Bria* za: *brida*, *Zaum*, primeri staroslov. *bridati*, *adstringere*.
- Bognon*, enfiato, *Geshwulst*, srb.: *bunjati*, *anschwellen*.
- Bugna*, *Wulst*, *Geschwulst*, slov.: *bunka*, *Geschwulst*.
- Bodolo*, mal, debel človek, starosl. *botěti*, *odebljati*.
- Borela*, *Magen von Hühnern*, srb., ruski: *burag*, *Thiermagen*.
- Burelo*, *legno longo*, che *serva per formare l'impiombatura di un cavo coll' altro*, primeri slovaški: *burit*, *lamati*, *izrezati*, *vrtati*, iz te korenike je omenjena *borela* in *burag*.
- Britola*, *Schneidmesser*, *britolin*, *Federmesser*, slov. *britva*, *Barbiermesser*, srb.: *britva*, *Taschenmesser*.
- Barena*, muža, slov. *bara*, srb. *bara*, česki *bařine*, ruski *bar*, vse v pomenu muža.

- Broda*, juha, litov.: *brada*, Jauche, Pfütze, slov. *broditi*, župo trositi.
- Bizarin*, agnello, slov. *bica*, ovca.
- Burlar*, scherzar, rus.: *burnut*, bajke pripovedati.
- Baga*, Schlauch, srb.: *bagan*, Lammfell.
- Bagiar*, Küssen, srb.: *bagnuti*, *buznuti*, slovaški: *bazkati*, češk: *bozati*. Latinski pesnik Catullus rodom Venetčan je *basium* in *basiare* spravil v latinščino.
- Brombola*, sonaglio, slov. *brumbica*, Maultrommel.
- Badar*, attendere, rus.: *bodet*, zreti, paziti, polsk.: *badac*, forschén.
- Bagarin*, Herzenskind, Lieblingskind, slovaški: *bagnuti*, češki: *bažiti*, *ljubiti*, sansk: *bhadž*, *amare*, *colere*, *venerari*.
- Balir*, rediti, rus.: *baloven*, verzogenes Kind, *balka*, rejeno jagnje, slovaški *bala*, vamp, slov. *bale*, Säugling, sansk. *bâl*, *nutrire*, *bâla*, *dete*, venetski *balia*, *Saeugamme*.
- Chiacolar*, parlar vanamente, slov.: *kloko-tati*.
- Chiacolezzo*, piccolo romore, starosl. *klokol*, *klokot*, rus. *kolokol*.
- Chinchiar se*, pulir si, sich zieren, slov. *kinčati*.
- Cracca*, Rosswicke, uže Pliniju znano, slov. *grah*, *grahor*, *grahorica*.
- Ciola*, larus cinereus, hrv. *čola*, vrana.
- Coger*, volova koža, slov. *koža*, *kožer*, koža, ki se razprostire.
- Canevin*, celleta, volticciuola, kleines Gewölbe, starosl. *konob*, *pelvis*, *vas*, novosl. *konob*, *cella*, tudi srbski; *konobar*, *pincerna*.
- Calota*, Kopfbedeckung, slov. srb. *galiti*, *bedecken*, *verhüllen*, češk: *haliti*.
- Cimetta*, germen, slov. *cima* je prešlo tudi v poznejšo latinščino iz venetščine.
- Cima*, apice, rus.: *kaima*, Rand.
- Cala*, *calada*, *calaia*, passo, quello, che si fa per poter entrar nel campo, Feldweg, srb.: *kalati*, *kalavati*, *izlaziti*, litovski: *kielias*, Weg. To besedo že rabita Venetčana Livij in Virgil: *calla*, *callis*, *deviae calles*, unwegsame Wege, češk. *kalat*, *hoditi*.
- Chiocar*, *gracidar*, primeri hrv.: *orel klokoče*, *klokotati*.
- Caia*, Knicker menda od *kajem se*, *toži se mi*.
- Chiochera*, chiusa, Verschloss, slov. *ključ*, *ključavnica*, *kluka*, tedaj: *chiochera-ključera*, *ključara*.
- Chioco*, pijan, slov. vino rad *klukati*, je *na-klukan*, nemški *angestossen*, *angestochen*.
- Cigolo*, *vinacciolo*, *acino*, hrv. *čiger*, *mustam tortivum*.
- Croda*, rupe, v slovanščini pomenja krd špičasto orodje, primeri šče *hrid*.
- Cimegar*, *socchiudere di occhi*, slov. *z očmi* — *čmigati*.
- Cip*, ime ptice, slov. *cipa*, *emberiza* (Linée).
- Cigar*, slov. *cigotati*, srb. *ciknoti*, *schwirren*, *kreischen*, ruski: *ciganiti kichern*.

- Cotega*, Fallschlinge, primeri staroslov. *kutiti*, *machinari*.
Caranza, ariditá, gorenica, srb.: *zgarati se*.
Chiompo, manco, prim. srb. *klompav*, *klempav* v sorodnem pomenu.
Cogion, Hode, srb. *koka*, *Schamtheile*.
Colo, viscoso, slov. *kel*, *keliti*, *leimen*.
Crielo, das Schoos im Netze, slov. *krilo*.
Cono, weibl. Scham, iz venetščine tudi v lat. *cunus*, slov. kraj
 Mure: *kuna*, *vulva* (glej *Murko s. v.*)
Cazzar, hineinstossen, slov. srb. *kucati*, *kucnoti*, *kecnoti*.
Clacche, Ueberschuhe, rus.: *holoče*, nemški iz slov. *Kaloschen*,
 slov. *hlače*.
Crica, Zank, slov. *kreg*.
Crepar, morir, slov. *krepnoti*.
Chiassato, Laerm, slov. *hlastati*, *lärmen* (*Murko*).
Copanetto, mala sulica, slov. *kopje*.
Cesto, Staude, Zweig, *cesta* ein Korb aus Zweigen, staroslov.
kusta, *virgulta*, rus.: *kust*, *frutex*, *Busch*.
Copelina, piccolissima particella d'oro, d'argente, primeri rus. *kop-
 pek*, iz korenike *kop*, *scindere*, kakor: *rubelj* iz *rub*,
scindere.
Copano, ladja slov. *kopanja*, *Trog*.
Cugna, denar kovati, *ku-nja*, iz *ku-jem*, *kovam*.
Carpia, črevlji, škornji, severnoslov. *karp-ky*, *krp-ky*, slov.
krplje, *Schneeschuhe*.
Cuba, volta, Gewölbe, srb. *kuba*, svod nad ognjiščem, rus.: *kub*,
Kreisel.
Cataronaccio, Zänker, staroslov. *kotora*, *kotera*, *dissensio*,
koterati, *coarguere*. Slov. in srb. te besede ne poznate,
 tedaj je šče ostanek iz stare venetščine.
Celente, medico, slov. *celiti*, *mederi*, *vračiti*.
Cheba, Dickkopf, Trottel, slov. *kebast*, *trmoglav*, *keblača*, *Kopf*.
Chizza, *Chisa*, psica, srb. *kujica*, *kučka*, slov. *kusa*, *kuz-
 lja* itd.
Cocal, larius canus, srb. *gagal*, rusk. *gogol*.
Cocolar, far caro, česk. *kochat*, pol. *kochać*, *ljubiti*.
Calessa, koleša.
Cantano, angoloso, voce antiq. staroslov. *kant*, *kont*, *angulus*.
Caricare, ladjo natovoriti, srb. *ladjo na-kreati*, *carco*, *Ladung*,
 sansk. *krčč*, *obtežiti krččk-ga*, *teža*.
Cefar, slov. *cepiti*, v ednakem pomenu.
Erto, alto, voce antiq. slov. *ert*, *Spitze*.
Endegole unbedeckt, unverhühlt, litov. *dengiu*, *verhühlen*, staro-
 nemško: *dakjan*, *dachjan*, *dechjan* lat. *togo*.
Farfalin, Schmetterling, Flatterer, slov. *frfoleti*, *flattern*.
Galoria, allegrezza eccessiva manifestata con gesti, staroslov. *galiti*,
σκιόζαί, vor Freude springen, od tod venet. *gagioso* za:
gaglioso, *lustig*, *heiter*.
Ghebo, antica voce veneziana, rivolo, rus.: *guba*, *uliv morja*, *die Bai*.

- Genca*, tristerello, sparutello, elend, slov. gingav.
- Gora*, fossa, per la quale si conduce acqua, pol.: gara, dira, slovašk: garat, vodnjak, žleb, koroškoslov. gariti, bežati.
- Gruzzo*, Haufen, slov. gruča, grča.
- Grumo*, quantità di cose accumulate, slov. grum, grm-ada, srb. gromila; grumo, villupo, Wulst, Klumpen, srb. grumen, Klumpen.
- Garbo*, acconcezza, bon tratto, uomo di garbo, onorato, galantuomo, litov. garbė, honor, gloria.
- Gatolo*, Kanal, rus.: gat, draga, Wassergraben, srb. gat, Ableitkanal.
- Grintoso*, schaebig, slov. grintav, litov. gryntas, calvus, odtod ime gore: Grintovec — Plešivec.
- Gongolar*, saltar di gioia, vor Freude hüpfen, rus.: gugatsja, staroslov. gongat, srb. gungul, primeri šče staroslov. gongniav.
- Gropo*, nodo, srb. grba, Knoten.
- Goto*, Becher, pri Gorici: got, iz venet. v lat. guttus pri Pliniji rodum Venetčanu, sansk. ghata, hydria fictilis.
- Giorda*, Thür, srb. garda, zagrada.
- Gaza*, corvus, srb. gačac, Krähe, gakati, krähen. Diez stavlja k nemšk.: agalstra, Elster, Galster(?).
- Grebani*, luoghi sassosi, slov. grape, alipa: greben, kammartige Felsen.
- Grola*, corvus, primeri rus.: graj, Krähgeschrei, litov. gro, srb. grajem, crocito, krähen.
- Godegar*, modern, slov. goditi, goden, maturescere, maturus.
- Gritar*, corrodere, srb. grtati, nagen, schaben.
- Gronda*, kap, Traufe, srb. gruda; cedilo, že Varro pozna: subgrunda.
- Gozzo* za: Goccio, Kropf, slov. gok, ein kropfiger Mensch.
- Lapazza*, pezzi di legno per rinforzarli l'antenna. srb. lapacke, deske pri mlinskem kolesu, slov. lapte.
- Landa*, catena di ferro, rus. lanta.
- Landra*, umazana ženska, srb. v Srěmu: landra, Schmerhaut. Diez vse sorte besede priravnava; vendar obširnije drugokrat.
- Lopa*, scoria, slov. lupiti, schälen, lopa se rabi pri venetskih kovačih, kedar se železo lušči — lupi.
- Lisso*, polito, slov. ličiti, glätten. ss je iz c postal, glej dole: lissa.
- Lugia*, la femina di porco, che ha partorito: slov. ložna svinja, primeri staroslov. lože, ložesno, uterus, vulva, srb. loža, Nachgeburt, Diez iz nemšk. lôs, pa je li lôs nemško?
- Landa*, Heide, Flur, staroslov. landina, lendina, novolov. ledina, sorodno je got. land, χώρα, ἀργός.
- Lagno*, lamentò, slov. laj, lajati.
- Lagar*, zulassen, indulgere, starolov. lag-oda, indulgentia, lagoditi, indulgere.

- Lissa*, in den Nachen geflossenes Wasser, lij, lijica, iz liti.
- Lenza* za: lenccia, Boerio pravi, da je lenza, voce ant. che significa acqua, zato prislovica: Venezia di Lenza, staroslov. lonka, muža, latvijsk. lenka, lanka, mužnat travnik.
- Liban*, corda, che si fa ad uso di tirar le reti, srb. libati, bewegen, schwanken.
- Matizar*, gaukeln, tanzen, matacin, Gaukler slov. motati, motiti, circumagere, rus. matora, Rolle, slov. matuda Rührkübel, rus. matusit, bëgat, sansk. math, vrtiti.
- Marangonar*, Holzarbeiten aufführen, ruski murja, lesena hiša, slov. mirina, stena.
- Molo*, Damm, slov. moleti, hervorragend, polabskoslov. mol, Anhöhe. Diez misli na lat. moles. Ne verjamem.
- Maregna*, Copertoio, Decke, sansk. mur, ograjati, glej: marangonar.
- Melma*, muža, slovaški mala, gröz, blato, muža.
- Messeto*, *mesetaria*, antico termino veneziano, slov. mešetar, staroslov. МѢШЕЦЬ, turpis quaestus; Boerio je misli na grško: μέσότης, Mittelperson, a zato ima Taljan mezzano, tore messeto in mesetaria imata drugo koreniko.
- Marra*, *Marrone*, Jäthau, korenika je *mr*, *ml*, conterere, iz katere imamo več slov. besed; že Plinij rabi: Marra, mateola.
- Mugnegar*, zermalmen munjekati, srb. munjak = molnjak, Mühlstein.
- Musa* gobec, sansk. mukha, os, vultus, slov. mucati, gobčevati gobec napraviti, srbski mucati, mucljati tudi slov. mumeln, stammeln; musa stoji za: mucia. Diez ne vé, kam bi prav to besedo djal. Ferari misli na mussare, ali Diez dvomi, ker črke se ne skladajo.
- Magogo*, persona piccola, slov. magaš, Zwerg (Murko).
- Muchiachia*, (beri: mučiacia) Dama amorosa, je — mužača.
- Muzzar*, wegrücken, slov. micati, meknoti.
- Macar*, klein hacken, schaben, srb. makljati, schaben, maklja, Schabmesser, iz te korenike ime venetske jedi: macaron, macaroni, ker se testo maklja, primeri: rezanci iz: režem.
- Monin*, *Minin*, mačka, slov. (korošk.) muna, sansk. mēna-da, mačka.
- Meriga*, der Dorfbüttel, srb. merati, schlagen. Zaradi sufiksa primeri: Čeliga, solyga itd.
- Mazzar*, schlagen, ruski macat, schlagen, slov. macelj, Schlägel, venet.: mazon, Schlägel.
- Nugia*, Verdruss, slov. vnoža se mi, es verdriesst mich.
- Paltan*, *paltanoso*, *paltanazzo*, paludoso, Palta, ime mužnate reke na Polskem, Palta (Paltenthal) mužnata dolina na Štirkem.
- Piochiarra*, Schmutz, Unordnung, slov. pločav, štajarskonemško plotschet.

- Pestrinera*, moglie di lattajo, slov. pesterna.
- Pizza*, Ausschlag, iz: pikca, pikica. Diez tudi kaže na thema pic, stechen.
- Polaca*, mezzo abito, slov. pol, pol. pola, Schoos; tudi venetsko polana znači isto.
- Petolar*, cantuzzare, petogolar, zwitschern, slov: peti, horv. petljariiti.
- Polegana*, tardità, slov. polegati.
- Pita*, slov. puta, Gluckhenne.
- Polizza*, piccola carta, slov. pol, pol papirja.
- Pinco*, coglione, Hode, slov. pinke, Schamhaare.
- Piatina*, piastra di legno, slov. plat, plata, platišče.
- Precozzia*, das Hin und Herstossen, slov. prekuc-noti.
- Pustoto*, wüster Ort, terren pustoto, slov. pust.
- Piron*, *pironcin*, vilice, staroslov. piron, pirun, orodje za pir, convivium, venet. pirieta, Fleischbrühe.
- Petar*, anhefteln, slov. petlja, Haftel.
- Pezzar*, necken, sticheln, slov. in srb. pec-kati.
- Ponga*, gozzo, Kropf, staroslov. pong-va, nodus.
- Papa*, papone, grdež, neumnež, slovašk. pupa, grda ženska.
- Proton*, diabolus, protnik, protivnik.
- Pizzicar*, pickati, pikati, venetski piccolo je iz: pika, pičica, Tüpfel. Tudi Diezu je piccolo, tüpfelhaft.
- Pinzo*, lästig, srb. pinj-av, dosadanlästig, padovansko pio, secatore, goth. fiand, novonem. Feind.
- Ragiar*, dreti se ko osel, slov. rigati.
- Rantegar*, laut schnarchen, ranto, das Schnarchen je popačeno iz: ranht, ranhtati, rohtati, rohneti od koder rohtelj, rohtač, Frosch, gršk *ὄρχος*, der Ton im Schnarchen, nemški röcheln.
- Razza*, generazione, franc. iz italj. raçe je iz: radja, radža, radjat, generare.
- Robo*, faustgrob, slov. robat, človek.
- Roncola*, Trinkgeschirr, slov. rončka, ročka.
- Rogna*, scabies za ropgna — ropnja, *p* izpade, primeri: corutto za corrupto, staroslov. rop, pus, Geschwür. Menage misli na lat. robigo!?
- Racchetare*, beguten, beruhigen, besänftigen, staroslov. raknoti, tollerare.
- Romba*, Raub, rombar, rauben, staroslov. romb, raptus, rombit, rapere.
- Regotin*, Hobel, srbsk. regati, rgati, abreiben, hobeln.
- Rabachino*, fanciullo, slov. na ogersk. rab, fant, raba, dekle, česk. pa-rob, Knabe, rus. reb-čta, Kinder.
- Roza*, kanal iz rodja — rodža, korenika: rud, fluere, zato: ruslo za: rudlo, Flussbett, Rudon, imé reke na Litovskem, koroškoslov. roja za: rodia, Bach, potok,
- Reguagio*, Wachtelkönig, regvač, iz: regati, regetati.

- Resche*, lisca, Acheln, quella materia legnosa, che cade dal lino, dalla canapa, dal ortica e da tutte le piante tigliose; slov. diminut. reske, od resa, srbski resa, nuca, slov. resa, die Spitze der Aehren, Achel.
- Riga*, vrsta, slov. riža.
- Sberlar*, mit umgekehrter Hand schlagen, srb. brljati, s prstom premetati.
- Sbaragliar*, dissipare, disperdere, srb. sbrljati, idem.
- Sbragiar*, far gran romore, slov. bregnoti, obregnoti se.
- Stregghia*, zobato železno orodje za poganjanje konj, staroslovensko stréka, strékalo, stimulus, strékati, pungere.
- Sagomada*, das Visiren, slov. segati.
- Salpare*, den Anker springen machen, staroslov. slpati, springen.
- Sogia*, soia, donna, che burla assai, slov. šoga, šoja, graculus.
- Stenco*, ausgedehnt, dis-teso — slov. steg-noti, staroslov. teng-noti, lat. tendo; dis-teso = raz-tezan.
- Stampar*, imprimere, staroslov. stompati, calcare.
- Strapazzar*, slov. strapiti.
- Stracco*, müde, slov. stračen, staroslov. strakjenie, das Zugrunde gerichtet sein.
- Strazza*, cencio = tratja — traća, Tratsch, iz: tretì.
- Strazza*, straccia, roba consumata = stratja — straća, iz stratiti.
- Smoca*, berta, burla, srb. zasmočiti condire, novoslov. smok, obsonium, primeri: das Gespräch würzen, einem versalzen.
- Smaro*, afflizione d'animo, staroslov. mara, mentis emotio.
- Squarzoso*, splendido, polsk. skvar, splendor, skvarzić, splendere, ruski skvarit, žarit, žarko topit.
- Sericolar*, schwirren, kreischen bolg. skrca, stridor, slov. skrikati.
- Seca*, sechera, Fluth, srb. seka, sekati = pluskati.
- Svariada*, errore, variti, pre-variti, staroslov. variti, umgehen fig. täuschen, verwirren.
- Scocar*, scattare, abspringen slov. skok-noti.
- Smorzin*, escremento ch' esce da naso, slov. smrkelj, rusk. smorč, Rotz.
- Scarnir*, troncane, skrniti, findere.
- Sdruzzolo*, sdruciolare, ausgleiten, slov. sdrknoti.
- Suota*, siccità, je suhota, ker Italjan soglasnik h sovraži, primeri: uomo, erba, in gore: ranto; dalje: traere za: trahere.
- Stropin*, il fascio di lino, srb. stropnica, Strohseil. Že Gellius pozna: struppus, Band.
- Sbigo*, voce antiq., confuso, slov. z began, beirrt, gescheucht.
- Sagola*, Senkschnur der Schiffer, srb. sag, Senkung, Beugung.
- Sepa*, ein Mensch, der viel aufschüttet, Trunkenbold, slov. sipati, sep.
- Strupiar*, guastar li membri, trupiti, trupati, litov. trupeti, staroslov. trup, membrum.
- Sbrico*, galante, iz brih-ek, brh-ek.

- Smornarse*, infastidirsi, srb. smoriti, ermüden.
Slodra, ženska z umazanim oblačilom, slov. žlodra, blato.
Scarabazza, kurva, skurbača.
Sbrodachia, Fleischbrühe, primeri gore: broda.
Scapatina, piccolo fallo (Fehler), primeri srb. skapiti se, perire.
Sbuoro, ricriamento, srb. zbor, Unterhaltung, Gesellschaft.
Smorzar, lume estinguere, slov. smrknoti, mrknoti.
Scapolar, liberarsi, slov. skopati se, srb. skapulati.
Scagia = *scaglia*, skala, cortex, staroslov. skala.
Scaranto, specie die terreno arido.
Scaranza, infiammazione di fauci, slov. zgoreti, zgorenica.
Schiaton, termine de nostri antichi Veneziani, temerario sfortunato, der im Unglücke noch tollkühn ist, srb. v Srěmu: sklata, Dummkopf.
Scarcagiar, beschmutzen, srb. skrklijam, skrknoti, beschnufeln.
Scarpello, litov. kirpinti, scindere, scarpello je železno orodje za razkalovanje pečin.
Schianza, skalenica, schianza pomenja: treska, Splitter.
Schiopozar, far strepito, sklopotati.
Scoco, Springinsfeld, waghalsig, slov. skok.
Scontar, diminuere i debiti, staroslov. skontati, demere.
Scorabiar, festinar, staroslov. skoriti, festinare.
Scravazzar, cadere di molta pioggia, slov. dež škroboče.
Sciantar, *schiantar*, rompere con romore, staroslov. šentati, fremere.
Sbrindola, schlampichte, zerfetzte Person, sbrindolona, vagabonda, litovski brindu, hin und her waten.
Schiao, addio! salve! je slov. slava! ker Venečan med dvema soglasnikoma v izpahne, na primer: paon = pavon, pav, taola = tavola, debeli l se je vokaliziral, in kako iz imena: Slav napravil: schiavo, schiavone, tako tudi pri schiao, zato je tudi
Schiaussar, cinguettare iz: slov-kati, slavkati. Boerio sam pravi, da je schiao „sincopato di schiavo“.
Soga, voce padovana, Bindseil, staroslov. sag, posag — compages, sansk. sagh, adfigere, configere. Diefenbach misli na kimrišk. syg, Kette, bret. sug; Zugseil, utegne praserodna biti.
Sterpo, carico, Ladung, primeri: trpati, na-trpati, einfüllen, übereinanderhäufen. Boerio ima to besedo za prestaro veneško, in jo primerja z grško: στρούμα!! —
Tassa, voce antiq. per busse, Stoss, Schlag, česk. tasat, stossen.
Tontonar, strepitare, staroslov. tontnati, sonare, srb. tutnjati, tutnjava topov, Kanonendonner.
Travo, Stromm, corrente, slov. drav, drava.
Tressar, scancellare, fregacciolare, verziieren, Fransen machen, starolov. trěsn, fimbria, trěsnovit, fimbriatus.
Tapinar, pestar con piedi in andando, slovašk. tap-kat, srb. topkat.

- Tombar*, tretten, srb. brez nasalea: tabati, stampfen, taban, die Fusssohle.
- Traino*, franc. train, Zug, Fuhr za: tragno, g prelazi v vokal, primeri: maior za magior, maiestas, za magiestas, maestá. Suffiks *no* najdeš v: gumno, brvno, primeri trag, rusk. trogaju, curro.
- Tripazza*, ventracio, angestopfter Bauch, srb. trba, glej več o tej besedi dalje dole.
- Trochia*, persona pingue, slov. tročast, štajerskonem. Trutscherl, dickes Trutscherl, rus. dročen, dickes Kind.
- Trozo* za trogio, semita, rusk. trogaju, curro.
- Trupar se*, ammonchiare, pojati, goniti se, Hrvati pravijo: krave se trupaju = pojajo.
- Trussa*, Schmauserei, slov. trošiti, strošek, victus, „daj drvarom stroška, ker v hosto grejo“.
- Tartitor*, cacatore, srb. trto, trtica, „das Schweifstück vom Geflügel, trtositi, Unsinn reden, schwatzen.
- Tanaglia*, Zange, staroslov. tanti, tenti, scindere.
- Tandan*, ein dummer Mensch, slov. kraj Ščavnice: Tudjan, primeri ruski: tynda, duri, podli (Gilferd. o srodstvě p. 233).
- Tartagiare*, in den Tag hinein reden, srb. tartanj, Plauderer, trtositi, daher plappern, zato patav. tartagin, lastavica, die Plappernde.
- Tentinagar*, voce padovana, vacillare, srb. tentati, schlendern.
- Tragante*, quelli, chi va a caccia degli ucelli, slov. trag, Spur, Fährte, tražiti itd.
- Traghettar*, passar con barchetta da una all' altra riva, rus. trogaju, curro, slov. trage, Läufer, dolge noge, traglač, človek z dolgimi nogami.
- Tocco*, das Berühren, slov. taknoti, teknoti, ne kje iz tango, iz kterege themata dobi ital. tatto = lat. tactus.
- Tiron*, strappata, Zug, Trieb, slov. tirati, treiben.
- Tondo*, gutgenährtes Kind, slov. dunda, đuda; je prešlo tudi v nemšč. na Štirske: Dudel, Tudel, dicker Dudel.
- Trapola*, Mausfalle, staroslov. trap, fovea, fossa. Diez misli na starogor.-nemšk. trapa, Schlinge, pa je li ta beseda izvirno nemška?
- Tana*, Grube, Loch, srb. tanja, mesto, kjer se ribe sušijo.
- Tangaro*, villano, staroslov. tang, teng, labor; tangar je tore: tengar, tegar, pri Ribnici, teg, frumentum, primeri tež-ak, tenžak iz tengiak.
- Trazza*, Traçe iz tragia, tradžia, tradžja, primeri: trag, Fährte, trogaju itd.
- Tichignar*, frugulare, po noči tiče loviti.
- Tugo*, homo simplex, slov. tog, starr.
- Trescar*, scherzar, cachinar, srb. treskati, sonitum edere, tresca, trescon, un ballo intrecciato, ker z rokami pri plesu treskajo. Diez izvaja iz gotinsk. thriscan, dreschen.

Vertina, Loch, horv. vrt, foramen.

Vargo, za varco, pot, ki si ga živina skoz plot napravi, starosl. variti, praecedere, praecurrere, ital. varcare passare. — var-kati.

Vogia — voglia, volja, ital. volontà.

Volta, Wendung iz vorta, vrteti, mutato *r* in *l*.

Varo, brandig, starosl. var, aestus, Brand.

Voge, fermate vi, forte, ruski vaga, moč, sila, vagan, silen, močen človek, venetski vogar, mit aller Kraft rudern.

Zacola, zacchera, Gassenkoth, slov. čače, srb. čačkovit, v ednakem pomenu.

Zampa, slov. čampati, kratzen, schaben, srb. capa motika, česki cap, die Klaue. Venetsk. zappa, strumento di ferro, che serve a lavorare la terra.

Zaratan, ciarlatan, franc. charlatan, Zauberer, je iz: čarati, zarantanar, incantar, iz čarati. Menage misli na circulari, Diez na zirlare, najnaravnejša razlaga je iz slovanščine

Zocco, tappo, ceppo di legno, slov. čok.

Zeppi, Keile, slov. cepi, od cepati.

Zonfo, tronco, slov. cumbelj, cunfelj.

Zanze, ciance slov. čenče.

Zizzona, lasast, razlasast, srb. čiča, staroslov. kyka, kečka, tudi zazaron znači čičoglavca.

Zavariar, farneticare, irre reden, srb. zavarjati, täuschen.

Zupa, supa, slov. župa, korenika žup, sansk. gup, znači žgati, primeri: Brühe iz brühen, v srb. župa, terra aprica, tedaj je nekdanj bil tudi glagol znan.

Zotto, lahm, srb. cotast, hinkend.

Zupegar, einsaugen, srb. cupot, eine Saugflasche, cupati, saugen. Kot dodatek še ponudim častitim čitateljem razlage besed: regata, in regazza.

Regata je prestara tekmovalna vožnja z ladjami. Boerio piše o regati: „Regata spettacolo festivo e particolare della città di Venezia, che consiste nella gara (Wette) di barche per arrivare ad un termine prefisso, con che si guadagnano de premii. Regata je tore: Preisfahrt, in poznamenovanje je moglo nastati po darilu, ali niti stara latinščina, niti italjanščina ne poznate enake besede, ki bi pomen: praemium, pretium, izraževala. Vendar slovanščina je ohranila to besedo, in sicer: staroslov. ruga, salarium, Lohn, bolg. rug, staroruski, ryga, iz bolgarščine je prišla tudi v novogrščino: *ρόγα*. V sansk. nahajamo: argha pretium, donum honorificum, in glagol argh, pretio habere, dignum esse. Celó v slovenščini še je zapisal Murko: arga, Maulheld, bolje bi bil rekel Marktschreier, ker ljudstvo o mešetarih sejmskih pravi, da so arge. Regata torej stoji za argata, primeri razne oblike: arž, rž, rež itd.

Iz raga, rega, pretium, je tudi ragazza, regazza za ragacia, po Boeriu: figlia assai giovane da maritare, fanciulla grande e di età nubile.

To poznamenovanje sega v prestaro dobo, — v družtveno življenje starodavnih Venetov. Že Herodot poroča o starodavnih jadranskih Venetih, in to je edino, kar je o njih posebnega zvedel, da so imeli navado odraščena dekleta na sejem postavljati in neveste za ceno izklicavati. *) Roman in (Storia documentata di Venezia I. 118) poveda, da se je ta običaj bil dolgo še pri Venetčanih ohranil, in znano je, da je tudi nekdej bil v navadi pri raznih betvah ruskega naroda. Ragazza, regazza, je tore dekлина, ki že ima ceno, rago, rego, rygo, ki je za ženitev, res neovrgljiv dokaz za slovanskost Venetov.

Dodatek.

Slovanščina v patavščini.

Kakor smo v venetščini našli prestare ostanke slovenskega jezika, tako jih tudi hranuje patavsko okrožje. Patavo, pri Rimljanih: Patavium je bilo glavno mesto starodavnih slavni Venetov, ki so iz Medie izselivši se nastanovili v Paflagonii ob črnorskem primorju, hiteli v grškotrojanskem boji na pomoč Trojancem, in po padu Troje podali se skoz Trakijo proti jadranskemu morju, kder so si prisvojili okrožje od jezera „Benacus“ (Garda) do Timava in julskih Alp in v posesti imeli slavna mesta: Aquileja, Tergeste, Altinum, Concordia, Opitergium (Oderzo) Belunum, Tarvisium, Adria, Patavium, Ateste (Este), Viketia (Vincetia) in Verona. **) Že Rimljani so to okrožje imenovali Venetia.

Prvlje, nego se podamo k razlagi patavskih besed, šče hočemo nekoliko dodati k prvemu svojemu članku: „Slovanščina v Venetščini“, ker nam je najnovejše izdanje Diezovih knjig po dovršenem spisu šče le v roke prišlo.

Diez izvaja: bria = brida, Zaum, iz srednjogorenjenem. briden, weben; naša razlaga je naravniša. Caricare in Carco, krecati, aufladen, iz lat. caricare, ktero besedo Hieronymus rabi, tedaj bi caricare označevalo: ex uno carro in alterum carrum transponere; meni se ta razlaga ne dozdeva prejemljiva. Garbo razlaga Diez iz nemšk: garwi, Schmuck. Litovski garbē točneje izražā italj. pomen: garbo, tudi sansk. pozna: garva, superbia, staronem: gelban, gloriari, gelf, jactantia.

*) S tem skupljenim denarjem so stari Venetčani ubožniša dekleta omoževali, in ta denar za juterno jim dajali. Še dandanašnji je med Slovani navada za uboge neveste juterno in stroške za ženitnino pobirati.

**) Obširniši spis o Antenoru, vodji paflagonskih Venetov bode priuesel Preširnov Album, kamor prijatelje prazgodovine Venetov napotujemo.

Gittare, hitati je po Diezu iz lat. ejectare; priglasujem mu, dasiravno tudi moja razlaga ni nesmiselna.

Montone hoče Diez iz: mutilus verstümmelt, razložiti, ker v novokeltskih narečjih: molt, znači; vervex, a Venetčan izraža z montare, coire, stuprare, tega akta pa mutilum animal ne more zvrševati, tedaj je molt = mont v pomenu vervex ne koštrun, nego isto, kar sansk: vrša, das zeugungskräftige Thier. Nugia, noia Verdruss izpeljava Diez iz lat.: inodio, inodioso, nodioso — nodia nugia — noia. Kako je slov. „vnoža se mi“ prišlo iz latinščine, ne vem, in sicer je le znano kraj Mure. Brž ko ne po krščanskih misijonarjih, kakor: kaštigati.

Vogare, mit aller Kraft rudern, je Diezu nemšk. wogen, ali venetščina še rabi: voge, forte, zato branimo svojo razlago.

Baita, bajte, je Diezu goth. baitôn, angl. a bode. Ne verjamem. Pri besedi: strupiar, ude skvariti, vpraša Diez, če kje iz lat. extorpidare, extorpescere? Naša razlaga je naravnija, ker trup označuje staroslov. membrum.

Tanaglia Diez po Boeriu iz lat. tenaculum, Haltheft; vendar bi italj. oblika zahtevala: tenachio in ne: tanaglia, primeri italj. machio iz: macula, cavichio iz: clavicula.

Pri besedi: ponga, Kropf der Vögel, primerja Diez: vališko: punge, Beutel, goth. puggs, staroškand. pungr, starogorenjenemški fung, srednjegršk: πογγη — in vpraša: aber aus welcher Quelle? — Mi branimo svoj staroslov. pongva, glej dole patav. pogetto.

Ragazza misli Diez, da je iz gršk. ῥάκη, Lumpenrock! ali pa iz židovskega (Evang. Matth.): raka, homo nihili, pa kdo bode dekle za ženitev imenoval po: ῥάκη in raka?! Mi se poganjamo za svojo razlago.

Straccare, stracco, abmatten, je Diezu nemšk. strakan, strechhan, hinstrecken. Če je res, pustimo mu jo. Razve teh 12 besed ne dotakne se Diez ne v svoji gramatiki, ne v svojem Etymol. Wörterb. nobene od nas gore navedenih besed; vendar se nam dozdeva, da slovanski razumi, ker Vuka in Miklošiča cituje*). Čudi pak se, ker je v romanščini kacih 1040 nemških besed, med temi 900 v franceščini, 140 v italjanščini, kako to, da je tako malo slovanskih, katerih bi se vendar „wegen der Nachbarschaft mehr vermuthen“ dalo. Upamo, da, ako mu naš spis pred oči pride, mu utegnejo vse te ne nemške, ne latinske, ne grške, ne eturske, ne arabske, ne keltske besede, in drugih niso dosle učeni filologi v italjanskih narečjih iskali, malo preglavico delati.

Italjani so začeli zgoda v svojem jeziku misliti in pisati, zato so skrbeli tudi za izobraženje svojega jezika, in etymolo-

*) Da je učeni Diez, eden strokovnjakov na polji romanskega jezikoslovja, Boeriov „dizionario“ preučil, tedaj v njem obilo tujih besed našel, se vidi iz mnogo citatov, ki se najdejo v njegovih knjigah.

gične slovnike imajo že od leta 1669, in sicer od tujca Menage-a; „Le origini della lingua italiana; dalje od domačina Ferari-a: „Origines linguae italicae, Patavii 1676“.

Tudi dialektologije niso zanemarili, in tako venetska skupina ima lepi že večkrat omenjeni: Dizionario del dialetto Veneziano; tudi Biondelli-evi spisi spadajo sem.

Za našo svrho so posebno gorenjeitalska narečja zanimiva, in celo bi nam vstregel, kdor bi nam vocabularia mantovanskega narečja (sostavil Francesco Cherubini), in pa veroneškega v roke spravil. Po prijateljski roki (šče enkrat presrčna hvala!) smo dobili že zelo redki: „Vocabolario del dialetto padovano dell' Abate Patriarchi“, iz katerega smo sledečo zbirko besed slovansko-italijanskih sestavili. Mehkost narečja tudi tukaj govori za tuji upliv. Diphthongi: *ie* — in *uo* vračajo se navadno k ednostavnim: *e* — in *o* (sero, bono, core), *u* je čist in ne *ü*, kakor v drugih narečjih. Gli dobi palatalni soglasnik *g'* (dž), *agio* = *aglio*, tudi: *j*. Chi in ghi se glasita kakor: *či* in *dži*. Naglasni *ci* ostane, kot no-tranji glasnik (Inlaut) pa se glasi ali kot *s**) ali *z*, *cc* pa kakor *zz*, na primer: *bacio* — *baso*, *bruciare* — *brusare*, *braccio* — *brazzo*. Palatalni *g* se izgovarja kot: *z*, *gente* — *zente*, *giorno* — *zorno*, *maggiore* — *mazore*. *Z* v naglasu se pogostem čuje kot *é* — *Zecca* = *céca*. Zelo izpadajo konsonanti: *suare* = *su-dare*, *ferio* = *ferito*, *fogo* = *fuocco*, *saore* = *sapore*, *sior* = *signore*; *v* na početku pogostem odpade: *oladega* = *volatica*, pogostem pa se pritakne: *vovo* = *ovo*. *L* prelazi večkrat v *r*: *sparo* za *spalo*, *pardo* za *paldo* (*pallidus*), *sprendore* za *splendore*, tudi se razveže v *i* in *j*: *chiaro* = *claro*, dostikrat se izpahne: *cavicchio* za: *clavicula*, *orrecchia*, *auricula*, *finocchio* — *foeniculum*.

N se rad spreminja v *l*, *veleno* = *venenum*. *R* se menja z *l* *albero* = *arbo*. Tudi preskoči, kakor v slovanščini: *Trieste* = *Tergeste*, *granchio* = *cancer*, *strupo* = *stuprum*, *leggiadro* za: *leggiardo*.

Kakor *t* pred palatalnim *i* prelazi v *c*, tako *d* v *z*, na primer: *zabolo* = *diabolus*, *zacon* = *diakon*, *mezzo* = *medius*, *orzo* = *hordeum*, *pranzo* = *prandium*, *razzo* = *radius*, *zorno* = *diurnus*. Syncope je pred konsonanti zelo navadna. *C*, *ch* v uglasu prelazi v *g*: *fogo* = *focus*, *magro* = *macer*, *sagrado* = *sacratus*; če *gm* vkup prideta, se *g* izpahne, *frammento* = *fragmento*. Izvirni *j* se rad glasi kot: *dž*, *gioco* = *jocus*, *giorno* = *diurnus*, *Giacomo* = *Jacobus*, *peggio* = *pejus*. *P* rad prelazi v *b*, *lebbra* = *lepra*, *brina* = *pruina*, *ginebro* = *juniperus*. *Bl* in *br* se večkrat v *u* razvežeta: *fola*, *fula* *faula* za *fabula*; *v* rad pre-

*) Tudi *sc* se v venetskopatavskem narečji glasi kot: *s* ali *ss*, na primer: *missiar* = *mescere*, lat. *miscere*, zato najdemo: *bissa*, za: *biscia* to je: *piskia*, *bissatin*, za: *bisciatin* = *piskiatin*, glej v zbirki besedo: *bissa*, *biscia*.

lazi v *b*; corbo = corvus, serbare = servare, gabbia = cavea, tudi v *g*; sgolo = svolo, uga = uva, primeri kranj. zgon za zvon.

Ti zakoni vladajo večidel ne samo v besedah, iz latinščine rodivših se, nego tudi iz slovanščine sprejetih, in zdelo se mi je potrebno manje učenim čitateljem to razložiti.

Patavščina ima nekoliko prestarih besed, kakor: *Carpia*, pajk, roza, *cisoria*, allegrezza, *cisara*, pruina, ki jih jugoslovanska narečja ne poznajo; ne more se torej trditi, da bi te besede šče le iz srednjega veka bile prišle v italščino, v katerem so Slovani po gojem prišli z Italjani v dotiko. Nekatere pozna le staroslovenščina, druge, kakor: *gombina*, poznamenavajo čisto drugo, v zmislu sorodno stvar, dasiravno so iz ednake korenike; beseda: *gagno* = *gajno*, hlev, je le v ruskih dialektih znana. Vse to priča, da so te besede zlata vredni ostanki iz jezikovskega zaklada starodavnih Venetov, in da so ti Veneti govorili jezik slovansk. Vendar naj se čestiti čitatelji sami prepričajo iz sledeče zbirke čistoslovanskih besed, ki se rabijo v okrožji patavinskem (*distretto di Padova*).

Zbirka slovanskih besed v patavsko-italjanskem narečji.

Agghermigliare, versammeln, anhaeufen, iz *propos. a* in *them. grm*, *grmada*, *acervus*, *cumulus*, *congeries*.

Bagian za *baglian* = baljan, burlone, *Possenreisser*, rus. *balki*, *Possen*; gli ravno tako v patavinskem narečji postane *g palatale*, to je: *dž*, kakor v venetskem.

Bava, Geifer, srbsk. *bale*, Geifer, *Rotz*. *L* tudi v romanščini prelazi v *v* ali v *u*, primeri *bel* in *beau*, *fol* in *fou*.

Barena, palus, tudi v venetskem narečji, in skoro vseh slovanskih.

Bibiar, *lellare*, *tardare*, po malem laziti, slov. *bibati*, *biba*, polž, tedaj lazilec, primeri: *biba leze*.

Bubbone, *Beule*, slov. *buba*, srb. *bubulica*, *Pustel*.

Brena, gura, slaba kobila, že po Diezu priravnana k srb. *barna*, *Schindmähre*.

Burana, *caligine*, ruski: *burij*, *dunkel*, polski: *bur*, črn.

Bissa, *biscia*, kača, tudi: *bisatin*, *ciecolina*, *Blindschleiche*. *)

Butare, werfen, slov. *butati*, *schlagen*, *boto*, *Stoss*, *Schlag*.

Borelo, Werkzeug zum aushöhlen, rusk. *bort*, ein ausgehöhlter Baum.

Carpia, Spinne, pajk, primeri staroslov. *krpa*, *textura*, tedaj *carpia* = pajk, die webende, spinnende.

*) Ker *bisato* tudi znači: *muraena anguilla*, se vjema slov. *piskur*, vrst *ogorka*, srbski *piskur*, *muraena*.

- Carpeta*, plašč, Wickler, iz iste korenike: krp, ki izraža tudi pomen: wickeln, winden, umwinden, primeri srbski: krpi-guz, quirlförmiger Fennich, panicum verticillatum, tudi: car-pia, škornji, slov. krplje, krpki iz iste korenike.
- Cataizza*, rissa, Zank, Streit, za: catarizza, staroslov. kotera, Streit.
- Cisara* in *zisara*, brina, Reif, mraz, rusk: čičara, srbsk. ciča, grimmige Kälte. Kakor beseda brina priča, je *p* prelazil v *b*, ker brina je iz pruina, tedaj tudi je mogoče gore: bissa, bisatin iz: pissa, pisatin in guturalec se je izpahnil, ki šče ga najdemo v italj.: biscia; tedaj: piskatin.
- Cisoria*, allegrezza eccessiva, galloria. Kakor galloria je iz staroslov. galiti, od veselja skakati, ruski: guljat, tako cisoria iz korenike čig — čiz — vrteti, rajati. Diez besede galoria ne ve razložiti, in reče, da bi primerjal nemški: kallôn, frohlocken, ako bi ta beseda ne bila tujka; kallôn je iz staroslov. galiti, σιωπᾶν, hüpfen, tanzen.
- Cruccia*, Grabscheit, slov. krčiti, evellere, krčevina, srb. krcati, aufknacken.
- Cison*, pien di capelli, srb. čiča, slov. kika, kečka.
- Sciata*, Spass, Scherz italj. ciela, slov. šala.
- Copare*, ammazzare, anhäufen, slov. kup, Haufen, kopičiti — na-kopičiti, kopa itd.
- Chiuciare*, beri: čiuciare, saugen, slov. čučkati, cucati italj. suchiare, lat. sugere.
- Chiepin*, Scheinheiliger, srb. klapiti se, scheinen; tudi chietin, primeri srb. klet, Schelm, chietina, falsa devotio, kletina.
- Chinco*, chincolezza, Kleinigkeit, slov.: cinko, činko, malo, cinki, parvus. Odtod
- Chincaglie*, Kleinigkeiten.
- Goba*, la parte torta degli alberi, slov. guba, Falte. *O* rad nadomestuje *u*, primeri: corbo = curvus.
- Gagno*, hlev, rus: gajno, hlev. Soglasnik *n* prestopi, primeri: cignere za: cingere.
- Grava*, letto di torrente, slov. graba.
- Gugia* za *guglia* = *gulja*, Stachelstock slov. goliti, srb. giliti, schinden.
- Gazo*, slov. gaće in gatje, subligaculum česk. hatit, svezivat, srbsk. gatit, obturare, staroslov. gašte.
- Gombina*, brazda, v katero se seme meče, sansk. džamb aperire, s katerim se vjema starosl. gomba, novoslov. gobec, litov. žô-tis za: žop-tis, rima, fissura, tedaj: gomba, apertura, fissura, das geöffnete, gespaltene, tudi gomba — goba, spongia, je iz korenike. gomb, ker je lukničasta; česk. hubička, das Mündlein, Kuss.
- Gosso*, Kropf, srb. guša, Kropf, gušiti, ersticken.

- Giova*, Klammer = kluva, iz kluvam, hacken, picken*).
- Giopo*, poverò, beden, srb. glup, dumm, armselig,
- Gnanca*, nè meno, slov. nak = nikakor.
- Gioton*, nigellastro, kokol, srb. glota, Unkraut.
- Giozzo*, Bissen, srb. glockati, beissen, iz korenike glod, toda: giozzo za glodio — glódžio.
- Gaza*, dimin. gazetta, foglio di avisi iz gat-ja, gaća, gatati govoriti, pripovedati, uganjati itd.
- Gagia*, Pfand, Besoldung, iz te franc. gage, je slov. gad-ja — gadža iz: gadam, rečem, primeri: porok iz reči, gadja v pomenu: Besoldung je pogodjena reč.
- Indarno*, umsonst, vergeblich, tudi po Diezu slov. darmo.
- Digo*, voce assai familiare: amico! to je srbsk: Diko, za didko, dedko, slov.: dedek, dedec, dedelj (glej Vuk rječn. s. v. diko). *K* v venetščini in patavšč. večidel *g*: gato = cato, miga = mica.
- Laomare* za latomare, italj. letamare, bejauchen, düngen, primeri česk. latovisko, Sumpf, nemšk.: Letten, ako je to izvorno nemška beseda.
- Lea* = leta, Dünger.
- Lapio*, querulo, slov. lapavec, srb. lapatljiv, govornjiv.
- Lazzo*, Schleife, Strick, slov. laken, starosl. vlakno, srbsk. vlakno, Flachs.
- Lizzo*, geformt, geordnet, starosl. ličiti, formare.
- Meccia*, miccia, asina, je iz slov. metja = meća, staroslov: МЪШТЬ, mulus, Maulesel, staroslov. št je = novoslov. in srbsk. tj — ć, zato srb. pitja — pića cibus, staroslov. pišta.
- Mutria*, faccia deforme, mutron, viso, primeri: motriti, intueri s'motriti, spectare, contemplare. Boerio piše, da tudi „in greco volgare“ znači: mutron, viso, tedaj iz slovanščine.
- Orza*, corda, Seil, Strick, je ВРЪЦА, vrbca, vrbca, funiculus. *V* na početku odpade zato: ose = vose = voce, in *b* se izpahne, primeri: assolvere = absolvere, sostanza = substantia, os-ceno = obscoenus.
- Pachingo*, čitaj: pačingo, artefice, chi opera male, Pfuscher, prim. slov. po-pačiti, verderben.
- Pizza*, Schichtsemmel, iz pit-ja — pića, srbsk. pita, Kuchen.
- Pataca*, plectrum ex penna, primeri slov. pat, avis, ptero, penna.
- Poza*, Seil, Strick, je iz slov. pot-ja — poča novoslov. pota, Fessel.**)

*) V venetskem in patavskem narečji pogostem *g* nadomestuje *c* — *k*, primeri giaveta, tošk. chiavetta iz clava, zagozda, tako tudi: giova za chiova = kluva.

**) Venetski polzon za ponzon, ker *n* rad prelazi v *l*, primeri: Bologna za: Bononia, moltone za montone, staroslov.: pont, Fessel, tedaj iz: pontione.

- Pipa*, tibia, starosl. pipola, tibia, nemšk. (?) Pfeife, venetski: piva, ker se *p* rad zmenja z *v*.
- Pazzia*, Verrücktheit, slov. pačiti, spačiti, verrücken, verkehren.
- Palanca*, Zaunpfahl, slov. planka.
- Pogetto*, kleiner Hügel, slov. pogel, Hügel, zato imena: Pogelšek.
- Pitocare*, Almosen sammeln, starosl. pitanie, alimonia.
- Reganar*, Zähne blecken, tudi v španjolsčino prešlo, primeri slov. režati, litovsk. rizenti, Zähne weissen, staroslov. rengnoti, hiscere.
- Ruzzo* iz *rugio*, *ruggio*, Muthwille, slov. rogat, srbsk. rugat, spotten, Muthwillen treiben.
- Raschio*, das Umhacken, slov. razkol, razkalam, *ol* = *io*.
- Roza*, alveus, canalis iz: rodia, kakor razzo iz: radio, mozo iz modio. Korenika rod, rud znači: teči, zato rusk: rodnik, staroslov. ruslo za: rud-tro, koroškoslov. roja za rodja, jarek, graben za napeljevanje vode, zato ime: Roje, v Rojah, kder se povsod nahajajo grabni za napeljevanje vodá, kelt: rhed, fluere, primeri še: rydati, fiere, Rudon, ime reke na Litovskem.
- Rata*, Steilheit za: arta, venetski ertezza, erto, hoch, steil, slov. art, ert, zato imena bregov: Artič, grški ὄρθός, lat. arduus.
- Recchio* d' uva, racimoleto, slov. recelj — *elj* = *io*, primeri: macchio iz macula.
- Sparo* za: spalo, Schuss, das Abfeuern, primeri puško spaliti.
- Sdindolare* in dindolare, traballare, hin und her schwanken, polski: dindować v istem poménu.
- Sbrindolare*, hin und her bewegen, česk. brindat, po vodi se sem in tja voziti.
- Strachin*, fetter Ziegenkäse, staroslov. strakina (?).
- Supiar*, frullar, dice si da vento, slov. sopem, sopsti.
- Supio*, in t' un supio“ = in un succio, hrv. sopiti, sugere.
- Supiar* nelle orrechie, sopsti v ušesa.
- Strozzo* iz: stroccio, Fehlschnitt, Fehlstich, staroslov. stroka, κέρτρον, stročica, veru, Spiess, korenika: strk, znači pungere. Sem spada tudi patav. strica, Splitter.
- Strussiare*, faticare, srbsk. strudjati, beri: strudžati, težko iz lat. extrudere.
- Smucciare*, schlüpfen, slov. smukati.
- Tarsia*, Geizhals, slov. trzuk, ein geiziger Mensch.
- Trecciare*, flechten, treccia, Binde, slov. trak, Binde, Schleife.
- Tripa*, ventre, srbski trba, trbuh, trebuh, venter.
- Trenton*, Zank, starosl. trontiti, laedere.
- Tomajo*, Oberleder, ruski tovar, isto, *v* in *m* se tudi v italj. menjata, *r* pa vokalizuje, primeri: coiaio, za: coriario.

Slovanski elementi v Venetščini.

Eden najboljših grških zgodovinskih pisateljev, Polybij, ki je živel blizu poldrugo sto let pred Kristom, rojen v Megalopoli na Arkadskem, ki se je večidel v Rimu zdrževal, in s mlajšim Scipionom v prijazni zvezi bil, piše o Venetih, da so star rod, in govore jezik, ki se od keltskega razločuje. Večidel preiskovatelji stare zgodovine imajo Venete za illyrsko pleme, krivo tolmačeči I, 196 Herodotovega poročila, v katerem pravi, da assyrsko navado: dekleta za poroko prikladna na sejem postavljati, je tudi našel pri Venetih v Illyriku. A s to opazko Herodot ne izreka, da bi Veneti bili Illyri, nego vidi se, da razve adrijanskih Venetov je tudi v illyrskem okrožji edna betva Venetov stanovala, ktere tudi Appian omenja v sosedščini Makedoncev, ki je pri izseljevanji Venetov iz Medije, odkoder so po Diodoru Veneti prišli, tam zaostala. Ostanke starodavnih Illyrov so današnji Škipetari; mi bi tore morali v venetščini ostanke albanskega jezika najti, ako bi bili Veneti res Illyri.

Učeni Hahn, izvrstni poznatelj albanskega jezika, je tudi tega mnenja, in celo ime: Henet iz albanskega: *χενεα*, mesec razlaga, češ, da so Heneti dobili ime po luni, kot častitelji lune. A znano je, da so se sami Veneti zvali, in da Heneti in Eneti je le grška pisava*), ker je Grku črka *v* neznosljiva. Tudi je bil glavni bog Venetov Belin, in ta se primerja Apollonu, gotovo bi si prvlje ime pridjali kot častitelji pekočega solnca, nego blede lune. Če vse besednike, ki nam hranijo zaklad venetskega jezika, kakor jih so napisali Boerio, Cherubini in Patriarchi, preberemo, ne najdemo deset albanskih besed, in te so tudi slovenske, iz slovanščine v škipetarščino prešle. Nasproti temu hrani venetščina črez 500 slov. besed, izraze za vsakdanje delovanje in nehanje, kretanje in gibanje, za topično kakšnost, za orodje in posodve, celo za „abstracta“. Tudi niso Veneti mogli biti Illyri iz zgodovinskega ozira. Vsi stari pisatelji pravijo da so prišli iz Medije in Paphlagonije, Livij jih ločuje od Trojancev, katerih je nekaj z Veneti vred se izselilo in zraven njih v gorenji Italiji se naselilo, katerih Trojancev pa je dosti manje bilo nego Venetov. Arrian ve povedati, da so Veneti iz svoje pradomovine se morali izseliti zaradi pobojevanja od strani Assyrcev, vse te okolščine ne dopuščajo nobene ednorodnosti z Illyri. Polybij je gotovo kot rojen Arkadčan poznal jezik Makedoncev**), ki so bili illyrsko pleme,

*) Vendar Polybij iz lastnega ogleda in prepričanja piše: *Ουνετοί*.

**) Da je Polybij res staroillyrski in makedonski jezik razumel, vidi se iz njegove opazke, ka sta se ta jezika že takrat do nerazumljivosti ločila (glej Hahn. Alb. Stud. st. 228). Tudi danes Albanec svojega ednoplemnega Gegavca težko razumi.

vsaj je sam služil kot vojak v vojni Rimljanov proti poslednjemu makedonskemu kralju Persesu, bil bi tedaj brez dvombe omenil, ko od Venetov govori, da so star rod in imajo od keltskega različni jezik, da je ta jezik enak, ali se vsaj bliža makedonskemu. Vsega tega ne stori. Illyrski rodovi so tudi bili Dalmati, Liburni in Japodi; te so grški in latinski pisatelji dobro poznali; zakaj nobeden ne opazi, da so Veneti njihovi bratje. Strabon vé za illyrsko narodnost raitskih Lepontov, ali govoreč o Venetih ne vé, kam bi jih djal. Veneti so tržili s jantarom, ki se je lovil iz baltškega morja, kjer so tudi Veneti, slovanski rod, stanovali; to trgovinsko občevanje se je le moglo s pomočjo ednakega jezika vršiti. To so spoznali vsi nepristranski preiskovalci zgodovine Venetov. Ker so se ohranile venetske besede, katere so rimski pisatelji zapisali, kakor: *troia* v današnji venetščini *trogia*, *strugia*, gotovo tudi druge besede niso manj stare, dasiravno so nekatere utegnile v poznejših časih od sosednih slov. Dalmatincev, istranskih Horvatov in slov. Kranjcev sprejete biti. Vendar tudi tukaj so važni pomislili. Nahajamo v današnji venetščini slovanske elemente za najrazličniše pomene. Ako nemške elemente v romanščini presodimo, so romanski narodi od Nemcev prevzeli večidel poznamenovanja za vojaške predmete in razmere. Vse drugače se nam kažejo slovanski elementi. Mi najdemo za domačo živino, za katero vsak narod nar. zvesteje svoja poznamenovanja hrani, slovanske izraze, dalje za prikazni vremena, in posebno čudovito je, da poznamenovanja za muže, močvire, katerih je polno v venetskem okrožji, imajo čisto slovansko lice. Pri razlagi besed izražajočih orodje, posodvo itd. bodemo na ta predmet nazaj prišli, tukaj samo šče nekaj paberkov in popravkov prinesemo iz venetškega jezika. Besede so vzete iz Boeria in Patriarchi-a.

Boracina, Zwillich, primeri: srb. bora, borna suknja, Falte, faltenreich.

Branca, Zinke, Spitze, se vjema s slov. brana, Egge.

Boria za: baharija, Prahlucht, soglasnik *h* italščina izpehuje, *ao* pa se skrči v *o*, primeri: *Pa do* po izpahnenem konsonantu: *Pao* in iz *Pao* — *Po*; primeri srb. bāt, za: bahat.

Branca, die Klaue, iz: berem, kakor: *granfia*, die Klaue, iz: greifen.

Bota, Aufgeblasenheit, Aufgedunsenheit, staroslov. botjea, aufdunsen.

Banda, lato, Seite, strana, srbsk. banda, strana, tudi: regio.

Bugna, Beule, Geschwulst, Wulst, tudi venet. bognon, slov. bunjast, angeschwollen, bunka, Geschwulst, (Murko s. v.)

Balia, Säugamme, *) sansk. bal, nutrire, primeri šče: slovaški

*) Pesterna se tudi v venetšč. veli: nena, rusk: njan-ka, Kinderwärterin.

- bal, venter, bale, Eingeweide, ruski: baloven, ein verzogenes Kind, tedaj analog. kakor trippe.
- Broda*, tudi v pomenu: luža, kakor v litevšč. brada, Pfütze, venet. sbrodichio, muža.
- „*Brodi longhi*“ — un istoria longa, slov. broditi, plaudern.
- Brasa* iz *bracia*, brage, Gluth, slov. solnce bregne skoz oblake, nebo se je obregnilo, razsvetilo.
- Cera* italj. ciera, v venetščini v pomenu: muso, Maulaffe, offenes Maul, polsk. cera, das Gefriss, srbski: ceriti, Zähne weisen, česki ceřiti, režati. Diez krivo iz gršk. *záρα*, Haupt, ker *cera* ne označuje glave, nego odprta usta, italj. *cerona*, dickes volles Gesicht.
- Cabalar*, begaukeln, primeri starosl. koblienie, augurium, auspicium.
- Croscio di pioggia*, das Rauschen des Regens, slov. hruščiti, hrušiti, rauschen.
- Cocolin*, Herzenskind, ruski: kaga (Gilferding, O srodstvě str. 225) česki hoch, primeri sansk: džaha-ka, dete.
- Chiossa*, črna riba, chiosso, črna raca, ruski kluša, vrana; tedaj: kluš = črn, primeri sanski krš-na, vrana in črni.
- Caracolar*, das Pferd im Halbkreise herumtummeln menda iz: korakati?
- Cisara*, brina, Reif, primeri šče polski čiće-ga, mraz, sansk. çigira, mraz.
- Calandron*, uomo di corporatura grossa, rusk. kalanda, obilnost.
- Gambaro*, granchio, morski rak, primeri rusk. kambala, die Scholle, vrst ribe, sansk. çambara, riba çamb, movere se, ire.
- Berechinaria*, poveraglia, armes Gesindel, slov. beračina, berač, beračiti, betteln, srbsk: brča, Menge.
- Gnica*, (patav. narečje) bolha, polsk: nigva, bolha; soglasnik *g* se rad pred soglasnikom *n* pritekne, primeri venet. gnove za: nove, gnente za: niente, gnissun za: nissun, gnucio occiput, slov. znak, rücklings.
- Ghigna*, sembianza, Schein, Verstellung, slov. hinja, hiniti se, sich verstellen; soglasnik *h* tujih besed Venetčan rad spreminja v *g*, postavim: gearchia = chiara, agazzare iz nemšk: hetzen.*)
- Gendena*, gnida, gendena stoji za: gnedena, tak preskok soglasnikov v italj. večkrat nahajamo**).
- Grinza* iz grintia; Runzel, Falte, slov. grintav, schaebig, runzelig.
- Gajo*, lustig, gajezza, Lustigkeit, malorus. gaekat, kričati, glasiti se, zato: gajde, muzikalni nastroj, sansk. gai, sonare,

*) Primeri šče: garbo iz nemšk. herb. gufo, iz nemšk. hûvo.

***) Tudi italjanšč. rad vokal vriva pri tujih besedah pred labialci: cre-sima, za chrisma, fantasima, za: phantasma.

canere, venet.: gaina, ein lustiges, ausgelassenes Frauenzimmer.

Grizzolar, vor Kälte starren, srb.: grcati, grca mu se, tresa ga, grč, Krampf, venetsk. grizzolo, tremore.

Gala, ornamento, galante, primeri česk. kalý, slovašk. kaliti = ličiti.

Minchionar, verwirren, verirren išče slov. obliko: menčati iz: mentjati, tedaj thema: ment, iz katerega je staroslov. mentež, confusio, turbatio, mentežstvovati, turbare. Iz tega themata je venetski minchion, minchionada, minchionador, minchionaria, staroslov. mentiti — montiti *ταράττειν*, verwirren, unruhig machen, reitzen, in vse te pomene imajo omenjene venetske besede. Starobolg. Λ se je torej v venetščini glasil, kakor v litovšč. *in*. Brž ko ne iz tega themata tudi ime reke: Mincius = minti — minči — mentji — menči, der trübe Fluss; primeri kar poje lat. pesnik o njem: „tardus meatu Mincius“. Ker po malem teče, gotovo ne bister, svitel, temoč, moten — menten.

Monzicchio, Menge, je brž ko ne skaženo iz: množica*)

Pietina, piega, Falte, slov. pletina.

Panza, ventre, primeri šče česk. pand-ero, venter, tedaj panza iz: pandia, sansk. panda in phanda, venter, rusk. puzo, Wanst iz: pudio, in to iz pandio, lat. pantex, iz katerega pa venetsk. panza se ne moremo izpeljavati, ker bi morali najti obliko: pantige.

Palandron, ein aus Weidenruthen geflochtener Fischkorb, srbsk. palandar, mreža.

Radobar, das Schiff ausbessern iz ital. praeupos. rare in slov. korenike: dob, validum facere, odkoder dob-1, validus.

Rosada, rosa, preje iz slov. nego iz lat.: ros, ker Italjan ima: rorare, bethauen.

Lonza, Sahweinsrücken, slov. lokotina, tedaj iz themata: lonk, curvum esse, in lonza iz: lonccia.

Rapa, ruga, Runzel, srbsk. rapav za hrapav, rauh, uneben.

Scrociano, ein spitziger Pflock, rusk: krukia, Hacken, slov. kluka, uncus.

Incucar se, sich verschauen, verlieben, slov. zakukati, kukati.

Sauro, dunkelbraun, slov. hrv. srb. suri, idem; tudi v obliki: surian, color bigio o lionato.

Sorsar za: sorciar, sorbecchiare, schlürfen, slov. srkati, polsk. sarkać, schlürfen.

Lacche, Laufer, srb. lakac, Leichtfuss.

*) Za pomene: kup, množica, nemšk. Haufen rabi Venetčan tudi: muchio, muchiada; ne li to iz slov. mak, odkoder staroslov. makovica, tudi rusko fastigium, kar pa ne: caput papaveris, makova glava, kakor Miklošić misli, nego se vjema s sansk: mukha, rt, Spitze; mak, Mohn je gršk. *μηκόν*.

- Sgogna*, burla, primeri: zganjati, gonetati, uganiti, gonenie, aenigma.
- Gnagna*, tako otroci zovejo stareje ljudi, kakor mi: stric, teta, slov. gnana, Namensvetter. *)
- Spacazzar*, mit Gewalt schleudern iz praepos. s = ex, in korenike: pak = pok, počiti kamen, den Stein schleudern, venet.: paca, Stoss, Schlag, slov. pok, počti ga po hrbtu.
- Spentonar*, stossen, werfen, staroslov. speti, jacere, βάλειν.
- Spacá* adjekt. fesso, gespalten, slov. spok, spočen, „petti spacai“, mame disgiunte, spokani zizki.
- Sgarbela*, adjekt. de occhio, che abbia arrovesciate le palpebre, slov. grbančene, nagrbančene obrvi.
- Sbragiar*, sich ausschreien iz praep. s = lat. ex, in: brag, slov. bregnoti, obregnoti se, einen anröhren, anschreien.
- Schiota*, schiuta, Quark, slov. skuta, iz tega nemšk: Schotten, kakor nemški Schmetten iz smetana. Skuta iz korenike: skut, componere, constringere, primeri: tvarog (rus.), Quark, kar je iz rusk. tvarog iz korenike: tvar, formare analog. italj. formaggio iz: formare.
- Mastelo*, concia, Gerberei, Tünche zum Färben, starosl. mastiti, ungere, tingere, mastilo, atramentum.
- Slodro*, Pfütze, slov. žlodra idem. Za besede: muža, luža rabi tudi Venetčan: pachiamé, tudi: pochio, blato, pochioso, blaten, slov. pača, packati, im Kothe wühlen, rus. počva, grez, blato, pačkat, besudeln, tudi mota staroslov. monta Trübe, rabi Venetčan, da izraža pomen: luža. Star tra gnache e pache, stati v gnjači in pači, ne vedeti, kaj je storiti.
- Sogeto*, sogeton, persona di gran portata, gran altura, slov. sokat človek, iz sok, Ast im Baume, latvijski: saknis, radix, rus.: suk, truncus, primeri analog.: korenjak, tršat itd. Da soglasnik *k* Venetčan spreminja v *g*, je znano.
- Ladin*, bequem, scorspio, gleitbar, staroslov. ladno, aequaliter, laden, aequalis.
- Sustoso*, rauschend, slov. šusteti, rauschen.
- Sbrissar*, ausschlagen, ausrutschen, slov. brsnoti, brsati, sbrsnoti, wegschnellen, sansk. bhrç elabi.
- Sberlotar*, Maulschellen geben, sberlazzo, Maulschelle, slov. berluzga (Murko s. v.) Maulschelle srb.: berljaga, Plauder Maul, brljati, plaudern, brljak, škvorec — ker brlja. Analogično venetsk. slepa, Maulschelle, slepar, colafizzare, slepetta, Maulschelle, slov. žlepec, Maulschelle, žlepečem, žlepetati, plaudern, tudi: žlafernica iz: žlapernica, Maulschelle, sansk: džalp, dicere,

*) Beseda: Gnana znana v Središči.

loqui. Slepetta in sberlazzo sta tore udarca na brljago in žlepetalo, venetsk: slapa, cianciona, Plaudertasche. *)

Slichignar, lambir, lizati, izlizati, slov. z in ž venetščina nadomestuje z *ch* = č, primeri: muchiachia za: mužača; slicegar, sliznoti.

Storoi, Blatternarben, primeri: štor, štorast, klumpicht.

Sbignar, entfliehen, sich aus dem Staube machen, slov. zbegnoti.

Schieto, puro, čeden, sčediti, litov. skistas, čist.

Sberluser, funkeln, slov. brleti, glimmen, flimmern. **)

Sterzar, voltare, hin und her bewegen, sterzo, eine Kutsche, die sich hin und her drehen lässt, slov. štreati, štrkati, wackeln, srb. štreati, vagari, iz tega them. slov. šterc, Bettler, dalje: „šterca voditi“, den auf den Wagen geladenen Baumstamm hin und her drehen.

Ghea za ghega, kakor doa za doga, patav. beseda, grembo, krilo, slov. gega, gege, razgegan.

Strissar, radere, slov. stržem, strižem, idem.

Schiopar, sich mit Geräusch öffnen, primeri slov. klop, klopotati, klopariti, sklopnoti.

Spegazzar, lasciar cadere lo inchiostro sulla charta per machiarla, srb. pega, Fleck, slov. pegat, gefleckt, ruski: pegij, gestreift.

Stochizante, usuraio, feneratore, staroslov. stoka, acquisitio, steći, acquirere.

Scantinar, hinken, slov: šantati, hinken, česk. šatati, vacillare.

Sisila, lastavica, primeri staroslov. sysati, sibilare. ***)

Slissar, ausglitschen, e si dice propriamente del piede del animale, quando posto sopra cosa lubrica scorre senza ritegno.

Slissoso, lubrico, slissada, sdruciolamento, scivolata.

Slicegar, (patavinsko) ausrutschen.

Slicegosa, priimek Gondole — lubrica, die dahin glitschende.

Vse te besede so iz slov. themata: *СЛЗ*, labi, ausrutschen, slov. skliznoti, sklizek, lubricus, pol. sliznać, ausgleiten, tudi v rusč. se je gutturalec izpahol: sliznut, ausgleiten. Venetski slissar je iz: slisciar.

Sdrucioliar, ausrutschen, slov. drčiti, zdrčiti, sdrknoti, idem.

Tozzo iz *toccio*. Tako Venetčan tudi imenuje gondolo, korenika je slov. tok, circumvolvare, agere, točiti, potočiti, potakati, tačke, die Schiebtruhe, tozzo, je torej ladja, ki se toči, potoči. Različno od tozzo gondola, je venetska

*) Slapon pa pomenja: vorace, slov. požlepnoti, verschlucken.

**) Tudi brez prepozicije: s — barluser, luccicare. Zato v občini: Dolo pri Padovi: barolale tudi: baroale, luminal, okenjak, ona luknica v hiši, skoz katero luč brli.

***) Primeri patavinsko: Tartagin, lastavica in tartagiare, schwätzen, glej, kar je rečeno pri tej besedi.

beseda: tozzo, fetter Mensch, in sicer iz: tuk, adeps, tukia, tučia, tuča pinguedo. Iz themata one besede, katero rabi Venetčan za izraz gondole, naimer: Tozzo, ima še Venetčan:

Tocar, treiben, dalje: tocar, titillare, tröpfeln, slov. to čiti, fundere, tok, fluxus, „sod to čiti“, titillat. Diez bi rad imel tocar za nemški: zucchor!

Tacar, affigere, staroslov. tek-noti, figere, intocar, hineinstecken, oculieren, — utaknoti.

Tarocar, poltern, brez dvombe iz trkati.

Tugo, Dummkopf, privilega se bolje k slov. tog, starr, nego k besedi: tukač, tedaj tugo, Starrkopf.

Tirante, usuraio, primeri: terjati, fordern.

Trippa, trebuh, trippe, intestina, Kaldaunen; razve srb. trba, venter, šče primeri litov. tarpā, incrementum, tarpstu, augesco, sansk. trp, satiare, slov. trepljak ein dickwanstiger Zwerg, trepa, dickes ungeschicktes Frauenzimmer, štajerskonemšk. Trepen, tedaj analog. kakor slovaški bal, vamp, sansk. bal, nutrire, satiare.

Tomera, ital. tomaio, Schuhoberleder, rus. tovar, idem; v in m se tudi v venetščini čredata.

Tabara, Zänkerei, rus. tabarit, nepotrebno govoriti.

Tacotibogo, papasso, pagansk duhoven. Ta izraz je gotovo obviknol po zaroti: Tako ti Boga! s katerimi besedami so paganski duhovni ljudstvo odvrčali od krščanstva.*)

Esser in carogna, kränkeln, pimpeln, staroslov. kariti, lugere, moestum esse.

Trochia, obesitā, nicht lebensfrische Fette, primeri rus. dročen, ein Fettwanst.**)

Urtar, stossen, gotovo prestavljeno za: turar, primeri srb. turati, turkati, stossen.

Varezzar, schwärzlich, schwarzfleckig werden, saracinar. Izraz se rabi o grozdji, kedar začne zoreti, primeri slov. variti, sieden, kochen, coagulare, srb. varnica, scintilla. Venet. saracinar pa bi stalo k slov. sér, pol. szarawy, szari, röthlichgrau, tedaj saracinar iz sercati, serkati. K varezzar šče primeri latvij. varns, niger, slov. metath. vran, staroslov. var ἄσβεστος inextinguibilis, var, aestus, Brand. Gotovo je iz tega themata tudi venet. varo, italj. vaio, nekakva veverici podobna žival s pepelnato (bigio) dlako po hrbtu, in z belo dlako po vampu.

Meni se dozdeva, da je varo nereduplicirana oblika besede: vevara, vevera, diminut. veverica, Eichhorn. Že Plinij

*) Slov. beseda: Bog se je tudi ohranila v venet. izklicu: Risbogo! venir di sovvalo, piše Boerio, to je: brez plače oditi, zechfrei llavon kommen, to ne druga nego: reši Bog!

***) Naj se za vselej zapomni, da se ch v venetščini sploh kot č izgovarja.

omenja neke živali: *vivera*, in Nemci prestavljajo to besedo v: *Frettel*, *Iltis*, tudi *viverra scythica*, kar je nekterim: sobelj. Primeri starosl. *vjeverica*, *sciurus*, srb. *vivera*, litov. gotovo iz slovanščine: *vaivaras*, *vovere*, latvijsk. *vâveris*.

Reduplikacije *va*, *ve* se dajo v slovenščini izpričati. Tako v rusč. najdemo: *landatsja* in *valandatsja*. Po barvi je več živali dobilo imena, jaz samo pokažem na sansk. *babhru*, slov. *bober*, *beber*, nemšk. *Biber*, lat. *fiber*, kar tudi izvirno pomenja: *fulvus*. Da se je venet. varo rabilo v pomenu: ogorel, sajav, pričuje uže omenjeni glagol: *varezzar*.

Isti pomen izraža venet. beseda:

Zaino, kar stoji za: *zadino*, in Boerio tolmači: *cavallo baio*, *morello e sauro*. Že Diez je omenil znamenite prikazni, ka venetščina soglasnik *d* med vokaloma rada izpahuje*), in res nahajamo obilo primer tega izpahanja. Tako tudi *zaino* ne drugo nego: *zadino* iz staroslov. *čad*, *fumus*, novoslov. *čada*, *vacca nigra*, *dimasta krava*, *čadast*, *fumosus*, srb. *čadin bos niger*, rus. *čad*. Slovensko je tudi ime venet. *rabican*, *cavallo baio*, *sauro o morello*, staroslov. *renb*, litovsk. *raibas*, slov. *reb*, *varii coloris*, tedaj *rabikast*, je *rebikast* konj.

Zopegar, *copekati*, *copkati*, *andare*, *correre*, *dolenjeluz*. *copat*, *copac*, oddaljati se, slov. *copati*, *iti*, tudi venet.:

Zotar, *šantucati*, je znano kraj Mure in Ščavnice: *cotati*, „pes samo po treh nogah *cota*, po četrti ne more, ker si ga po nogi vdaril“, srb. (črnogor.) *cotav*, hrom. Iz them. *cap*, *cop*, je tudi venet. *zapata*, sandalo, slov. *copate*, opanke z ednim samim podplatom, kakoršne nosijo kapucini, in v njih *copkajo*.

Zavagion, za *zavaglion***), *garbuglione*, *intrigante*, človek, ki vse *zavalja*, der *Verwickler*, iz *zavaljati*, *volvere*, *verwickeln*, zato tudi: *zavagio* = *zavaglio*, *contratto ingannevole*, *convenzione conclusa con imbroglio*, *impiccio* etc., zmerom pomen *zavaljenja*, des *Verwickeltseins*. Opustivši mnogo drugih besed šče na konci tega članka navedemo:

Zenso. Boerio piše o tej besedi: *Voce e maniera antica di saluto, che s' usa ancora tra l' basso popolo di Venezia, dicendosi: Adio Zenso, Zenso caro, e talvolta Zenso senz' altre aggiunte, come se si dicesse: Amico, Paesano, Concittadino, ti saluto.*

*) Tako najdeš nio za *nido*, *peocchio* za: *pedocchio*, *caena* za: *cadena*, *suar* za: *sudar* itd. Erweichung und Ausfall der Consonanten hat im Venezianischen tief eingegriffen, piše Diez Gramm. pag. 87.

***) V venetščini je italj. *gil* sploh *g* palatale to je: *dž*.

Prišla je uboga domačinka skažena iz Venetskega do Krasa, gder je znana pod imenom: Zenso; bistrumi Miklošič jo je spodil zopet med tujke, in priglaševal Boeriu, da je iz lat. gente, ktero besedo Venetčan izgovarja kot zente. Ali niti pomena: amico, paesano, concittadino, Landsmann, Mitbürger, Eingeborner, rojak, ne dobiš iz gente — zente, niti oblike: zenso.

Iz lat. gente ima Venetčan: zentagia, plebaccia, gemeines Volk, zentazza, gran popolo, zente, moltitudine d'uomi, zentil, nobile, grazioso, zentildona, patrizia, zentilezza, cortesia, zentilomo, uomo nobile, nikjer pa ne pojma: paesano, concittadino.

Po glasniških postavah bi iz lat: gentio — v venetščini dobili: zenzo*), ali mi imamo venet. obliko: zenso, in ta je nastala iz zencio, kakor muso iz: mucio, baso iz bacio.

Mi moramo tedaj iskati koreniko: zen s suffiksom БЦЬ, ec, — zenee, zenc. Srbščina pa šče pozna: zenuti, hervorsprossen, zenee, je tore Sprössling. Srbsko zenuti pa je iz staroslov. zenbnonti, germinare, gder je pa b iz m nastal, tedaj: zemnonti. Korenični n je prešel v m, in ta v b, primeri litov. žmogus, iz: žamogus, gder je tudi n prešel v m, nemšk. gumo, (brutigumo, Bräutigam). Prvotna oblika je: zan, zen, sansk. džan, nasci, iz te je prusk. ginins (accus.) consanguineus, litov. gentis, rojak, staroslov. zent, gener. Zenso je tore skaženo iz: zenee in prvotno isto pomenja, kar rojak, Eingeborner, paesano, concittadino, Mitbürger. Ako bi zenso imelo lat. podlago, bi mogli le na: genticus, naroden, gentilicius, ali gentilis segnoti, ali nobena teh besed nam ne dá venetske oblike: zenso.

Bava, Geifer, Rotz, sline, pene, dakoromunski: bale. Diez stavi k srb. bale, balega, venet. baoso za: bavoso, rotzig, Baoso, vrst ribe, Raia muscosissima; tudi jaz mu priglasujem in prekličem svojo prvo razlago iz: bava — za-bava. Tedaj bi soglasnik l prešel v v, in bala bi se vjemala menda s sansk. mala, nečistota, Schmutz. Sansk. m je mnogokrat v slov. b. Sem spada menda tudi koroško: bloja, blato. Soglasnik l se v romanskih jezicih rad v u razveže, primeri franc. aube = alba, italj. topo iz: taupa, in to iz: talpa, auna za: alna (glej Diez. Gramm. 207). Nasproti prelazi u v l, na prim. ven. aldir za: audire, galder za: gaudere itd.

Barban po Boeriu prestara beseda, ki šče je znana pri prebivalcih mesta Chioggia in na družih otocih, in pomenja: stric, v sredovečni lat. barbanus, stric, primer. jugoslov. barbati, unzart reissen, sansk. bharbh, laedere, ferire. Jaz si

*) Tako iz lat. palatium — palazzo.

razlagam to besedo na sledeči način. Po staroslov. pravu je imel očetov brat, stric nedoraščenih otrok — očetovo oblast po smrti svojega brata — očeta. Ta ne vsikdar s otroci usmiljeno ravnal, zato ime stric nosijo stvari, ki so odurne, tako vrst oseta, dalje goba nemški Pffifferling imenovana; pesji stric. Stric je tore vtegnil zaradi svoje ostrosti dobiti priimek: barban, trgač, trgavec. Venetčani s tem imenom naslovujejo tudi odraščene ljudi: Barban Beppo, Barban Giacomo, kakor mi: Stric Juri, Stric Jakop, Belakov stric, Rogačev stric.

Poznamovanja za živali.

a) *Trogia* — *Troia*, *Troue* = *scrofa*, *Zuchtsau*.

Iz Svetonia (de vita Caesarum, Divus Julius 79) zvemo, da je Julius Caesar, ko je republikansko ustavo podrl, spoznal, ka Rim, kder vsak kamen opominja na visokost senata, na čast in veliko djanje plemenščine in svobodnega naroda, ne prikladen za sedež neomenjenega samodržca. V skrivni seji se je posvetoval s svojimi favoriti, kako bi se sedež rimskega kraljestva preložil v Ilium na mejo Evrope in Azije, ali pa v Aleksandrijo v Egiptu. Da bi se moč upora potrla, imel bi se najpreje državni zaklad v Orient prenesti, mladi vojaci Italije pa na meje postaviti. Umor Caesara je zaprečil izpeljevanje te osnove, katere se je Caesarov netjak Oktavian sopet poprijel. Ne se zgodilo brez pogovora z novim dvorom, da je Venetčan Virgilij takrat v svoji Aeneidi popeval pokolenje Rima iz Troje, in nij ga zastonj Avgustus tako sijajno obdaroval. Je li je tudi Livij tej ideji služil, nam ne znano, ali med rimske zgodovino pisce je prišla mania dokazovati, da so Rimljani čisti potomci Trojancev, pravi sini Priamovi. Ker je Venetčan Livij videl iz poročil naroda venetskega in tudi iz Homerovih vrstic, da so Venetčani nekdej stanovali v mali Azii in pred Trojo se bojevali, po padu Troje pa se naselili bili ob adrijskem primorji, je tekoj kot apodiktčno resnico razglasil, da je venetsko mestee: Troja ustanovljeno po Antenorju vodji paflogonskih Venetov, kakor južnoitaljansko ednakega imena po Aeneasu, ki je svoje Trojance per tot discrimina rerum iz Ilia skoz Carthago v Latium pripeljal, v spomin podrte Troje. Virgilij je ta prihod poslavil s vrsticami:

„Teucrorum et genti nomen dedit, armaque fixit
Troia — — — — —

Da-siravno venetsko mestice Troja najde dobro razlago v venetskem jeziku (primeri mesta Troja na Ceskem, Trojana, na Kranjskem) in tudi latinsko: Troja gotovo ne dobilo imena po maloazijskem, nego po troji, staroitalski igri (ludus Troia, od troare truare*), hin und herbewegen, trua, Quirl) vendar so se te pravljice klasikov verjele, in se šče verjejo kot historične resnice.

V italiskem jeziku se najde beseda, ki je tudi iz italjanščine v francoščino prešla, troia franc. troue, ki izraža pomen: scrofa Zuchtsau. Učenemu Diezu tudi ta beseda zahvaluje svoj početek mestu: Troja, in pa naslastni jedi Rimljanov: porcus trojanus“.

Omenja naimer te jedi Macrobij (395 po Krist. Sat. II., 9. extr.), in mi spoznamo, da je „porcus troianus“ bila pečena svinja, čije vamp je bil nadet z pticami brinjevkami, jerebicami itd. „quasi aliis inclusis animalibus gravidus, ut ille trojanus equus gravidus armatis fuit“, kakor glossatori ta izraz raglagajo.

Da je razlaga Diezova besede: troia, troue iz: „porcus trojanus“ neveljavna, pričuje nam Messala Corvinus, ki gore omenjene vrstice Virgilijeve komentuje. „Troja fuit inter arma templi affixa, amorum insigne, quod nonnulli asserunt. Troja namque vulgo italice, latineque scropha vel sus dicitur, cui vocabulo licentia sui allusit poeta: quod animal, quia ejus nomen urbi Trojae congruebat, aureo vexillo insigne armorum statuit Antenor, absumptae urbis Trojae memoria“ (Messal. Corv. Orat. Disser. ad Octav. Aug. de progenie sua libell.).

Troia je tore v Italii in pri Latinih označevalo: scrofa, Mutterschwein, prasico. Ali pa je ta beseda latinska? Gotovo ne, ker jo šče denes v venetskem narečji najdemo v obliki: trogia — strogia (Boerio s. v.) To je tore izvorna oblika. Thema je tore: trog, in italško-latinska je nastala enako, kakor: maior iz: magior, maiestas iz: magiastas, italšk. saja iz: sagia**) itd.

Naravno razlago besede: trogia (tedaj praoblika slov. jezika, sedaj bi se glasila: troža, kakor straža iz: stragia, duša iz: duhia) pa le sopet najdemo v slovanščini, in sicer staroslov. in srb. trag, traga, porodica, generatio. Da je to poznamenovanje za prasico, scrofa, Zuchtsau prikladno, pričuje ta okolščina, da so arijanski narodi svinjo imenovati začeli po rodovitnosti, primeri: svinja, staronord. svin, nemški svein, lat. sus, iz korenike: su, generare, „sue nempe nihil genuit natura fecundius“ že Cicero opazuje (de nat. Deor. 2, 64.), in ravno zaradi tega je bila svinja

*) Iz troare je ital. Troata, Trupp, in pa Strassenräuber, gotovo, ker zmirom sem in tje hajajo

**) Pred glasnikom e tudi v slov. posebno po Kranjskem se g spreminja v j, primeri: noje za noge, roje za roge, drujega za drugega.

pri arjanskih narodih symbol rodovitnosti, in posvečena boginji zemlje, tedaj če je kaj na Virgilijevem in Messallinem poročilu resničnega, je tudi Antenor imel svoj religiozni razlog obesiti v novopostavljenem tempeljnu podobo svinje, da tako počasti boginjo zemlje in sprosi svojemu krdelu blagoslov in rodovitnost zemlje. Trogia tore znači isto, kar odgojenče, plemenjača, izrazi slov. za: scrofa, Mutterschwein. Venetsko narečje je korenični konson. *g* pred *i* povsod ohranilo, tako se govori: *sagia*, sorte di panno, ital. *saia*, lat. *sagum*. V Tyrolskem šče je znan izraz: *tousch* = svinja, brez dvombe iz: *trogia* po synkop. *r* enako slov. žebe za žrebe. Pri stvaritvi imen za živalinje so stari narodi gledali tudi na izhod stvarij, zato se nam ne bode čudno zdelo, ako vidimo, da je žrebe = sansk. *garbha*, uterus, in nemški kalbo, *vitulus*.*) Za venetsko vlastino besede *trogia* govori šče zraven oblika *strogia*. Miklošič je pri besedi: *trgnonti* pokazal na srbsk. *trag*, *Fährte*, in dobro jo je zadel bistroumni jezikoslovec. „*Trgnonti*, *trgaja*, označuje v staroslov. tudi: *σπᾶσθαι*, ziehen. Res čudovito je, kako so stari Rimljani, Germani in Slovani imeli enake nazore pri stvaritvi besed, ki označujejo odgojevanje. Latin ima: *educare*, *educatio*, iz *duco*, Nemec: *ziehen*, *erziehen*, iz tega them. *Zucht*, *Zögling*, *Ziehling*, Slovan pa *traga*, *Zucht*, *Rače* iz *trgaja*, *ziehen*. Vsem je odgojevanje bilo vodenje, primeri analogično lit. *veda* ma meita, *matura virgo*, iz *vedu*, *vesti*, *ducere*. Tudi Grku je odgojevanje: vodenje, *ἀγωγή* in odgojitelj dečkov: *παιδαγωγός* — Knabenzieher — führer — leiter. Iz istega themata je, kakor je bilo že omenjeno srbski *trag*, *Fährte* (iz *führen*) in *tražiti* die *Fährte* suchen, verfolgen, in rusko *trogaju*, *curro* tudi prvotno ne drugega pomenjalo, nego isto, kar: *tražim*, za *tragom* idem.**)

Iz nobenega družega jezika se tore starovenetska beseda: *trogia*, *strogia*, *Zuchtsau*, ne dá tako naravno razložiti, kakor iz slovanskega; ako kdo zamore, dano mu na drago voljo, in imel bode zaslugo za znanost.

b) *Musso* — *Miccio*, *osel*.

Prvi pisatelj, ki Venete omenja, je Homer. On pripoveda, da je Trojancem tudi na pomoč prišel „*Pylaimenes* privodivši *Paphlagonce* in hrabra srca iz zemlje *Venetov*, kder biva pleme divjih mulov, „*ὄθεν ἠμιόρων γένος ἀρροτέρων*“ (Il. II. 852.) Strabon govoreč o pokolenji *Venetov* se tudi ozira na Homerovo poročilo, in pravi, da bi utegnilo trdenje nekterih pisateljev, ka so *adrijanski Veneti* potomci *paphlagonskih*, resnično biti, ker se pri *adrijanskih* ista skrb za rejo in plemenjenje konj in mulov nahaja,

*) Lat. *gremium* za *grebium*, italj. *grembo*.

***) Druga oblika je: *trzati*, *ziehen*, iz te je slov. *trzuk*, *Geizhals* italj. *tarsia*, *skopec*, *Geizhals*, primeri nemški *zähe* iz *ziehen*. *Trzuk* — *tarsia* je tore človek, iz katerega se mora vsak dar *trzati*.

kakor pri paplagonskih (Strab. V.) In res znamenito je, da je venetsko narečje do današnjega dne ohranilo slovansko poznamenovanje za osla. Italski jezik stari i novi rabi: asino, kar je prešlo v romanska, slovanska in nemška narečja; a Venetščan šče pozna zraven italskega asino, tudi: musso, asino, mussa, asina, kar ni drugo, nego staroslov. МЪСКЪ, mulus, МЪСА, mula starobolg, МЪШТА, за ШБШЧА, mulus. V venetščini se je polglasnik *ь* povisal v *u*, tore: muskio, muskia, in ker soglasnik *k* pred *e* in *i* v italščini se spreminja v *č* — muscio, muscia, venetščina pa ima to vlastovitost, da *sc* spremeni v *ss*, na primer: italj. fascio, venet. fasso, tako tudi: muscio = musso; iz МЪСКЪ je postalo tudi italj. miccio, miccia, asinus, asina, ker *sc* v italj. prelazi tudi v *c*, primeri: fiocina = fuscina (Diez. Gramm. 263). Slovanska beseda je tudi prešla v romunski in albanski jezik: мушк, МШКЮ. Miklošič besedo izpeljava iz korenike: МЪ in priravnava grški *μυχός* in lat. *mingere*, tedaj bi poznamenovanje nastalo po *effusione seminis*, primeri analogično: sansk. vrša, taurus, iz: vrš, irrigare, conspergere, slov. meresec, iz' mrskati sank. mrš, conspergere. Zato tudi je naravno ako iz МЪ izvajamo tudi: magari, magari, asinus; *ь* je v srbsč. *a*, primeri magla = МЪЛА. Ker domovina meskov ni severna Evropa, nego južna, je venet. musso in italj. miccia pravenetska beseda, in ne kje iz poznejših časov, v katerih so iz severa prišedši Hrvati in Srbi iz Venetčani v dotiko prišli. Za to trdenje govori ta okolščina, da Venetčani musso rabijo v poménu osla, ne pa mula, kar pričuje, da so si osla zapopadali kot posebno pohotno žival, in ji zaradi jene pohotljivosti, velikega spolnega gona dali ime: musk = МЪСКЪ, fonetično za: МЪЗЪ, to je: mezgovita žival, animal, quod habet multum succi, seminis. Dasiravno je korenika: МЪ v sansk. zend. gršč. lat. nemščini itd. znana in stvarila razne besede*), vendar je edina slovansčina iz nje vzela poznamenovanje za mula.

c) Cavallo.

Nad razlago besede: cavallo so se jezikoslovci že dosti trudili. Diez ne vé o tej besedi drugega povedati nego: cavallo, ein Wort der ital. Bauernsprache. Ali stara Italija imela je različne prebivalce, tako: Etruske, katerih narodnost ni šče dognana, Lygure, ki brž ko ne spadajo v pelasgijsko rodbino, razne betve Illyrov, tudi Ibere, o kojih narodnosti tudi niso šče učenjaki ednih mislij, potém prave Itale ali Latine. Slavnoznani jezikoslovec Lottner piše o besedi caballus: das lateinische caballus, das spät-

*) Take so: meгла, mižati, mzeti, muža, muževno, (succosus), mezgaitd. v slov.; *ó—μυχῶ*, *ó—μυχμα*, urina, *óμύχλη*, nebula, *μυχός*; lat. mingo, got. maihtsus = novonemšk. Mist, anglosaks. migan itd. Celó za oslov rig, ima Venetčan slov. slično poznamenovanje: ragiar, ragghiare gridar come asino, rigati.

griechische *καβαλλης* (slawisch kobyła) — ohne Zweifel entlehnt, das lateinische Wort ist vielleicht keltisch. (Zeitsch. für vergl. Sprachf. VII, 180).

Mi res najdemo v novokelt. narečjih: cabal (galski), capal, cheval (kimriški) ceffyl (kornski), dalje: cheval (franc.), cavallo (italj.); vendar vsa ta poznamenovanja so prišla, kakor mnogo drugih besed, iz latinščine v ta narečja, in če ves jezični zaklad keltščine prerovaš, ne najdeš ne edne prikladne korenike za razlago te besede. Jaz besedo imam za lastnino venetskega jezika, iz katerega je prišla v latinščino, in kolikor je meni znano, najde se najpreje pri Horaciji:

„optat ephippia bos niger, optat arare caballus“.

Slovanskosti besede: kobyła nihče ne taji, in ako je ženska oblika slovanska, in *yla* suffix, ne moremo trditi, ka ne bi slov. jezik enkrat tudi poznal možke oblike: КОБЪЛЬ. In res po hribovskih krajih zapadno od Maribora govori ljudstvo: koblji, equinus, in naš čestivredni Gutschmann ima v svojem besedniku tudi še besedo: koblji, equinus.

Estinski jezik rabi tudi: hobbon, Pferd (Huppel, Wörterb. sub voce). Beseda je prišla iz slovanščine v ta jezik, kakor mnogo drugih besed.

Hobbon = kobon pa ni drugo, kakor staročesko in starorusko: komon, ker *m* se čreda s *b*; primeri česk. darebný, písebný za daremý, písemný. Iz komon je komonyca, equa, komonstvo, qualitas equi, litov. kummele, equa.

Vendar izvirna oblika je bila: kavon, kovon, kar potrjuje latvijsko: keva, equa, in labialec *v* je prelazil v *b*, in ta v *m*. Že Schleicher (Formenlehre str. 95.) je kummele stavil h kubele in kobyła; in bistrourni Caf trdi, da je sedanje konj — КОНЬ, nastalo iz: kobn, tedaj se ne sme priravnati nemški Hengst.

Caf mi piše: Jaz stavljam конь, kar je skrčeno — iz: ko(b)n, k sansk. aču — ačva, in mislim, da je v slovanskem prajeziku se prvotna oblika glasila: kavo — kavъ, primeri latvij. keva, equa. Iz kavo so nastale s dotičnimi suffiksi: kavon — kaval, kabon, kabal — kobon — kobal, ковьль in komon iz kobon.

Kava pa je iz arjanske praoblike: akva sansk. ačva po prestavi poredka glasnikov tako nastala, kakor kamen iz akman, akmen, sansk. ačman, zato tudi srb. kobac, Sperber, česk. koba, Lerchenfalte, kobus, rus. kobac stavljam k sansk. ačvaka, ačuka in lat. aquila.

Tako prijatelj Caf, in jaz mu priglasujem tako dolgo, dokler kdor kaj temeljitejšega ne pove. Sansk. aču — praoblika: aku pa je iz korenike ak — sansk. ač scharf sein, schnell sein, tedaj je konj dobil po bistrosti svoje poznamenovanje. Ako sedaj pogledamo v raznih arjanskih jezicih oblike te besede, najdemo v sansk. aču — ačva, v lat. equus, equa, v anglosaksonšč. ehu —

v iršč. each. v gršk. ἵππος. Labialec *v* je prelazil v zend. v *p*, zato: ačpa, pers. asp, v osetinšč. v *f*, zato po prestavi glasnikov: afse za: asfe, kambrobrit: osw*) litov. aszva — ašva. Ker v nekterih italiskih narečjih *kv* prelazi v *p*, in najdeš pid za quid, pidpid za quidquid, imajo ital. narečja tudi epus za equus, Epona, za: Equona, Pferdgöttin. Keltska narečja niso torej premetavala poredka glasnikov, tedaj: caballus ne more biti keltska beseda, nego venetska: kabal. Veneti so bili prvi Slovani, s katerimi so Rimljani v dotiko prišli, in tako od njih caballus si izposodili. Vsaj so Veneti sloveli zaradi svoje konjereje. Strabon (V.) piše: Veneti so dolgo sloveli v (Illyriku in) venetski pokrajini, in so se izvrstno odlikovali v konjereji. Venetske konje so posebno Grki radi rabili pri olympijskih igrah, in Spartanec Leon (440 pred Krist.) je z venetskimi konji zmagal v hippodromu (Eustath. ad Iliad. 852.) Dionys tyran syrakuški (405—367 pred Kr.) si je spravil za svojo ergolio (Gestütt) venetske kobile (Strab. V.), in že zelo pozni Hesychij imenuje venetske konje: Ἐνδιες ἵπποι — ἐν τῷ Ἀδριακῷ ἵπποι. Rodoslovno ime je mogel slišati iz germanskih ust**), ker so Venete le Germani imenovali Wende — Winde.

Tako je tudi mogel Sophokles iz germanskih poročil zvedeti, da Ἰνδοί lovijo in prodajajo jantar. Soglasnik *v* so Grki perhoreciral, zato pisali: Endies mesto: Vendies, Indoi mesto: Vindoi, Enetoi ali Ἐνετοί, mesto: Venetoi.

Venetske konje Hesychij imenuje: λυκοπάδες, vom Wolfe zerrissen, in „λυκοφόροι“, Wolfträger, in Strabon pripoveda nekakvo smešno zgodbico, zakaj so venetski konji imeli znak volka na hrbtu. O tem znaku bomo obširnije na drugem mestu govorili, sedaj samo opazimo, da je utegnil Strabon celo zgodbico ne prav razumeti, ali jo je skaženo poročeno dobil. Volk je bil v mythologii starih Slovanov symbol zime, in konj symbol solnčnega boga, in sicer črni konj symbol Črnoboga, beli konj pa symbol Beloboga. Če je črni konj imel užgani znak volka na hrbtu, je to izražalo mythični nazor, da je konj bil posvečen črnemu bogu, katerega kraljestvo traja po zimi, če pa je beli konj imel užgani znak volka, je s tem se hotelo izražati, da jaro, poletno solnce zmaga črez zimo — Belbog črez Črnoboga. Taka vrst konjev se je redila posebno v okolici Timava. Tukaj pravi Strabon (V), da je stal Diomedov tempelj, in da so mu belega konja darovali, kakor polabski Slovani Svetovitu. Gotovo pod Diomedom tiči kakšno venetskoslovansko božanstvo, sicer pa tudi Diomed zna pra-

*) Britanci so torej glede glasnika: *ç* (s. cerebrale) stali na isti stopnji, kakor stari Indi, Litovci in Osetinci.

**) Vendar tukaj zna: Ἐνδιες ἵπποι označevati tudi konje, ki se pod milim nebom — ἔνδοι — prosto plodijo in redijo, ker Hesychij na drugem mestu rabi: Ἐρετίδας πωλους, in: περί τὴν Ἀδριακὴν Ἐρετίδος.

venestka beseda biti. Staroruski rokopisi govore o bogu: Diji „mnjašče bogy mnogy: Peruna, Horsa, Dija i Trojana“. (Slovar. cerkv.-slavj. jaz. II, 49). Drugi del besede — med — se zna izvesti iz medem circumago, drehen, quirln in tako bi Diomed označevalo: der Lichtquirl, Lichtdreher, ker *dij* se vjema s sansk. divas. Litevci so poznali božestvo, Divirikis, kar označuje: Lichtherrscher, in ime neravno daleč od Timava: Divača, bi šče utegnilo opominjati na češčenje Dija in Dive, ker tudi ženska boginja Diva se omenja v staroruskih rokopisih zraven božestva Dija (glej Učenija zapiski II, 2, str. 79.). Vendar je utegnila legenda grškega Diomeda, o katerem Scylax (16) pripoveda, da so ga posebno Umbri (*Ουβουροι*) čestili; prenešena biti v venetski kraj, ali pa tam živeti kakšna italska naselbina, katero je trgovina sem zavlekla, in svojemu mytičnemu pradedu postaviti kako svetišče.

d) *Ceva ali Keva, krava.*

Razve starovenetskih besed: trogia in musso šče nam je Columella (de re rust. IV, 24.) ohranil drugo ime za žival in sicer: *ceva*. On piše: „*melius etiam in hos usus (t. j. za vskrmljenje telet) Altinae vaccae parantur, quas ejus regionis incolae cevas appellat*“. Altinum je bilo slavno trgovinsko mesto v zemlji Venetov. Sicer so nekteri hotli brati mesto Altinae — Alpinae, kakor postavim de Bellognet, ker Columella (VI, 26) govoreč o izvrstnosti altinskih ovac rabi obliko: „*altinates oves*“; vendar je tudi mogla oblika „*altinae*“ navadna biti, ker Tertullian (de pallio 3.) jo rabi pišoč: „*nec de ovibus dico Milesiis et Selgicis et Altinis*.“ Tudi zaradi pisave: *cevas* so izdavatelji Columellovih spisov različnih mislij. Nekteri se potegujejo za obliko: *Cevas*. Pomota se je pri prepisavanji lahko zgodila, ker sta si črki *C* in *G* malo različni. Če je *gevas* pravilna pisava, nam netreba pri razlagi besede daleč segati, in mi najdemo v slov. *gava* po oslavljenem glasniku: *geva* naravno razlago. *Gava* — *geva* je thema besed: *gav-ędo* — *govędo*, sansk. *go*, *vacca*, starogorenjenemšk. *chuo*, *chua*, *chuo*, staroarm. *gov*, novoarm. *kov*, zend. *gao*. Ker se, kakor je Corssen*) temeljito dokazal, pri starih Latinih, noter do 5. stoletja po Krist. soglasnik *c* pred *e* in *i* izgovarjal kakor *k*, tedaj smemo „*cevas*“ izgovarjati *kevas*, in Latin Columella je lahko premalo tenko pazil na izrekovanje, in gutturalca spremenil. Tudi se dialektično *g* in *k* rada izmenjata, in tako čuješ izgovarjati: *gruška*, *kruška* in *hruška*. Ako se berilo: *kevas*, mesto: „*gevas*“ obdrži, bi utegnilo nam pomen besede: *keva* razjasniti: *kava* — *diminut. kav-ka*, kar je prvotno označevalo: *junico* — *pulla*, ker se šče je v novogrščini, kamor je

*) Corssen Lat. Ausp. II. izd. I, 48, Diez, Rom. Gramm. 250 itd.

beseda iz slovanščine prišla, ohranilo: *κavκικα* — kavkica, ancilla, amasia. Kava — kavka, kavkica pa sopet se vjema s sansk. çava, pullus, mlada stvar sploh, tako da keva isto pomenja, kar junica, juvenca. Mesto Altinum je slovelo tudi zaradi izvrstnih ovac in že sem omenil, da Venetčan rabi besedo: bizarin za ovco, katera se vjema z slov. bica. Tam so delali iz sršči oblačila, ki so dobila ime: sršča, saršča, kar je Venetčan spremenil v sarza in Italjan v sargia, Nemec pa v Sarsche. To je oblačilo sršasto, iz sršči, rus. sršt, grobe Wolle.

e) *Birrachio* = birač, birak, birka; *vipio* in dr.

Leta staro goveje živinče se tudi veli: *birrachio* — birak, primeri bir-ka, ovca, kar je prešlo tudi v madžarščino, in pa sansk. bhiru, koza. Besede: bradume goveja živina za pleme, in procoio sem že razložil. Naj šče omenim ptiča, ki ga Plinij imenuje: *vipio*, katero besedo vsi glosatori za nelatinsko imajo. *Vipio* je neki mlad žerjav. Gotovo je Plinij ime slišal v zemlji Venetov (bil je rojen v Veroni), ker sopet edina slovanšč. pozna: výp, starosl. in rus. *лѣπος*, Seemöve; tudi v pomenu *λόλοιο*, Dohle, se najde. Besedo venetsko: *chizza*, *chizzeta*, la femina del cane, cagna, sem že omenil in primeril starosl. kučka, *κουτσκα*, priravnaj šče: kučak, kuča, cuca, cucka, cucak, kuja, kusa, kujica itd., sama poznamenovanja za pesje pleme. Težko izvirno latinsko i sploh italsko je: *catus* venet. gato, maček, ker besedo le poznajo zelo pozni pisatelji latinski okoli srede četrtega stoletja. Vegetius (300 po Krist.) imenuje nekakovo bojno orodje *catus*, primeri staroslov. kot-ka, felis, kot-va, ancora, analog. slov. maček, felis in ancora, litevsk. *kâte*, latvijski katins, sicer tudi staronord. *kottr*, staronemšk. *chazza* = *chatta*; vendar slov. še ima glagol: *kotiti**), *gignere*, in gotovo so Latinci. *catus* leže dobili od Venetov, nego od severnih Germanov.

Možkarec ali samec kozji se v venetščini veli: *beco*. Kurelac (imena domačih živalinj str. 38) navaja med raznimi kozjimi imeni tudi: *bokan*, *bokeš*, *bokile*, primeri nemško: *Bock*. Mlado purico imenuje Venetčan: *pita*, menda isto, kar slov. *puta*, sansk. *pôti*, *pullus*; sem spada tudi lat. *puta* tudi italj. *puella*, in slov. *puca*; *t* se tudi spreminja v *c*, primeri: *butiti* in *baciti*, *goltati*, *goltniti* in *golnoteni*, hrv. *utaptati* in *ucaptati*, *vickast* za *vitkast* itd. O živini, ki se poja, pravi Venetčan: *truparse*; *trupati* znači tretji, zato tudi Slovenci pravijo: *Krave se trupajo* in *krave se terejo*, *drvijo* = *pojajo*, *po-*

*) Srbi v Črnigori: *kot*, die Brut; *kot*, maček, poznajo i Rusi, Poljaki, Čehi: *kočička* = *kotička*, *Kätzchen*. *Mačka* in *mačke* severni Slovani ne poznajo, temoč le *kotko*. Venetčani šče imajo: *mucia*, slov. *muca* = *mače*, in pa: *mona*, *monin*; na Koroškem je tudi *muna* znano v pomenu *mačke*. *Mona*, *Muna* je menda skaženo iz *maimun*, katero besedo imajo Slovani vzejmo s drugimi vzhodnimi narodi.

mišljajo, lovijo, tirajo, gonijo itd. *Capra rupicapra*, *capra selvatica* se veli: Camozzo, Slovenci v rezijanski dolini ji pravijo: kamoča, ker se veli *rupicapra*, Felsbock, Steinbock, je gotovo ime slovensko od *камы*, Stein.*)

Kaj pa je pantegana? Venetčani tako imenujejo sorze de canal, ratto d'acqua, Wasserratte slov. potgana. Diez misli na pantex, Dickbauch, drugi na *ποντικός*, *ponticus mus*, iz *πόντος*, *pontus*. Pantano v venetščini označuje mužo, močvirno (zato pleonazem: die pontinischen Sümpfe), sansk. *patha*, *aqua*, *pathis*, mare, starosl. *pot*, *πότος*, slov. *pot*, *sudor*, *aqueus humor*, gotovo nekda tudi voda in sličnih pomenov, primeri ime srbskega v muži stoječega mesta: Pantjevo — Pančevo. Pantegana bi tore bila: die Sumpfbewohnerin. Misliti bi se tudi dalo na: gan srb. ganjevi goveje blato; tedaj pantegana, potgana, die sumpfschmutzige, durch Morast verunreinigte. Res je čudovito, da to besedo poznajo samo Slovenci, istrskim in dalmatinskim Hrvatom, Srbom, ki so bliže Venetkov in pogoje z njimi občujejo, pa je celo neznana. — Pantegana zna tudi biti adjektiv in ednak latin. *Ponticanus*, tedaj pantega za pantića.

f) *Civeta* = ciba.

Boerio piše, da *civeta* označuje: *giovenca*, *vacca giovane*, che non ha ancora fruttato, e non è stata posta al giogo“ — „*civeto*, *birracchio*, *vitello dal primo al secondo anno*, e che non sia stato ancora posto al giogo“. Ker sta *civeta* in *civeto* *voculae diminutivae*, ostane nam: *civa*, in ker venetščina in italščina sploh labialca *b* in *p* spreminja v *v*, na primer: venet. *cavrone*, *cavra*, = *caprone*, *capra*, *bevère* za *bebere*, *bibere*, *Tevere* za *Tiberis*, *cavallo* za *caballo*, smemo postaviti thema: *ciba*. Znamenito je res, da ta beseda izražajoča pomene: *pulus*, *Junges*, *mladica*, se edino najde v slovanščini in pa v venetščini: v ruščini *cyba* = *mlada koza*, v hrvatsč. *ciba*, *jarika*, *cibak*, *mlad petelin*, slov. *cibica*, *Hühnchen*, *pile*, *pišče*, in sopet v hrvatsč. *ciba*, *kujica*, *mlada psica*. Že vrli Kurelac (Imena domačih živalinj str. 55) je za razlago postavil: *cebati*, *cibati* po Stuliću = *culjati*, *agitare*, *cebaljka*, *cunae*, v močni nasalirani oblici: *cembanje*, *motus oscillatorius*, *cebkati* z repom *migati*, *trestii*. One životinje je tore Slovan imenoval:

*) Omeniti šče moram ime za ptiča: *astor*, *Hühnergeier*. Ta beseda se tudi že najde pri latinskih pisateljih 4. stoletja po K. Gotovo je starovenetska, ki je prešla tudi v pismeno italjanšč. v obliki: *astur*. *Astor* pa ni drugo, nego slov. *ast*, *prejotov*. *jast*, *accipiter*, tudi *jastran*. Beseda je bolj znana v obliki *jast-reb*, kar pa označuje: *accipiter variegatus*, litov. *raibas*, *varius*, latvijsk. *raibo*, zato staroslov. *renbka*, *perdix rus*. *rjab* = *novoslov. reb*, *varii coloris*. Sufiks *or*, *ur* v *astur-astor* sta čisto slovenska.

cibe*), katere so živogibljuje, nemirne, agibiles; (primeri: agnus, iz agere, koza iz kadž, agitare, rus. čigara, ovca, čiger, valček); tako pile, kužka, kozico in Venetčan teličko in junčka. Znamenito je, da to besedo najdemo šče v drugem okrožji in sicer pri prebivalcih v kantonu vališkem v okolici sel: Gradec, Kremenica, Luk, Visoje, Grona, Kunice, Bumplice, kder tudi kozo, kakor Rusi imenujejo: Tschiehva (tako piše Malten, Bibliothek der neuesten Weltkunde. Aarau 1834 T. I. 28—50—190—216). V ono okrožje postavlja tudi Plinij (11, 42) mesto Ceba, v katerem so delali izvrsten sir iz ovčjega mleka, ki je pod imenom cebanus caseus v stari dobi zelo slovel. Tukaj najdemo Salasse = Salašane; gotovo so to bili izseljenci venetski; Polak šče denes imenuje vlaško ovco cab, caban. Iz venetščine je beseda prišla v španjolsčino: chivo, kozliček, in v nemščino: Zibbe, Lamm; alban. tsjap, tsiep; vališko narečje ima tzap; ital. zeba, koza. Italjan navadno imenuje ovco pecore, Venetčan piegore iz pecus, kozo pa: capra, caprone, Venetčan: cavra, crava, cavrone in ovna: montone = mondon, der grosse Hoden habende. Civeta, Civeto, Civa, cyba, cibak, ciba, cibika so tore zrastli na deblu slovanskega jezika, venetska: civeta, civeto je ostanek iz jezika starodavnih Venetov in neovrgljiv dokaz za njihovo slovanskost. Iz družega themata je ital. civeta, Käutchen in sicer iz venet. zoeta, kar je skrajšano iz ciöveta, slov. čovik, hrv. čuvinica, vrst sove, Nachteule. Pač paje iz korenike: cib venet. civada, vela dell' albero di bompresso, che e sopra la prua della nave, tudi venet. civèa, civèò, civera, sanke, Schlitten, primeri hrv. cebaljke, cunae, Wiege, tudi civiera, strumento fatto a somiglianza di bara per uso die trasportar sassi, terra e simili, civèa, traha, Schleife. Drugam pa spada italj. civaja, Hülsenfrüchte; ta beseda se mi dozdeva skazena iz slov. sočivje**), legumina, in so je zatrla se, kakor pri besedah: baco za bombaco, bilico za umbilico, cesso za secessus, cimento za specimentum, ciulla za fanciulla, strumento za instrumento, lezia za delicia, nemigo za inimico itd.

g) Manza.

Uganjali in primerjevali so jezikoslovci uže dovolj, od kod bi to besedo izvajali. Venetščina pozna: manza, amorevolezza,

*) Primeri sansk. cibhja, juvenis malorus. čaban, vol, glagol cibh pa se je že ohranil v metaf. pomenu gloriari. Različno od korenike: ceb, cib, agitare gotovo ne sansk. cev, agere, adire foeminam, virum, çévas in çêphas, penis, slov. cebe, slovašk. cibelj, penis, staročesk. kepa, vulva, staronem. chepis, chebis, novonem. Keks (weib); menda odsod venet. redupl. cicibeo = cicibelj?

**) Primeri tudi: čečeva, čečevica v rusk. jeziku legumina. Grškolat. πίσος, πίσος, pisum, grah; vjema se z nem. fesa, Hülse, in srb. pasulj sitan grah, čičevac.

manza, buessa, vacca, manzetta, giovenca, vaccarella, manzetto, bue giovane, civeto, manzo, toro castrato, manzolame, quantità di bradi o sia di bestiame vaccino da tre anni addietro, dakoromunski mänzu, pullus equinus, v latinšč. srednjega veka: manzius, manzia, vitulus anniculus, manzolum, corium vitulinum, novogršk. *ματζετα*, juvenca. Vsem tem besedam je mati venetščina, in Diez je zelo zagazil, ako misli, da je manzo iz mansuetus! Da je to praslovanska beseda, pričuje ta okolščina, ka jo sopet najdemo pri Nemcih, ki so ali bili sosedje Slovanov, ali so se z njimi pomešali. Tako na Bavarskem (Schmeller II, 604) Manzkuh, vacca sterilis. Hôfer (v Zeitschrift für die Wissenschaft der Sprache II, 233) piše: Im Salzburgischen wird eine Kuh gemänzt, wenn sie nicht gleich zum Stier gelassen, sondern eine zeitlang verhalten wird. Na Tyrolskem (Schöpf Tyrol. Idiotikon s. v.): „Mänzen, hart, anstrengend arbeiten, eine Kuh mänzen, länger nicht zum Stier lassen“. Na Koroškem (Lexer, Kärnth. Wörterb. 190) „Menz, adjektiv von Kühen, gelt (jalov), im Oberliesachthal, menzen, castriren, primeri venetsko: manzo, toro castrato. Vse te besede so iz slov. korenike: mank, menk, mollescere, mitescere, mancati, affricare, mencati, atterere, tedaj venet. manza iz mancia, mollities, manza, pecus molle, mite, das weich, zahm gemachte Rind; manzo v pomenu toro castrato tudi ne drugo nego smancana žival, primeri horv. mencati, mancati, smancati = tlačiti, tolči, ribati. Iz te korenike je starobolg. manka, monka, mončit, litov. minksti, manksztyti, erweichen, mürbe machen, latvijski brez nazalca, makt, plagen. Brez nazalca je latinska sorodna macerare (Corssen I², 395), nem. muhan*), got. muka, sanft, staroškand. mjukr, mollis. Ker venetšč. in ital. iz lat. them. macimate: magro, magrezza, nemoremo venet. manza k lat. macero staviti.

h) Bibaron = biba.

Dosti slovanskih poznamenovanj bi se znalo najti v imenih morske žvotinjje, rib, polžev itd. Jaz tukaj omenim samo imen bibaron po Boeriu, „conchiglia di mare dell genere delle madie“ (Mactra Linn). Kaj je bibaron drugega, nego slov. biba, katero ime pozna vsak otrok davaje zagonetko:

Biba leze, — biba ni.

Tovor nese, — osel ni.

Roge kaže, — kozel ni.

Druga italjanska narečja te besede ne poznajo; v patavinščini pomenja: bibiar, lellare (slov. leljat, loljat) tentennare, andar lento, laziti, počasno iti, zato venet. bibia, tentennare, tardo itd., slov. bibati, wackelnd gehen, biba, ime za reco tudi v italj.

*) Novonem. mühen, Mühe.

bibia, divja reca. Iz bibati je slov. bibra (Murko), vino, ki se vleče, bistro ne teče, — dovolj dokazov, da je beseda na deblu slov. jezika zrastle.

Stari Veneti so bili tudi imenitni bečelorejci. Plinij (Hist. nat. XXI. 12) piše, da so prebivalci venetskega mesta Hostilia vsak večer na ladjah peljali ule pet ur daleč po reki Padu in jih tam izpostavili, kder je bilo obilno paše za bečele. Bečele so, ko so zarana iz ulov izletale, napolnile panje z medom, in tako napolnjene panje so Hostiljani nazaj domov peljali. Celo beseda: bugno, Bienenkorb, ni drugo nego slov. panj. Boerio pravi, da je bugno ul iz poroba napravljen panj, in v slov. narečjih panj, penj ne označuje samo ula, Bienenstock, temoč tudi truncus. Primeri staroslov. pasčka, porob, truncus in alveare, Bienenstock, pol. stebno, stebnik, Baumstamm in Bienenstock. Italščina nema themata, iz kterega bi se bugno dalo razložiti. Ime mesta Hostilia opominja na hosto; moglo je stati kraj kake hoste, in ime dobiti Hostilje, zato se tudi lahko ume, zakaj je v tej okolici cvetelo čebelarstvo. Venetčan soglasnik *p* rad spreminja v *b*, primeri: bruina za pruina, biberata za piperata, biso = lat. pisum. Bugno zna tudi izražati isto, kar bugna, slov. bunka, Wulst.

i) *Aden, chiepa, parpagiola.**)

Med ribami, ki so v reki Padus se zdrževale in že Pliniju bile znane, bila je največa in najdebelejša Adano; drugi Italjani jo tudi imenujejo Adeno in Adello. Boerio pravi, da je po Linée-ovi systemi: „accipenser huso“, in pristavi: „cresciuto e grandemente impinguato“ in sopet na drugem mestu: questo colpesce ingrassato arriva perfino al peso d' oltre mille libbre grosse venete“.

Ta riba je tore dobila ime po svoji tuči in debelosti; in sopet najdemo v ruščini besedo: adit, gedeihen, wachsen, üppig werden, anhäufen, primeri sansk. êdh, augeri, crescere, gršk. οιδάω, schwellen, aufschwellen.***) Plinij (Hist. nat. IX, 15) ima popačeno obliko attilus za adilus in pravi: „piscis in Pado inertia pinguenscens ad mille aliquando libras“. Sovražnik te ribe je bila riba „clupea“, in Plinij piše na omenjenem mestu: — — „atqui hunc (attilum) minimus piscis appellatus clupea —

*) Italjan rabi za izraz polža: lumasco = lat. limax, Dubrovničan pa: prpolj, Wegschnecke, v venet. pa parpagiola = mol, Motte.

**) Bopp (Gloss. 64) iz korenike êdh tudi izvaja lat: aes — culus Mespel, nešpelj, „ita ut a crescendo sit nominata, non ab edendo, mutato *d* in *s* sicut in es-ca ex ed-ca“. Prav ima, škoda, da ni tudi se spomnil sansk. adri, drevo. Aes-culus tudi označuje v lat. die Hageeiche, aesculetum, Eichenwald. Iz iste korenike stvarila je slovanščina: adraš (Murko, Janežič, Megiser), wilde Eiche, Zereiche; tore dokazov dovolj, da je korenika ad v pomenu: crescere, augeri, pinguescere, itd. bila v slovanščini živa.

morsu exanimat. Venetčan to ribo denes imenuje *chiepa* = *klepa*, prav po pravilih italj. jezika. Boerio pravi, da ima „scheletro ossoso“, in: „il suo corpo e compresso, come quello del aringa“. Tudi *clupea* je venetsko-slovenska beseda iz: *klupa*, slov. *klupa*, hólzerne Klemme, womit man den wilden Kühen die Füße klemmt; *klupa*, Fallriegelchen, srb. *klupa*, aufrechtstehender Balken, in dem der Weberbaum liegt. *Korenika* je: *klp*, *klepati*, claudere, schliessen, einzwängen; prešlo je tudi v nemščino koroško in štajersko: *Kluppel*, Hölzchen mit einem Schnitt, das man Brechlerinen aus Muthwillen aufhängt. Da je ta riba dobila ime po *klupi*, pričuje šče ta okolščina, da jo drugi Italjani, kakor Boerio pravi (str. 166), imenujejo „*laccia*“; s besedo *laccio* pa Italjan tudi poznamenuje: Schlinge. *Clupea* je tore: der Klemmer, Knebler, coangustans, premens, in je gotovo dobila ime, ker je adana oklepala. Diefenbachovo priravnvanje besede *clupea* grškemu *σκόλοψ*, Gräte, ribja kost, je nenaravna in preveč oddaljena od oblike: *clupea*. Ker Boerio reče, da je „*corpo di chiepa compresso*“, znalo je tudi ime po podobi nastati in označevati: sključena riba, der eingezwängte, gedrungene, eingeklemmte Fisch. Primeri ščuka, pol. ščupa, *lucius* iz ščipati, ščeknoti, zwicken.

k) *Langa, langurus.*

Šče edne živali imena iz jezika starih Venetov treba omeniti, ki se je tudi v denešnji venetščini ohranilo, in sicer: *langa, langurus*. Plinij (hist. nat. VIII, 38) poroča o povesti, po kateri se iz scavnice neke živali jantar nareja — „alii dixere langurium (pro electro nempe), — esse in Italia bestias languros. Zenothemis langas vocat easdem et circa Padum iis vitam affirmat“. V denešnji venetščini najdemo razlago te živali, o kateri so si učenjaki dosti glave belili. Boerio piše: *Languro o leguro, ramarro* (Eidechse,) specie di lacerta con coda verticillata, lunga, con isquame acute e corpo verde.

Langa, langur se vjema s *starorus. leng, novorus. ljaguška, Frosch*, in slov. *langati, claudicare, vacillare, sansk. langh, salire, vacillare* nam razjasnuje pomen besede. V sansk. tudi v slabi obliki: *lagh*, odtod grško *λαγός*, „a saliendo dictus sicuti sansk. çaça a çaç, salire,“ piše Bopp; primeri šče got. *laika, salio, rus. ljagat, brsati*. Pa *langurium*, kakor se je tudi jantar velel, po drugem berilu: *langonium*, nema nič z *languro*m, guščerom opraviti, temuč poznamenuje čisto drugo, in sicer: *lapis splendidus*,*) sansk. *landž, splendere, lândž, torrere, frigere, assare*, tudi slabe ali nenazalirane oblike: *ladž,*

*) Ako Strabon (IV) piše, da so Lyguri jantar imenovali: *λυγούριον* *lingurium*, kaže, da so to poznamenovanje sprejeli od Venetov in je svojim ustom priredili; vendar primeri tudi pol. *ligotati, bliščeti*, kar gotovo je eduoisto s koreniko *lag*.

lâdž se nahajajo, in že sem na drugem mestu razložil, da je iz te korenike slov. lagotica, primula acaulis, rus. lagot, Theer. Ta korenika je bila v slovanščini nekđaj zelo živa, kakor pričujejo te-le besede: staroslov. lenžaja, gallina ova calefaciens, ovis incubans; že Miklošič je spoznal: „radicem leng a leg, decumbere, differe“; dalje slov. legar, Typhus, vročica, gorka bolezen. Iz slabe oblike lag je staroslov. laznia, toplice, česk. lazen, pol. laźnia, balneum. Miklošič je laznia postavil med tujke, in priravnaval nemško Lase, irdenes bauchiges Gefäss, lat. lasanum, Nachtgeschirr, Kammertopf, a oboje je iz gršk. λάσανον, cloaca, olla, sella familiaris, in to iz dorišk. λάσω, lateo. Ne zapopadem, kako bi balneum, cloaca, in sella familiaris, mogli na enacih nazorih počivati. Dalje je iz te korenike hrv. lazanje, mlinci, (Belostenec s. v.) tedaj, placenta assata, tosta,* in slov., srb. pol. laz, lazi, požgana hosta, kder potem napravijo njive in pašnike, in pa srb. ljaga, Brandmal.

Ta beseda je gotovo po armorskih Venetih, ki so tudi v Britaniji se bili naselili, prišla na otok Albion, ker šče v stari angleščini najdemo: laes, pascua.

Malten jo je našel tudi pri že večkrat omenjenih slov. ostancih v vališkem kantonu, in tam označuje: Bergfläche, in se rada pritika besedam topičnim, postavim: Cambiolas, Forclas itd.

Da so Grki in Rimljani mislili, ka se jantar iz scavnice langurove — gušcerove nareja, izhaja menda odtod: Bilo je pri njih obče mnenje, da je jantar produkt solnca; zato grški mythus, da Helios, solnčni bog, izsolzuje jantar. Gušcer pa je, ker se rad solnči, bil symbol solnčnih božanstev pri Grkih in Slovanih; utegnili se je tako symbol solnca za solnce samo vzeti. Slovenci ga zato tudi imenujejo: Martinček, to je Martinova žival, ker so se v prelazu paganstva v krščanstvo mythični elementi solnčnega božanstva v sv. Martinu združili. Dolgo so naimer Grki mislili, da se jantar v logih ob reki Padus stoječih nareja (Solin, 33.) Gušcer se tudi v venet. veli ramarro; ne li iz rame, humerus, brachium? primeri: lacertus, Arm, lacerta, gušter, nemšk: eid-ahse, in ahsel, humerus, slov. gušcer, srb. gušter in bolg. guša, collum, srb. guša, Kropf, Kehle, slov. guščeri, kuščeri, Halskrankheit, Mandel, Halsdrüsengeschwulst, venet. gosso, Kropf.**)

*) V denešnji venet. lasagne, geröstete Nudeln, in tudi v gršč. λάγανον, placenta genus; lat. pri Horaciji: laganum, Pfannenkuchen. Ker bi lat. laganum so v ital. glasilo lagano, ne lasagne iz lat. nego iz slov. oblike. Grško-lat. laganon — laganum je iz them. λαγ — λαγαρός, λαγών, hohl, dünn, weich, mürbe, odkoder tudi: λάγνος lagena, Flasche.

**) Štajerskonem, Goschen, Gosche, Schlund des Halses.

Poznamenovanja za jediva.

Že sem omenil, da Venetčan izraža mola z besedo: *parpagiola* = prpolj. Ta beseda je zrastle na deblu slovanskega jezika. V staroslov najdemo: *prprica*, *Kreisel*, *trochus*, in v srbščini: *prporenje*, *coitus piscium*, ker se bijo in valjajo, *prpuškati*, v pesku se valjati, tedaj bi prpolj, *parpaglione* označevalo žival, ki se valja v prašini, in to delata mol in cestni polž. Poseben izraz ima Venetčan za mlado opico: *sadi*, iz katerega vira, ne morem dognati. Čudovito pa je, da so Slovanom sorodni Latvini ohranili v visokem severu s starimi pelagijskimi Tyrrhenci ednako poznamenovanje za opico: *êrms*, *tyrrh.* *ἄριμος* — — *τοὺς πηήκους γασί παρὰ τοῖς τυρρηνοῖς ἀρίμους καλεῖσθαι* (Strab. XIII. pag. 626).*) V kaki zvezi je s thematom: *prp* — *parp* beseda *venet.* *parpagnaco*, „pane di farina di formentone (koruza) condito con diversi ingredienti?“ Med štajerskimi Slovenci se kruh, ki mu tudi pravijo *postružnik*, v katerega tudi radi matere za otroke *slive*, *hruške*, *kosce mesa* mešajo, veli: *perpernjak*, primeri srb. *perpoljak* odrezana vinska loza, ki se zamota, zakopa, zavalja v zemljo, tedaj bi *sopet parpagnaco* — *prpernjak* bil kruh valjanec, in iz istega themata kakor: *prpolj*, *parpaglione*, *prpor*, *prprica*; primeri: *krapec* iz *krp*, *winden*, *gibanica*, *vertanjek*, *povitica*, imena za pogače. Pogačo pa jaz prilastujem Slovincem. Mislim, da pogača isto poznamenja, kar: *kolač*, *kolaček*, *runder Brotkuchen*, iz *poga*, staroslov. *pongvica*, *globulus*. Vsaj se tudi šče z rožiči na pogačah izbadanim okroglim podobam pravi *pogice*, ki res imajo podobo gumb. Primeri šče *pogačica*, *Kniescheibe*, *pogača*, *die Nachgeburt*, ednako *lat. ital. placenta Kuchen* in *Nachgeburt*, srb. *pogača*, *okroglo mesto na dnu testa*, *pogača*, *okroglo drvo* (*Vuk*), sansk. *pûga*, *acervus*, gršk. *πυγή*, *Steiss*, tedaj *okrogla reč*, tudi *πυγύ*, *pest*. Italj. *focaccia*, *venet. fugazza*, po *Boeriu*: *pane cotto sotto la cenere*, tedaj *Aschenkuchen*, utegne za se italj. jeziku *vlastna beseda biti* a slov. *pogača* nema z njo nič opraviti. Italjan to, kar *Nemec: Kuchen, Fladen* imenuje, označuje z besedo: *stiacciata*, *schiacciata*, in *stiacciare* pomenja: *pressen*, *quetschen*. Da je *stiacciar* slov. *stlačiti*, ni treba dokazovati. Drugi izraz rabi Italjan za pogačo: *Scofaccia*, *coffaccia*, in *sopet* glagol *scofaciare* izraža pomen: *flach*, *breitdrücken*, *quetschen*, kar *sopet* je zelo podobno *hrv. kobačiti*. Primeri *prislovico: Kdo je jači, on kobači*, to je, drugega *tlači*. Nahaja se šče eden izraz: *passimata*, *pogača v pekvi*; štajerski Slovenci jo imenujejo: *livance*, ker se nesgoščeno testo iz piskra v *pekev liva*. Pa *sopet* *dvomim*, ali je *passimata* *izvirno italj.*

*) Ravno tako najdemo v v latviščini: *pêrte*, *pêrtikis*, *opica*, in v italj. *bertuccio*.

beseda. Passaman pomenja v venet. Spitze, Tresse, passamaner, Spitzen-Tressenmacher, Posamentirer; ali passaman ne slovansko pasmo, ki se najde v vseh slovanskih narečjih in izraža sorodni pomen: Garnfäden? Passimata bi tore izražalo to, kar nem. Fadennudeln.*) V besedi: passama mesto pasma se je vokal vrinol, kakor v besedah: fantasima, cresima glej Diez 303. V srbsčini šče najdeš: pasmenjača, forago, das Fitzband, der Faden, womit die Weber ihr Tagwerk abzuthellen pflegen. Piza, Pinza, mala, stlačena, tenka pogača je = srb. pita, Kuchen; piza, pinza, je iz pintia, pitia, sansk. pinda, libum. Slovensko ime je tudi lasagne, kakor je bilo že omenjeno. Ravno tako bigoli, ki se tudi velijo menuéi, to so minceni, drobnički rezanci, od: bigola, begola, Kleinigkeit, slov. bigla, biglica, toliko kot: kosček, betvica, trohica, mala treščica, Splitter; zato: biglica, Zündhölzchen. Korenika besed: begole, bigole, bigle, biglice je: bag, beg in se vjema s sansk. bhadž, dividere, distribuere; begole — bigole so tore: particulae. Iz te korenike šče se je v srbsčini ohranilo: baglja, Büschel Heu, tedaj razdeljeno seno.***) Stari arjanski narodi so pa osodo smatrali kot delež; zato boginja osode se veli slovansko Dalja, gršk. *Μοῖρα*, in tudi v sansk. najdemo isti nazor, ker bhâgya, bhâga, označuje pars, portio, sors, fatum, in fortuna secunda, in s to besedo se vjema venetska: baza, bazza, bouna fortuna. Tudi srb. bagra, Sorte, Gattung in slov. baža v istem pomenu ste iz korenike bag. Razve sansk. slov. in venet. ne pozna, kolikor je meni znano, noben drug arjansk jezik te korenike, in tudi ne besed iz nje. Slov. baža tore ne nem. fasel, kakor Miklošič trdi; že srb. bagra govori proti temu. Menda tudi srbski bungur, Grütze, sem spada in je nasal. oblika, ako ne iz bhudž, edere, vesci, frui, od koder tudi slov. bozne, pascua, Viehweide.

Sansk. tudi pozna močno obliko: bhâñdž, dividere frangere odkoder bhanga, unda, litov. banga, unda, val, srb. bangav, hinkend. Iz korenike bhadž Bopp tudi izvaja: bhâdžana, po Wilsonu: a cup, a plate, vas, posodva, slovaški bagan, starosl. багаš, mensura quaedam, hrv. bižica, Melkschaff, venet. bigonzo, itlj. bigancia, Butte, Kübel, pa tudi catedra, prižnica, ker ima podobo tej posodvi enako; tedaj ne iz lat. biscongius, kakor Boerio misli. Naše prosto ljudstvo prižnico rado tudi imenuje: žehnjak, (Sechtzuber). Vse te besede pričajo, da je korenika bag, beg, big, nekdanj bila živa v slovansčini. Sem spada tudi venet. begar, contendere, bisticciare, zanken, kar je razdvajanje, razdeljevanje.

*) Ime po pasmu, niti, je zbog tega nastalo, ker se testo z nitjo, motvozom, s pasmom odrezuje, in so rezanci nitim, pasmu podobni.

**) Primeri novokeitsko (gadaelsko): bagaid, Büschel.

Kamo pa se dene slov. bingole*), noge? Ta beseda se rabi kraj Mure.

Italjan za rezance rabi: fili di pasta, Teigfäden, taglioni = rezanci, od tagliare, rezati, vermicelli, črviči, gliste, ker imajo tako podobo.

Nemški „Strudel“ je Italjanu neznan, in res je čudovito, da Italjani rabijo za poznamenovanja jedi iz moke toliko slov. besed, znamenje, da je poglobitna jegova hrana bila od nekdej — polta — polenta**), in kruh — pane.

Imena za zelišča.

Cotonia — Sopeta.

Škoda, da je vrli Boerio pri nabiranju besed premalo skrbi imel za imena raznih rastlin, rož, cvetic, travnih sort itd. Gotovo bi tudi v tem okrožju se šče našla marsiktera beseda. Mi tukaj omenjamo samo dve: edno starovenetsko, zapisano od Plinija, drugo šče živo, zaznamovano od Boeria. Plinij (Hist. nat. XXVI. 7.) piše: Halus autem, quam Galli sic vocant, Veneti cotoneam (var. cottoniam), medetur lateri, item renibus convulsisque et ruptis. Da je halus ista zel, katero Greci *συμφυτον* imenujejo, trdi isti Plinij (c. 26) pišoč: — — „radicem symphyti, quam halum gallice dicunt“ in Marc. Burd. (cap. X): „Alum nos vocamus, Graeci symphyton petraeum“. Cotonea — cottonia je tore zel gavez, Beinheil, nizozemsko: heelwortel-heilwurz, tudi Wallwurz po nemškem imenovana. Ta zel ima lastnost potrupane kosti sceliti, zato jo Nemeec imenuje: Beinheil, Slovan pa: gavez, t. j. kakšno vezilno moč imajoč, ker se pri besedah velikost in moč izražajočih *ka* in *ga* predtikata, postavim: luža in kaluža, rebro in korebro, mula in gamula, gomola, gruda, sansk. mâuli, zemlja. Gavez pa šče dendenešnji v celjski imenujejo: s-kotnik***).

Že Plinij moč gaveza opisuje: Luxatis imponitur et convulsis. Vulneribus sanandis tanta praestantia est, ut carnes quo-

*) Menda iz bĕg, big, nazalir. bing, primeri: binenoti, bineati iz biti, tedaj bingole, die Läufer?

Kako stare so nekte venetske besede, spoznamo iz tega, da so iz materialnih postale abstraktne. Tako v venetščini označuje piado, italj. piato. Rechtsache, Streit, Process, Partei; kdo bode dvomil da je piado — piato, staroslov. plat, pars, latus?

**) Polenta je iz polta in to iz lat. pulte, (puls-pultis, Brei). Italjan med dva soglasnika rad stavi prosthes.; zato patav. gendena, za gneda, gnida, Nisse.

***) V ruščini se nahaja: kotovik: Nepeta cataria, Katzenmünze, in nema s kotonjo nič opraviti. Gilferding je tore bil na krivem potu. Kotovik je iz kot, kotka, Katze; zato znanstveni pridevek: cataria iz catus, mačka, kotka.

que, dum coquantur, conglutinet addita, unde et Graeci nomen (συμφυτόν, iz *συρ* in *φύω*, *φῦμι*, *φύομαι*) imposuere. Ossibus quoque fractis medetur (27, 7). Latinci so jo zbog te vezilne lastnosti imenovali: consolida, solidago, solidago, tudi osteocola, Nemci: Beinwurz, Beinbruchwurz, Wallwurz; Čehi jo imenujejo: kostival in svalnik, iz svaliti, sceliti, zrasti. Cotonia = kotonja označuje isto, kar: Beinwurz, osteocola. V češčini šče najdeš: kot, koten, kotnik = vysedla a kulata kost, srb. kotlac, kotalac*), Schlüsselbein. (Glej Jungman Slovník, 2, 143, 146).

Preveč skeptični, sicer pa bistroumni Diefenbach hoče to besedo v sum spraviti, ko piše: Aber auch die Freude an dem unschätzbaren venetischen Sprachreste: cotonea wird uns etwas bedenklich, wenn wir denselben Namen für eine freilich weitliegende Pflanze, als Latinisierung eines griechischen bei Plinius (Hist. nat. 15, 11) wieder finden: „mala, quae vocamus cotonea, et Graeci cydonea, ex Creta insula advecta“.

Ali dragi Diefenbache! Plinij je vendar poznal razloček med gavezom in kutino (Quitte), vsaj je moč kotonje — gaveza tako obširno popisal. Tudi očitno reče: „mala, quae vocamus“, in ti mi — so Rimljani; on se je imel za trdega Rimljana; o kotonji pa piše, da jo Veneti tako imenujejo. Dalje ima kutina ime po otoku Cydonia, kder je kutin obilo rastlo, kotonja svoje ime pa po svoji lastnosti, ker kutino in gavez z ednakim imenom poznamenovati je nemogoče, že zaradi velike različenosti ne, ki je med tema rastlinama.

Druga slov. beseda je v venetščini: *sopeta*, *bellis perennis*, Himmelsschlüsselchen. *Sopeta* iz latinskoitalj. *sopire*, einschläfern ne mogoče imenovati, ker nema moči spanje privabiti, in v mythologičnem oziru je cvetlica življenja, *primula veris*, oznakovalka mladotletja, zato ime: nebeški ključek, Himmelsschlüssel, ker odklene cvetlično kraljestvo, prinese zemeljsko srečo, in odpre temu, ki jo za klobukom nosi, vhod v gore, v katerih so zakladi skriti. Ker pritrobi mladotletje, jo Slovenec tudi imenuje: *trobentica*, in isto tudi označuje ime: *sopeta*; v patavinskem narečju je po Patriarchi-ju: *sopiar*, *sopsti*, *tibia canere*, *sopia*, *tibia*, piščalka. *Sopeta* je tore: *sopeljica*, *tibicen*, piskajoča. Družica jena jagolnica, *primula acaulis*, ima tudi votlo stebelce, v katero otroci v mladotletji piskajo. Nemec jo imenuje tudi: *Marienschlüssel*, ker se je v nebeški devici nakopičilo o prelazu paganstva v krščanstvo dosti paganskih mythičnih nazorov; Slovenec jo imenuje tudi: *marjetico*, in tudi Venetčan:

*) Korenika vseh teh besed je kot, novoslov. *kotati*, *volvare* (menda zato tudi nem. *Wallwurz*, *wall* = wälzen, *volvare*); iz kot je *kotec* staroslov. *cylindrus*, *kotač*, *kolo*. Kotonja je tore *kotna zel*, ki stvarja, da se polamane, potrupane kosti *sopet kotajo*, ali pa, ki potrupane *koti*, to je: okrogle kosti *sopet sceli*. Primeri srbski *kotrljan*, *eryngion*, *Feldmannstreu*, *Brachdistel*, *Mannstreu*, iz *kotrljati*, *volutare*.

Margharitina, consolida minore, bellide, primo fiore, in imena take cvetlice ne mogoče izpeljavati iz venet. sopire = reprimere, atturare, ammortare, spegnere, nego edino iz sopiar, sopia, tibia, fistula; vsaj jo Boerio sam poznamlja: Fior fistuloso. V sveti Marjeti so slovenske narodne pravljice in pesmi združile mythične legende. Tako jo reši iz oblasti pozoja sv. Jurij; tedaj je ona nastopila mesto zemeljske boginje bodi si Vesne ali Lade, in enaki nazori so mogli vladati tudi pri Venetih, ker jo po krščanski svetnici sploh imenovati ne kaže. Marjetica prvlje razcvete, nego pade krš. praznik sv. Marjete.

Omenim šče besedo: zuca, buča in glava. V srb. znači: udariti po ciku to, kar: udariti po glavi; primeri sansk. ģikha, vrh, in slov. buča, tikva in glava. Srbsko: cik priravnaj starosl. kyk, coma, slov. kečka, na Goriškem: kočca, kočcka, tikey, italj. coccia, coccola, cocuzza. Cvet: Iris florentina, imenuje Venetčan: lesche, menda iz lesk, splendere, coruscare, rutilare.

Imena za oblačila.

Naj šče tukaj sledijo nektera poznamenovanja za oblačila. Že sem v lanskem „Vestniku“ pretresaval ta poznamenovanja in pokazal, da se vjemajo s medijskimi in persijskimi, da so v romanščino le po Slovanih priti zamogla*).

V venetščini najdemo: giaca, nemšk. Jacke, slov. janka, jankar; zipon slov. župan; gogna, slov. gunja; tabano, bolg. taban; gabano, slov. gaban; copeneghen, slov. kepenjek. Ker sem te besede že na omenjenem mestu priravnal medopersijskim enako se glasečim, tukaj samo nekoliko tam ne šče navedenih omenjam, in sicer: ciamara, zimmera, sard. s prosthezo: acciamara, španj. zammaro, polsk. czamara, česk. čamara, slov. čamer, kožnata kapa, srb. čamulja, mitrae genus. Diez misli, da bi ta beseda vtegnila biti iz baskijskega jezika, kaže na baskijsko ecchamara, Zeichen des Hauses, vendar Larramendi to besedo od španj. zammaro, Schafpelz, etymologično loči.

Čudovito je, da španjolščina in slovenščina s besedo zammaro, čamer izražate kožnato oblačilo. Boerio zimmara naravnost imenuje slovansko obleko: „zimmara, sorta di sopravesta ad uso degli Schiavoni“. Ker čamara označuje kožnato obleko, nam sansk. čárman, cutis**),

*) Glej moj članek: Slovenske besede za oblačila v 4. in 5. štef. „Vestnika“ 1873.

**) Primeri tudi rusk. čar-ki, kožnato obutalo.

najlepše razjasnuje pomen besede. Soglasnik *r* se je vokaliziral, kakor se to godi v italjanščini in slovenščini. Beseda se je ohranila tudi v jeziku starih Trakov: *σαλμων*, das abgezogene Fell. Da je v traščini sansk. *ç* in *č* prelazil v *s*, pričuje beseda: *σαραπαραι* = *κεφαλοτόμοι*, glavorezci, sansk. *çiras*, glava, gršk. *κάρρα*, glava, (glej Böttger Zeitschr. der deutsch. morgenl. Gesell. IV. 364*). Iz čarma je po zameni soglasnika *m* s soglasnikom *b* nastalo čarba, in iz tega themata: *καρβατίνα*, carbatina, lederne Bauernschuhe, znane Catullu in Xenophontu. Pollux je besedo imel za karsko, brž ko ne ga je zmotila prva slovka v besedi; vendar je mogoče, da je bila po mali Azii znana, in da so jo paflagonski Veneti prinesli tjekaj. Pri Venetih se je ohranila v oblikah: zarvata in zavata, v italjanšč. pismeni v obliki: ciabatta, pri Rusih čeboti, polsk. *čobot*, litov. *čebatas*, pers. *čâbâtan*. Xenophon je utegnil besedo slišati in škornje videti o priložnosti svoje vojne v Persii, in tako ta izraz v grščino spraviti. Kakor so gaban, kepenjek, taban, Slovani od Persijanov sprejeli, tako tudi čarbate, čobote, in ravno te besede so tudi važne priče za slovanskost starih Venetov.

Druga beseda, katero šče za obleko rabijo Venetčani, je *rascia*, *rassa*, slov. *raš*, *raševina*, srb. *raša*, polsk. *rasza*, nem. *Rasch*; Diez misli, da po mestu Arras, vendar primeri staroslov. *rasa*, *renska*, bolg. *ras*, malorus. *rasa*, rusk. *rjasa*, pri Isidoru: *rasilis*, španj. *rasilla*. Jaz zagovarjam to besedo Venetom, in ne vidim drugega v njej, nego *rasasto*, *resasto* obleko, ein härenes Kleid, primeri slov. *rasovje*, *Rispen*, *rese*, *resast*, vse v pomenu, *gerispt*, *srsnat*, *kocast*, *vlasat*; zato se v staroslov. veli *rasa*, *vestis monachi*, ker ti nosijo *rašasto*, *resasto* suknjo. Novogrško: *ζασον* je iz slovanščine.

Isto, kar *rasa*, označuje venet. *sarza*, italj. *sargia*, nem. *sarsche*; tudi to ne drugo, nego *srsasto*, *sršasto* oblačilo, *vestis hirsuta*; primeri polski *szerchla*, *schlechte Schafwolle*. *Sarza*, *sargia* je iz sarstja *saršča* se izobrazilo, staroslov. *сръсть*, pili, polsk. *szierśc*.

Za *botte*, škornje, bolg. *botuši*, rusk. *botaly*, franc. *botte*, polsk. *bot*, slov. *bočkori*, magj. *boeskoros*, *bodemo* se tako prepirali, kakor za *bota*, *sod*, staroslov. *БѢТАРЬ* *БОТАРЬ*, *dolium*, *bat*, *Knüttel*, ki se tudi najde v italj. *Korenika* je sansk. *bat*, *binden***); *botte*, so: *Bund-schuhe*; jaz prednost branim Slovanom, kakor tudi pri venet. besedi *carpia* italj. *scarpia*, črevelj, slov. *krplje*, slovašk. *krpky*. *Koreniko karp*, *krp* v pomenu: *winden*, *binden* najdemo v slovanščini, dalje v besedah: *krpelj*, *krepel*, *fascis*, *krpa*, *textura kripa*, aus *Ruthen gewun-*

*) Španjolsko: *zammaro*, Schafpelz utegne tudi skaženo biti in izhajati iz *zimaro*, kozel, to pa je iz gršk. *ζίμαρος*, *Ziegenbock*. Poujam šče sansk. *čivara*, *vestis pannosa*.

***) Primeri nem. *Gebinde*, *Binder* iz *binden*, lat. *viator* iz *vieo*, *binden*.

dener Wagenkasten, patavsko: *carpia*, pajek, der Windende, v venet. tudi šče *scarpia*, pajek, slov. kerplje, Futternetz, košara; *carpia* je tore sopet: Bundschuh. Kakor v lat. *fascis*, in *fascina* pomenja: Ruthenbündel, zvež šibic, tako tudi v slov. krpelj, metath. krepelj; isto tudi butara, (butara drv), in šče le v drugotnem pomenu: breme. Ker imamo БЪТАРЪ, das Gebundene, botkar der Binder, (od koder nem. Böttger, Böttcher, Bottung) butara, bat, БЪТЬ*), vse v pomenu vezanja, gotovo tudi smemo: botale in botuše si prilastovati. Pri besedah: italj. botte, sod, vališk. bote, španj. port. bota, franc. botte, boutte kaže Diez na gršk. βουτις, βυτις, vendar pristavi: „aber auch in andern Quellsprachen heimisch“. (Gramm. str. 58). Ker niti latinščina niti nemščina ne poznate teh besed (nemščina le v obliki: Böttger, Böttcher, Büttner, ki na slov. tvarino kažejo, ker grški βουτις je iz poznejše dobe), trdimo, da ste besedi botte**), škornje, in bota, sod, prišli iz venetščine v druga romanska narečja. Stari Itali niso sodov rabili za shranjevanje vina, nego mehe in izdolbene pečine, zato je njihov dolium (iz dolo, aushöhlen) bila prščena, s smolo zamazana posoda, v katero se je mošt točil iz „lacus torcularius“.

Gazo = gatje — gaće starobolg. gašte, subligaculum, sem že razložil, in o slovanskosti besede nikdo ne dvomi (primeri šče rus. gat, Faschinen). Teže je s besedo braghese, slov. brguše, breguše, kar se ima za gotovo keltsko *braccae*. Meni pa se dozdeva, ker besedo poznajo Slovani in Nemei: brôk, bruoch, Hüftkleid itd., da je to obča vlastina, in brž ko ne je: brac, brok, bruch, brg se nekda j rabilo za poznamenovanje stegna, kolka, in je iz onega themata, iz katerega grškolat. *brachium*, kar nekteri stavljajo h gršk. βραχίς, in se vjema s slov. brg — brz. Primeri novokeltski brech, breach, breich, elin, laket, česk. brk, pol. bark, roka. Slovenščina šče pozna: brglja, Stelze, Krücke, in ta beseda ni se nekda j samo rabila za leseno nogo, nego je gotovo izražala pomen noge sploh, kakor nem. Stelzen, in lat. *grallae* za *gradlae* iz *gradior*, gehen, schreiten, zato imena ptic: Bach-stelze, Stelzenläufer, gralla, slov. brglez. *Braccae*, brôk, braech, braghese, brguše bi tore bile Schenkel-, Hüftkleid, femuralia, in res Slovenec imenuje brguše, brgeše hlače od kolena do kolka. Že Izidor (Orig. XIX c. 22) je mislil na grško βραχίς pišoč: „braccae, quod sint breves“. — Iz edne vrstice pri Ovidiju (Trist. I. V) se prepričamo, da so tudi Sarmati hlače imenovali *braccae*, znamenje, da je to

*) БЪТЬ v staroslov. sceptrum, in žezlo je bilo pri starih narodih zvež šibic, kot symbol kazni in strahovanja, primeri lat. *fascis*, Ruthenbündel. V rusčini šče butor označuje, Habseligkeiten, primeri nemški: sein Bündel schnüren. Ednaki nazori vladajo v besedah: Knutte, Knüttel in Knoten, vozal, venet. batachio, batač. Knüttel.

**) V bavarskem narečji: Boss, ker t prelazi v s ali s, primeri: water in Wasser.

oblačilo znano bili tudi pri družih narodih, ne samo Keltih. Venetčan rabi: sbraghessar, hlače nositi v pomenu vladovanja, strahovanja; razve besede braghesse še ima calzoni, Beinkleider iz lat. calceus.

Cotta, starogorenjenem. chozzâ, Kutte, staroslov. kotyga ima Miklošič za italj. besedo, vendar ker Boerio piše: „una sorte di veste antica, che ricuopriva tuta la persona“, bi jaz trdil, da je pravenetska iz staroslov. kontiti, skontiti, skutiti, bedecken, primeri: toga iz tegere, hala iz haliti, verhühlen; vendar imajo Latini svoj cutis, kakor Nemci svoj hut, haut, in Grki *κεῖθω*, verbergen, verhehlen, tako da sopet, kakor pri besedi: bračina, brgeše vlastina dvomljiva ostane. Galotta, Mütze se dá iz galiti verhühlen, razgaliti entblößen, izpeljati, vendar tudi Latin ima svojo galerus. Iz korenike: gal, sansk. džal, tegere, je srednjelat. galeria, Hütenhut in: bedeckter Gang, galerita Schopflerche, galeritus, Haaraufsatz, Peruque, galea, Helm. Razve lat. sansk. in slovenšč. te korenike drugi indoevropski jezici ne poznajo.

Poznamenovanja za ladje in trgovinske shrambe.

Ne v celi Italii kraja, ki bi bil za trgovino prikladniši, nego je severnoiztočni ôgelj polostrova.

Prerezan rekami, ki nosijo sneg z alpskih hrbtov v morje, je ta ogelj neskončno sposoben za ladjevožnjo; zraven tega je šče obilno pritokov reke Pada, iz katerih se lahko napravi cela vez kanalov; vse to je storilo, da so tukaj nastali ladjestrojitelji in morjehodci. Zato že rimski pisatelji poročajo o slavni trgovini Venetčanov in mnogobrojnih različnih njihovih ladjah, ktere pa žali-bog z latinskimi in grškimi izrazi poznamenujejo, postavim: celoces — brzoladje, holcades, grško: *ὄλιός* Zug-, Schlepp-, Lastschiff, lintres in cursoriae. Pa čudovito je tudi, da se je v denešnji venetščini iz lat. jezika edino ime za ladjo: nave, ohranilo, vsa druga so tuja. Kakor iz Virgilija in jegovega komentatorja Servija zvemo, so bile ladje „lintres“ najbolj navadne. Servij (in Georg. I. 262.) piše: Lintres, fluviales naviculae. Sane non sine ratione lintres meminit, quia pleraque pars Venetiarum fluminibus abundans, lintribus exercet omne commercium, ut Ravenna, Altinum, ubi et venatio et aucupia et agrorum cultura lintribus exercetur.

Iz Virgilija (Georg. I. 262) spoznamo, da je linter bil izdolbeno drevo, drevesno steblo — „cavat*“) arbore lintres“. Tak

*) Zato: cavichia, venet. caichia, hölzerner Pflöck, venet. caichio, caechio, italj. pismeno caicco, Kahn, Nachen, otdod primorsk. kaič.

čoln imenuje Slovenec: kovanja, ktera beseda se tudi rabi za korito, Trog, v srbsčini za leseno skledo, v staroslov. „mensura quaedam“, iz kopa m, fodio, cavo; kovanja je tore: arbor cavata — excavata.

Ta beseda je tudi še denes v venetščini znana: Copano, paliscarmo, Boot, copanera, copaneto. Korenika kop je v venetščini bila živa, in iz nje se je stvarilo več besed, tako: copa, la parte concava deretana tra il colo e la nuca, copela, vassetto per cimentarvi l'oro e l'argento, staroslov.: konpona, statera, lanx.

Drugo slovensko ime je: lanchia, barchetta al servizio delle grosse navi, tudi v obliki: lanza. Kaj je to drugega nego: ladija, ladja, v staroslov. tudi: ЛАНДЬ, landj, lendj? dia italj. jezik spremeni v džia, v za; tako je iz dalmatinskega mesta Diadora napravil Zadara, Zara, iz gršk. δίαξον zakon, enako iz landia — lanza.

Prepira bode zaradi besede barka. Barko poznajo tudi Srbi in Rusi. Diez jo ima za grško: βάρης; ali ta grška beseda se nam javlja pri zelo poznih pisateljih, klasični je ne poznajo, tako da slobodno dvomimo o jenem grškem početku. Iz βάρης Schwere, βαρὺς, schwer, nemoremo βάρης izpeljavati, ker βάρης ne bila tovorna ladja, nego lehek čoln.

Turska ta beseda gotovo ne, ker se že najde v staroškandinavskih spisih osmega stoletja: barkr, navis nomen. Venetčan šče tudi rabi: prama, specie di naviglio, kar je slovansko pram, in je znano pri Rusih, Čehih, Srbih in Polacih. Od Slovanov so si jo posodili Nemci: prâm, farm, Grki: πειραμα in Turki: pereme, tudi litev. paramas je iz rusk. porom.

Podajmo se tedaj k ladiji ljubimki Venetčanov — k gondoli. Boerio je razlago imena iskal v latin.-gršk. concha, Muschel, kar ni mogoče, ker je Italjan in Venetčan ohranil to ime čisto, kar pričuje beseda: conchiglia. Diez je mislil na grško κόρυς, Trinkbecher, ali tudi ta razlaga ne more obstati. Boerio piše o gondoli: Barchetta piatta e lunga, con ferro dentellato posto verticalmente in prora, con un copertino nel mezzo, che va a remi e si usa particolarmente in Venezia per navigare sui canali interni. *) Da takšne ladje ne mogoče po kupici, čaši, bokalu, imenovati, se tekoj lahko vsak prepriča.

Mi imamo venetsko gondolo za hrv. konturo. Constantin Porphyrog. piše, da Hrvati imajo vrsto ladij, katerim konture

*) Venetski gondolieri ljubijo svoje gondole tako, kakor Arabljan svoje konje, in jim dajo negovalne priimke, kakor: Tozza, Slicegosa; besedi sem že razložil. Vozil sem se enkrat z nekim gondolierom. Jegov mali sinko je v morje odico metal in ribe lovil. Vsakokrat, ko se je riba na trnek zadela, je stari vesol izklikol: Ratisbogo! Ko ga vprašam, kaj ta beseda označuje, mi reče: il Dio è favorevole. Evo slov. Rad ti Bog! Boerio tolmači ratisbogo: consequir qualche cosa per modi inaspettati.

pravijo: „Sagenas octoginta, conturas centum, et sagenae quidem quadraginta viros habent, conturae vero viginti itd. (Constant. de administ. Imp. apud Stritter Tom. II. pag 396).

Že Banduri (In animadvers. pag. 96.) pojasnuje: *Κονταρα*, genus navigii apud Croatas, quod sagena minus est. Nostratibus autem hoc navigii genus etiamnum gundula dicitur. Gondola je ladja s pokrovom na sredi, in v staroslov. najdemo kontiti in skontiti tegere, odkoder: kontja — konča starobolg. konšta, tentorium, novoslov. kočá iz kotja, domus. Venetčan soglasnik *k* spreminja v *g*, tako gato iz catus, maček, garzo iz cardio = cardus, oset, granchia = cancer, rak, *t* pa rad spreminja v *d*, postavim: dogado = ducatus budello = botellus, badia = abbazia, madre, padre = mater, pater. Čredanje soglasnika *r* z *l^{om}* pa je kaj navadnega v vseh arjanskih jezicih. Ali je kontura — gondola že starovenetska beseda, ali pa pozneje od Hrvatov sprejeta, ne da se določiti. *)

Starovenetska beseda je tudi: sandon, sandoni. Boerio piše: dicono quelle barche piatte, o zattere a guisa di barca mozate in punta, sulle quali stanno eretti gli edifizii dei mulini da acqua, come sul' Adige e sul Po. Sandoni so tore kumpi, Mühl-schiffe, in sopet nam edina slovanščina dá naravno razlago, in sicer iz staroslov. сѣдѣно, ἀγγείον, Gefäss**), vas, rusk. sudno, Fahrzeug, Iz sandeno — sondeno je lahko se skazilo sandon. Ker so mline na vodi že gotovo stari Veneti stavili, smemo to besedo za ostanek starovenetskega jezika imeti. Temu kar Italjan imenuje: frullone, Mehlbeutelkasten pravi Venetčan: burata in je po Boeriu iz desk napravljena posodva nalik tružici; tej besedi primeri bolg. burija, sod, in srb. burad (nomen collect.) Faesser. Tudi ta beseda mora tako stara biti, kakor mlini na reki Po.

Na ladjah so Venetčani s mrežami ribe lovili, in riba je bila jim priljubljena jed. Zraven lat. rete, rede, mreža, šče v venetščini najdemo poseben izraz in sicer: nagossa, negossa, in jaz mislim, da nagossa ne drugo nego: navoša, nevoša. Soglasnik *v* v venetščini in italj. sploh rad prelazi v *g*, na primer: sgolo za svolo = exvolo, sergente za servente, nugola za nuvola, ugola za uvola, pargoletto za parvoletto (glej Diez, Gramm. str. 288). V staroslov., v rušč. in dolenjelužič. srb. se pa mreža veli: nevod, navod. Ker je *od* suffix, ostane thema: nav, nev, in ossa bi bil suffix oša, primeri junoša. Noben drug jezik nam ne pomaga besede: nagossa, negossa, naravnije in prikladnije razlagati.

*) Venetšč. šče je ohranila besedo: cantina, klet, iz korenike: kant — kont. Polabski Slovani so imenovali veže, v kterih so Triglava čistili, kontine (Script. rerum bamb. pag. 680). Kantina je iz kant, rus. kutit tegere, kakor cella iz celare.

**) Tudi got. skip, sr.-gor.-nem. scif, označuje prvotno: vas, Gefäss (Graff Alt. Spr. VI. 455).

Za poznamenovanje mreže rabi se tudi degagna. Ker venetščina soglasnik *t* spreminja v *d*, degagna ne drugo, nego teganja, Zugnetz, iz korenike teg, vleči; primeri: vlak, Netz, po istem nazoru, dalje venet. rede da tratta, Zugnetz.

Trgovina je že pri starih Venetih lepo cvela, in znana so trgovinska mesta: Patavium, Altinum in Aquileia. Posebno je po posredovanji Venetov jantar se razvažal na jug, iztok in zapad. Trgovinsko delavnost lahko zasledujemo do časov rimske republike. Vendar to se je predrugačilo. Že naval Hunov, gotinski boj in longobardski napad so ona mesta deloma razdrli, deloma zelo oslabilili. Ali trgovina ne jenjala, temoč se prestavila na otoke, in v osmem stoletji so vnuci nekdanjih pomorskih tovornikov prvi trgovci zapadnega sveta. Trgovinske razmere storijo, da mesto, v katero se iz tujih krajev blago pripelja, od prišlih trgovcev zahteva colnino. Colnina se veli v venetskem jeziku: dogana ali po izpahu gutturalca: doana. Beseda je prešla v franc. in anglešč. douane. Diez ima to besedo za arabsko: divan, Register, Bureau, Staatsrath, Audienzsaal. Že stareja oblika: dogana pričuje, da se ne mogla iz divan izobraziti; tudi so Venetčani gotovo prvlje dogane imeli, nego v osmem stoletji, ko so začenjali z Arabljani trgovinsko občeovati. Menage pa je razlagal dogana iz gršč. *δοξάριον*, Ort zur Aufnahme; vendar tudi ta razlaga ne drži, in Ferrari ima prav, ko trdi, da je dogana iz doga, sod, Fass, bodi si, da se je blago v sodih privažalo, ali pa je iz prvega sod služil za mizo, na ktere se je colnina polagala. Primeri: banco, klop, nemški Bank, in banca, zaloga denarjev.

Ali v kateri jezik spada doga? To besedo najdemo pri latinskih pisateljih zelo pozne dobe, pri Ammianu (370) in Macrobiju (395), tedaj ne rimska. V denešnji venetšč. in italj. označuje doga — Daube, Fassdaube*); pri lat. pisateljih se rabi za poznamenovanje velikega soda, velike posodve; glossatori imajo tudi obliko dochae, lange Fassdauben. Iz katerega jezika bodemo sedaj besedo: doga razlagati smeli? Ker je doga označevalo že pri lat. pisateljih sodu podobno posodo, je ta posoda iz dog dobila ime od onega naroda, ki še denešnji besedo doga rabi, in to je edino slovanski, ker nemški Dauge in Daube je iz slovanščine.

Korenika dog je bila v venetščini živa, ker nahajamo v njej adjektiv: indegole, endegole nicht verhüllt, nicht verschlossen, offen. Doga bi tore označevalo: krivajoča, die deckende, lat. tego, odkoder toga, nemšk. deckiu, dachjan, odkoder Decke, Dach, litevsk. dengiu, v staroslov. dang, dong nazalir. oblika; donga, hrv. duga, slov. doga.**)

*) Venetsk. dogato, composto come una botte (sod).

**) Ruski: duga, Bogen, Krummholz, V besedi doga v pomenu: sod, najdemo partem pro toto. Isto prikazen imamo v venetški besedi: zapin, abies, Tanne; capin ne drugo nego srb. čapur, čapurje, truncus, zato venet. zapoli,

donga lôku podobna, se tudi: donga rabi za Regenbogen, in ker je ta trakasta, pisana, se je izobrazil tudi izraz: dongat, variegatus. Oblika dong — doga je tore edino litevskoslov.; lat. ima tego, toga, nemšč. deckiu, dachjan island. vet. thekja. Sodov Latin ne poznal, zato tudi nema poznamenovanj za nje; jegov dolium je bila prščena posodva.

Jaz tedaj trdim, daje doga posodva, sodu podobna in doga, Fassdaube, iz starovenetskega jezika prešla v latinščino, in početek dala poznamenovanju za colnino in colno hišo: dogana, in za colnarja: doganiere, da je dogana davek od blaga v dogah pripeljanega, ali pa, da se je plačevala v budah nalik dogam postavljenih. Po istem nazoru je nastalo poznamenovanje: botega iz bota, staroslov. БѢТЬ, sod, ne pa iz apotheca, kakor Diez misli. Kdor je po venetskih mestih hodil, se je lahko prepričal, da si Italjan botega vsakdan na placi in na ulicah postavlja, in botega mu je: fondaco, Proviantmagazin, Tuchladen, Schnapsboutique, ne pa lekarnica. Venetčan šče ima reke: fatto a doe, arnese composto come una botte, sdoganare = gabellare le merci, dogare, porre le doghe, tedaj, ker se je soglasnik *g* tako čvrsto ohranil, ne moremo dogana iz divan izpeljavati.

V mestu Arilika na iztoku Minčia iz gardskega jezera so venetski ladjarji imeli poseben: collegium nautarum arilicensium. Posebno vešti veslarji so bili po lagunah, katere so se pri Venetih gotovo zvale barene. Boerio piše: „baro anticamente dicevasi ad un' terreno paludoso“, in beseda: bara, bereg, brljaga, se najde v srbščini, slovenščini, v ruščini, češčini v pomenu luža, tedaj nitujka. Isto znači ime Benetki. Pri starih Venetih ne najdemo mesta, ki bi se bilo velelo Venetia. Venetia se samo rabi za deželo Venetov. Benetke so postavili beguni in uskoki iz mest in otokov venetskih, kateri so v lagune pred Attilom pobegnoli, ko je ta Aquileio razdril. Že Plinij omenja tega močvirnatega sveta in ga imenuje septem maria; v njem je stalo pristanišče: Ebron, primeri staroslov. adro *κόλπος*, sinus. Gotovo so tedaj že prvlje tam ribarji in mornarji stanovali, kar tudi imena otokov, katere sta nam Konstant. Porphyrog. in kronist Joannes zapisala, izpričujejo. Ta imena imajo sopet slovansko lice, tako: Jesolo bodi si po jezu*) ali pa jezeru, dalje: Ribalenses, brez dvombe po ribarjih, Pristena, menda — Pristana, Metamaucus, sedaj skaženo: Malamocco, Bibiala**) po bibi, vrst luštute, Ca-

legnami di riempiture, Ausfüllhölzer. Ker se hojev les posebno za to rabi, je obviknolo označevanje: zapin za hojo. Enako reče slov. kmet: sem cole poderl, mesto smereke, ker cole dobiva iz smereke. Tako tudi venet. albeo = albero izraža: pezzo, ein Stück Holz.

*) Kronist Joannes na južni meji pomorske Venecije imenuje grad: Caput argilis to je: capo d'argine, die Dammschanze, kar bi imenu Jesolo prilegalo, od jez, argine, Damm.

**) Na Poljskem so vesi Bibice.

bertzentza, to je: koberčenica, od kobernik, gesprenkelter Marmor, Bronium, od bron, albus, varius, cinerei coloris, Moriana = Morjana itd. Benetki imajo svoje sovrstnike v topičnih imenih: Benatky, ves v mužnatem kraju na Českem, Benetki, ves kraj cirčniškega jezera, Benetki, selo v vrnatem kraju pri Lutomeru, primeri šče: Banja — Banja loka. Italjansko pisavo: Venezia, Venezian v venet. narečji: Vinizian, Vnissian so vtegnili učeni rabiti na spomin starih Venetov in pokrajino Venecijo. Jugoslov. Mletki, Mletci je iz Benetki, ker *b* in *v* rada se čredata z *m^{om}* in *n* z *l^{om}*.

Edno najstarejših mest Venetčanov je bilo: Grado = grad, na nekem otoku blizo Akvileje stoječe. Tega šče omenja kronist Joannes, ki je živel za cesarja Ottona III. Takrat je bil Grado sedež višjega škofa, in stolno mesto pomorske Venecije. Glavar te Venecije, ki je imel naslov: Doge, duge iz lat. duce, je stanoval na otoku Rivoaltus, denešji Rialto. Pred Benetki je stalo Clugies, kakor Joannes piše, denešnja: Chioggia ali Chiozza. Pri starih Venetih se je mesto velelo: Clodia, imela prikladno loko, zato ime: Klodja, Ladungsplatz iz kladam, laden, pono. Znamenito bi bilo vprašanje, ako bi se po zadovoljnosti rešiti dalo, ali so imeli šče stavitelji in graditelji Benetkov v 5. stoletji po Kr. kaj slovanskih življev v sebi? — Dosti gotovo ne, ker preteklo je 600 let od njihovega podjarmljenja po Rimljanih sem do pobega pred Attilom. Spomin o Venetih, kot imevših nekdanj posebno narodnost, in posebni jezik najde šče se v štrtem stoletji po Kristu v spisih cesarja Juliana. (Orat. II. pag. 71). Popačena, izvirno slovenska imena mest in krajev*) pričajo, da je italščina nadvladovala. Ljudstvo je govorilo mešanico iz italско-venetskega jezika, debela so bila večidel slovenska, a tvarilne oblike italske, zraven je vplivala na oblike besed moč glasniških postav italjanskega jezika. Čudovito je, da se je v denešnji venetščini tako malo nemških besed ohranilo, dasiravno so Gotini in Longobardi tudi v tej pokrajini gospodarili. Spoznajo se lahko koj pri prvem pogledu, postavim: gnuca, Genick, Nacken, magon, stomachus, chiribizzo, Fürwitz, schifo, Schiff, slipiar — schleppen, gabellar, Abgaben leisten, sparagnar, sparen itd. vseh vkup ne črez 40.

Kakor ni dogana arabska beseda, tako tudi ne magazin, magazzino, Magazin, Speicher. Diez pravi, da iz arabskega

*) Edna najstarejših crkvá v Benetkih je s. Giovanni in Bragora, tudi Bragola imehovana. Ves kraj je mužnat, „tereno limaccioso“, piše Boerio. Na Venetskem tudi mužnate doline imajo imena: Braco in Brago, in Dante rabi besedo braco v pomenu: poltiglia, Brei, Maische, fango, Koth. V češč. in polšč. pa najdemo: breč-ka, Spüllicht, Maische von Brändwein; tedaj je znano bilo tema: braka — breka. Nekdanji venetski ribiči so rabili besedo bragolar za: ribiti, ribe loviti iz brak, mužnatih vod. V srbščini najdemo: brače, droži, tedaj sopot izraz za blatne, nesnažne reči.

machs an, Scheune. Vendar že pri Virgiliji najdemo: magalia, Bauernhöfe, Meierhöfe, Hirtenhütten. Ker se je tako tudi velelo edno predmestje mesta Karthago, so komentatorji mislili, da je magalia punska beseda. To je kriva misel, in mi se bodemo prepričali, da se ta beseda najde tudi v drugih arjanskih jezicah, in nam tore ne treba v semitskega segati.

Že Berosus poroča: „magum lingua gallica domificatorem dici“ (glej Diefenbach, Orig. europ. 376), in v italj. šče se najde: magione, dom, odkoder je starošpanj. mayson franc. maison, pa ne iz lat. mansio, kakor Diez trdi. Že Holzmann (Kelten und Germanen 106) je tej keltski besedi priravnal staronem. ge-maca, contubernalis, novonem. Ge-mach, notranja hiša, Bopp pa gršk. *μῆχος, μῆχαρή*, Baugerüste. Sansk. korenika mah, magh in makh že izraža metafor. ornare, ali v staronem. šče machan označuje formare.

Razve keltšč., nemšč. in gršč. je tudi slovanšč. ohranila to besedo in sicer v sestavah: koli-maga, rusk. koli-maga, polsk. koli-mog, Wagenzelt, starobolg. koli-maga, kola s „budkoju“ — Hütte. Huculi karpatski pa svoje pokrite voze naravnost imenujejo: maže*) iz mage. Slovaci šče rabijo besedo mogat v poménu: silno tjanut = sekati.

Maga, moga, maža je tore isto, kar: osjek, ovile, *СЪСЪЕЪ*, arca, Getreidekasten, izvirno: behaenes Behältniss. V pomenu sekanja je mogla korenika mag tudi znana biti pri Venetih, ker v venetščini najdemo: magio, magona, il luogo nelle ferriere, in cui si da la prima preparazione al ferraccio per purgarlo dalle loppe.**)

Ali ne odgovarja besedam: magolum, magalia (plur. neut.) slov. gomlo — gumlo, gumno, guvno, gubno, celo gobno, kakor se govori v Rečici, gorenjesavinski dolini?

Gom-lo, gum-lo, gum-no je po zmeni poredka soglasnikov nastalo iz mog-lo, mug-lo, mug-no, kakor lat. ung-vis, slov. nog-a, nog-et, noh-et iz: anga (sansk.), kamen iz akmen, sansk. aç-man, srb. namastir, iz monasterion, gamazin, iz magazin, galeba iz balega, repetnica iz peretnica. V hrvatščini šče po Kurelcu (Imena za životinje 61) gomilnica označuje volarnico; gomilnica pa je gotovo iz mogilnica, kakor gomila in mogila. Po isti prestavi soglasnikov je staroslov. gomulja, geknetete Masse, iz mogulja, in gumence, *νομιά*, tonsura, Schnitt, iz mugence, tako da v tej besedi sopet najdemo šče prvotni pomen: scindere, secare korenike: mag, mog, mug.***)

*) Beseda maže se je ohranila v topičnem imenu: Hotemaže gradiš blizu Radeč, tedaj Hotemaže, Lusthaus.

**) Tudi maga, luogo, dove si vende vino al minuto.

***) Na prvotni pomen sekanja kaže tudi venet. magagna, guidalesco, Wunde, magagnà, adj. feritò, storpiano, magagnár, guastare, viziare. V belgianskofranc. narečjih je korenični soglasnik *g* prelazil v *h*, zato v Lüttichu govoré: mohone v Namuru pa: maujone, maison, domus.

Tudi v besedi: Kolo -- majka, kakor se ples pri karpatskih Huculih veli, in pri katerem se sekira kvišku meče, je majka utegnila iz magika nastati in izvirno: sekira pomenjati. Ali gršk. μαγιάς, tabulatum, Brettersschlag sem spada ali je izvirno grško, ne upam si določiti.

Ker magalia edini Virgil rabi, o kojem Makrobij (§. 2) piše: — „unde enim Veneto rusticis parentibus nato, inter silvas et frutices educato, vel levis Graecorum notitia literarum?“, — je on mogel to besedo v svojem rojstnem kraji slišati, in tako smemo: magolum, magalia, magione, magona, magazzino kot lastnino venetskega jezika smatrati, dasiravno je bila tudi Keltom in Germanom lastna. Menda tudi starobolg. mogoriš, davek od žrnovnice, se sme iz: maga, moga, izvajati, rusk. dial. magarič, litovsk. iz rusk. magaričos. Žrnovnice so gotovo stale v magah, gumnih, zato ne neverjetno, da je magarič, tributum horrei, davek od magazinov. Tudi srbska beseda v močni obliki: magura, numi genus, sem spada.

Imamo šče dokazati, da je tudi mandria lastnina slovanščine. V venetščini označuje mandra, congregamento di bestiae, ricettacolo de bestiae, mandrachio, „la parte piu interna del Porto, che suol chiudersi con catena, e dove si ritirano e si ormeggiano le galere, e le piccole navi“; srb. mandra, locus et casa mulgendis aestate (vibus, bolg. mandrѣ, caulis ovium, malorus. mandryky, pol. mądrzyki, Hartenkuchen*), lat. mandra (Juvenal) Viehstall im weiten Feld, gršk. μανδρα, Pferch, Stall, Ringkasten, pri Alkuinu: mandra, Klosterzelle, sansk. mandura, Stall, mandira Haus. Že Benfey (griech. Wurzellex. II. 44) je kazal na koreniko: ma(n)dh, iz katere mandh-ala, Kreis, Scheibe, in bistrourni Kuhn (Herabkunft des Feuers, pag. 13) je dokazal, da mandhala, Kreis, je v ozki zvezi s koreniko: manth, in da ta prvotno izražja pomen: „der quirlenden Drehung“.

Mandra je tore isto, kar slov. okol, Schweinpferch, okoljeno, okroženo mesto. Ker v nemščini se pogostem nd in ng čredata (glej Kuhn l. c. pag 14) in se govori: kinger za kinder, hinger za: hinder, unger za under, tako je Kuhn vsvo pravico iz mandh izpeljal nem. Mangel (Rolle), Mangelholz, mangeln = rollen, škand. möndull, lignum teres, molucrum in gršk. μανδαλος, Riegel, Roll-riegel. Korenika mand v pomenu: okoliti, krožiti, motati, vrtiti je tudi v slovanščini bila živa; zato rusk. mandra,

*) Ker baš se govori o mandrah, naj mimogredé omenim, da tudi znani sir: Strachin po venetskem izgovoru: stračín ima slovansko poznamenovanje. Boerio pravi, da ta sir delajo takrat, kadar krave s planin priženejo, in kedar so od pota s plani straćene „— è sono stracche dal viaggio,“ — zato ime: Strachin. Mipa smo uže omenili, da stracar ima slovensko podlago, stratiti, perdere, stračen perditus, ker t se večkrat čreda s k; najde se v staroslov. spisih tudi: strakienie. Stračín je tore sir iz mleka straćenih krav. Slovenec pravi: huda ral mi je vole stratila.

mandera, die Muttererde, znamenje, da so si zemljo mislili okroglo, primeri sansk. nrth, plesati, im Kreise sich drehen, in nrthi, zemlja in boginja zemlje; dalje srb. mandal, Riegel, mandara, Gericht von Schmalz, Mehl und Wasser, tedaj: ein gequirktes Gericht. Sem spada tudi nemški Mandel, slov. mandeč, Zusammenstellung von Garben in der Art, dass eine in der Mitte, die andern im Kreise herumstehen.

Ker tudi v slovanščini se čreda soglasnik *d* s soglasnikom *g*, primeri: slov. glh za dlh, slov. megrza, za mezdra, nozgrj za nozdri, starosl. glbok poleg dlbok, gnes, gnešnji za dnes, dnešnji, najdemo tudi: mangati, starosl. mungati, rollen slov. manjgati, fortrollen, manjga, Hebel, Rolle, venet. mangano, manganelo, Hebel, in ker se sopet soglasnik *m* rad spreminja v *v*, primeri: vnogo za mnogo, Mletci za Venetci, najdemo v venetšč. vanga, strumento, che serva per rivoltolar (obrniti, umdrehen) la terra. To besedo rabi tudi lat. pisatelj Palladius (176 po Krist.); brez dvombe je prišla od Venetov k Rimljanom, ker v latinščini ne najdemo nič sličnega, niti themata: vang. Da se v venetščini *m* čreda z *v^{om}* je znano, primeri: velma in melma*). Mandria je tore obče blago arjanskih jezikov, in ne smemo je več devati med tujke.

Že Weber (Beiträge zur vergl. Sprachl. I. 400) je tudi: madhu, μέθυ, med, Meth, iz prvotnega pomena mešanja, vrtenja izpeljaval, in Kuhn (l. c. pag. 160) mu priglasuje; jaz šče omenim, da je slovenščina ohranila tudi glagol v slabi obleki: medem, herumrühren z medem, vermischen, zmedki, Rührmilch, Butterwasser. Med je tore izvirno bil: Mischtrank, in medem, zmedki so nam nove priče, da so bile nekdam korenike: mad, mand v slovanščini žive. Dodaj šče: mandrati, pomandrati, zertreten, mit Füßen verunstalten, tedaj tako napraviti, kakor živina v mandrah.

Dodatki.

Fons Aponus.

Toplice, katere se denes velijo: Abano, so se v starodavnih časih velele: Aponus fons, Aponi fons, tudi zaradi bližnje lege mesta Patava (Padua): „patavinae aquae“, „patavinae fontes“. Že rimski pesnik Lukan**) je pel o njih:

„Euganeo Augur colle sendens
Aponus terris ubi fumifer exit;“

*) Slov. je tudi: zapa in zampa, rusk. capat, Kratzen, česk: cap, zampa znači: Pfote, Tatze, slov. čampa, idem, čampati, wühlen, svinje čampajo, srb. capa, motika, kakor v češč. cap, motika, srb. čaporci, Krallen.

**) Lucan. 7, 13, 9.

in Klaudian*) je toplice te poslavil pevaje:

„Fons Antenoreae vitam, qui porrigis urbi
ardentis fecundus aquae quacunque cavernas
perforat, offenso truditur igne latex“.

Zdravilno moč teh toplic pa je najtenje popisal Kassiodor**): On piše: „delectat salutiferi Aponi meminisse potentiam. Caeruleum fontem vidimus, concavis hiatibus aestuantem, et fornaces anhelantium aquarum, quae calidae nebulosos vapores exhalantes, amicum undis indesinenter ardorem et colorem venire. Madentem substantiam vapores producere constat ignitos. Sed medicabilis substantia venit a sulphure, quod calet“ itd. Že slavni ruski spisatelj Gilferding, kateri je o slovanskosti Venetov posebno obširno razpravo spisal, je pri tem imenu kazal na koreniko, iz katere je beseda: apno. Vendar jugoslovanski jezik ohranil šče je za razlago imena Apon priličnišo besedo, in sicer: apa (Vuk riječ. s. v.), odor, duha, vonj. Kakor se beseda: vonj, vonja v staroslov. rabi za: Geruch, Duft, in sicer *ἀρωμα*, prijetna duha, pa tudi za neprijetno duho — foetor, Gestank, — primeri štirskoslov. vonjati = smrdeti — tako tudi apa. Voltiggi ima: vappa = Dunst, sparnica — vapor; in ako ni v predstavljen soglasnik, kakor v besedah: vajce voče, vôž = ajce, jajce, oče, ôž (anguis), zna vapa biti šče izvirniša oblika. Benfey postavlja za razlago besede: vapor, sansk: kvap, dampfen, schnauben, in reče, da po odpadlem gutturalcu je iz: kvap lat. veper, slov. veper, primeri litovsko, kjer šče se je v popolnosti ohranila izvirna oblika: — kvapas, Geruch, kvipau, zu riechen beginnen. Veper bi tore bil: der schnaubende. Sicer pa načetni soglasnik v ne odpada rad samo v denešnji venetščini, nego tudi stari Veneti so ga radi odmetali, kakor zvemo iz latinskih pisateljev, ki poročajo, da so etrurska imena: Vatrenus, Volane Venetčani izgovarjali: Atrenus, Olane.***)

Lappa — Lappago.

Plinij, rojen v Veroni na meji venetske dežele, kateri je venetski jezik poznal, ker piše, da so Venetčani zel: consolidā, ossifraga, Beinheil, Wallwurz, Beinwurz imenovali cotonia = kotonja, slov. skotnik, rabi prvi, in kolikor je meni znano edini, besede: lappa, lappago, lapulla za zel: Klette, Huf-latich, slov. lapuh, staroslov. lapota, srb. lopuh, rus. lapuh, pol. łopuch, łopian, madž. lapu. Tudi to vsem slovanskim jezikom vlastovito besedo je naš visokoučeni Miklošič

*) Claud. carmina 3.

***) Cassiodorus Variarum epist. 2, 39.

****) V denešnji venetščini ose za vose = voce, oladega za voladega, volatica itd.

spodil med tujke in jo razglasil za latinsko: *lappa*, srednjelat. *lapatica*, *lapatium*. Ali v latinščini ne najdemo *themata*, ki bi služil za podlago tej besedi. Iz *themata* *lap* najdemo: *lapis* (primeri slov. *lapor*, kar znači mokroto držeč kamen, srb. *lap*, *terra humida*, *lapavica*, *pluviae nivibus mixtae*, gršk: *λάπη*, *Schleim*, enako nemškemu in keltskemu: *marga*, *marginila*, *mergel*, kar je že Killian stavil k besedi: *margh*, *medulla*, *Mark* sansk. *mardž*, *humectare*), — z različnimi tvarinami, a nobedna nam ne dá umne razlage. Vse drugači slov. jezik. *Lapa*, *lapuh* je dobil ime po podobi, zato se veli v jugoslov. tudi: *kopitnjak*. Nemec tej zeli pravi: *Huf* — latich. *Kopito* pa se tudi veli *lapa*; *Stulli*: *lapa ungula*, staroslov. *lapa*, *planta ursi*, die *Bärenklaue*, pol. *lapa*. Nemec jo tudi imenuje po *lapi* — die *Klette**), kar je nekaj značilo: *planta*, die *Tatze*, *Klaue*, (zato: *klettern*, mit der *Klette* fassen, s *lapami* se *poprijemati*), Italjan pa: *unglia cavallina*, tudi *lappola*; *lapazio*, pa mu je *kiselica*, *Sauerampfer*. Da so že Venetčani govorili: *lapug* — *lapuh*, to je: velika *lapa*, die *grosse Klette*, pričuje, ker je tudi Plinij vzel suffix: *ago*, ki nekaj velikega označuje; primeri: *virago*, ein *Mannweib*, *Maennin*.

Bailo.

„*Bailo*, piše Boerio, titolo che davasi all' Ambasciatore della Republica Veneta residente presso alla Porta Ottomana; *bailo*, impiego ricco, lucroso, per che la carica del *Bailo Veneto* alla Porta Ottomana si stimava lucrosa“.

Diez je to besedo ednačil z venetskoitalj. *balio*, *Pflegevater*, *Pfleger*, *Kinderlehrer*; pa ne samo ta okolščina, da Venetčan *bailo* in *balio* v izgovoru dobro razločuje, podira Diezovo trdenje, nego tudi, če pomislimo, da bi tak naslov za tako imenitno mesto, kakor je poslanec na carskem dvoru, bil preotročji.

Ker venetsčina med soglasnikoma, kakor smo se uže iz mnogih primerov prepričali, soglasnik *d* izpehuje, zato tudi najdemo v venetsč. *bail* za italj. *badile*, „strumento di ferro, che serve per vangare la terra“, ter je tudi v imenu: *Bailo* soglasnik *d* izpahnen, in *Bailo* stoji za *Badilo*, in po našem mnenji ni drugo, nego rusko: *bodilъ*, gospodin, sansk. *bhadila* heros, analogično gršk. *κύριος*, *κύριος*, *dominus* in sansk. *çura*, *heros*.

Balio, tudi v denešnji venetsčini nema drugega pomena, nego: *marito della balia*, *pesterin mož*, in italj. *bali*, *balivo* je oskrbnik *grajščin*, *Pfleger*, *Amtmann*, *Landkommenthur*, ki skrbi za živež, opravlja gospodarstvo pa ne politično, kakor *Bailo*, temoč *poljedelsko*, in ta beseda je znala nastati iz italj. *balia*, *Macht*, *Gewalt*, *Willkühr*, in ta se vjema s sansk. *bála*, *vis*, *robur*, staroslov. *bolij*, *gravior*, *praestantior*, *boljar*, *magnas*,

*) Iz nemšk.: *klatte*, *klette* je venet.: *zata*, *Klaue*.

v denešnji v venetščini: *balia*, *podestá*, *Macht*, *Gewalt*, *balioso*, *stark*; tedaj beseda tudi ni izvorno italjanska, temoč venetskoslovenska, ker latinskoitalj. oblike so: *valor*, *validus*, *valenza*, *valore*, *valeggio* itd.

Biri.

V parohiji San Canciano v Benetkih je več ulic in stanov, ki se velijo *Biri*. Galliccioli pripoveda, da je nekdanj tam bilo več jam in kanalov. Denešnji den stanujejo tam „*persone miserabili*“, kakor Boerio piše. Ker Venetčan rad soglasnik *v* spreminja v *b* na početku besed, govoreč: *berbice* — *vervex*, *boto* — *votum*, *bertovello* prestavljeno za: *vertebra*, je utegnulo tudi *biri* nastati iz: *viri*. *Vir* pa v staroslov. pomenja, *vortex*, *piscina*, srbsk. *locus profundior* in *aqua*, tedaj poznamenovanje prav naravno za kraj, kder so bili vodotoki in vodnate jame. Primeri: *Viri*, imena krajna po Slovenskem povsod v vodnatem kraji.

Chigia.

Chigia iz: *Chiglia* = *Čiglia* označuje v venetščini *scapchiatoio*, rihel, *Flachshechel*, *chigiar*, *pettinar il lino*. *Chigia*, *chigiar* je nastalo iz slov. češlja, češalj, čehlja, čehalj, češati, česati, čehljati,*) *pectinare*, *carpere*. Ker obdelavanje lanú spada med naj stareja domača opravila, in uže stari Veneti so sloveli kot izvrstni obdelovatelji lanú, je gotovo ta beseda tudi prestar ostanek iz jezika starodavnih slavnih Venetov.

Scarpello.

Scarpello je železno orodje za razkalanje pecin. Sostavljena je beseda iz prepozicije *s* in korenike *karp*, *krp*. V slovanščini in sicer v maloruščini najdemo: *kirpaty*, z odrezanim nosom, litov. *kirpti*, *rezati*, v sansk. korenike *krp* v pomenu: *rezati*, *sekati* ne najdemo, pač pa besedo: *krpâna*, nož.

Gheto.

Gheto značuje v venetščini: *casa ingombrata*, *casa piena di masserizie disordinate*. *Muratori* je mislil, da je ta beseda židovska, ker se kraji, gder židovi stanujejo, velijo *gheto*, in izvaja iz talmudskega: *ghet*, *separazione*. Mogoče, a zna biti tudi slovanska. Kraj *Mure* se velijo viničarske hiše, ki šče zraven prednje hiše imajo zade spletene, in s blatom omazane, *kete*, *prebivalci* se velijo *ketiši*. *Murko* si je v svoj rokopišni besednik, katerega je

*) Tuji nelatinski soglasnik *š* nemšk. *sch* venetščina izraža z *gi*, *ge*, italšč. pa z: *ci*, postavim: *ciocco*, nemški *Schock*, *Giaciuto* iz *Hiacintus*, *Girolamo* iz *Hieronymus*, tako tudi *chigia* iz *čihlia*, *čehlia*, *čihlja* — *čehlja*. Ker pa se v italj. *ila*, *ula* spreminja v *ia* na primer: *nebbia* iz: *nebula*, *stregia* iz: *strigilis*, smemo pri *chigia* iskati prvotno obliko: *češula* ali *čehula*.

meni v spomin prijateljstva izročil, zapisal: *ketiš*, in der Gegend von St. Nikolai bei Luttenberg, ein Mitwinzer; primeri sansk. *kêta*, domus, habitatio, Bopp pravi, da iz korenike: *kit*, ligare, ruski narečno: *kita*, ligamen, srb. *kita*, fasciculus. Gotovo je beseda *gheto* starejša, nego zapoved italj. katoliških vladarjev, da židovi morajo v posebnem kotu mesta prebivati; zato govori tudi venet. *gheta*, *gamberuolo*, *Beinharnisch*, kar gotovo ne drugo bilo, kakor *kita*, ligamen, okoli litkov. Tuji *k* italj. rada nadomestuje z *g^{om}*, postavim: *greppia* iz nemšk. *Krippe*, *grattare* iz: *krazon*, *krazen* itd.

Crognolo.

Crognolo, znano na deželi v okolici padovanski po Boeriu: „*enfiato, che fa la percossa*“, oteklina, ki nastane po kakšnem udarcu. Ta beseda je le mogla nastati iz korenike: *krn* metath. *kron*, odsod: *krniti*, *findere*, srb. *diffindere*, *krnjo*, *diffissus*, *krnjav*, *splitterig*. *Crognolo* bi tore bila oteklina vsled *krnjenja*; v drugih italj. narečjih ta beseda ni znana. Tako metathetično obliko najdemo tudi v besedi: *crocolar*, *bollire*, *sieden*, *brausen*, srb.: *krkljati*, *sieden*, *brausen*, *krkljanje*, das Brausen des siedenden Wassers; *crecolar*, *kreischen*, staroslov.: *krknonti*, *pipire*; dalje v venet. *crolar*, ki se rabi za poznamenovanje, če se brvna kakšnega hrama podirajo; primeri slov. in srb. *krlja*, ein Block Holz, Baumstamm; dalje v venet. *croscò*, Beinbruch bei Pferden, srb. *kršan*, *loman*, *gebrochen*. Tudi v besedi venetski: *croda*, *luogo di monte dirupato*, *rupe*, *balza*, *Felsen*, vlada ista metathesis; srb. *hrd*, *hrid*, *Felsen*, kar je po spremeni soglasnika *k* v *h* nastalo iz: *krd*, v kateri besedi tiči pomen: *acutus*; dalje v besedi: *crossina*, ime za oblačilo iz: *krzna*; tudi v besedi: *crema*, hrana iz mleka, *moke*, *jaje* in *sladkora*, staroslov. *krma*, *cibus*, *victus*, *krmlia*, *τροφή*, *deliciae* *) itd; primeri šče venet. *crepa*, *Schaedel*, kar se vjema s slov. *črpanja*, *črepanja*, *Schaedel*. **)

Usma.

Boerio piše: *Usma* significa sito (Geruch) ch' è quell' odore o quegli effluviu lasciati dalle fiere, dove passano, e quali penetrando nell odorato de' cani da caccia destan in essi una grandissima ansietà di trovarle, — *fiuto*, dicesi al sentimento dell' odorato. Esser sul' *usma*, esser in sulla traccia. Can de bona *usma*, cane sentachio. Conoscer uno a *usma*, conoscerlo a *fiuto*. *Usmada*, *fiuto*, Geruch, Riechen. *Usmadina*, piccolo *fiuto*. *Usmar*, cercar la fiera seguendo le orme.

*) Odsod tudi italj. *crema*, smetana in franc. la *creme*.

**) Primeri šče venet.: *screpolare*, „dicesi di rumore, che fano scarpe in andando“, — tedaj slov. *škripati*.

Ta beseda mora šče biti ostanek iz starega jezika Venetov. Poljedelstvo in lovstvo spadata med prva opravila vsakega naroda, izrazi za ta opravila so tore lastina jegova. Obračajmo besedo u s ma kakor hočemo, iz nobenega družega jezika ne dobimo razlage, nego iz slovenskega. Ker soglasnik *s* v venetščini se blizo tako izgovarja, kakor slov. *š*, imamo: uš ma, inŕker je glasnik *u* na početku postal iz soglasnika *v*, primeri italj. dialekt. ulpi, urpi, za: volpe, ulgiri za: volgere (Diez, Gramm. 285), je uš ma iz: voš ma, slov. vošem, ich rieche, pes voše, kodik je zajec bežal. Uš ma je tore iz themata: voh, voš, staroslov. onh, odorari, metathet. njuh, njuš, gorenjeluz.: nuhać. Zaradi oblike uš ma, primeri: kos-ma, kuk-ma itd.

Venetčan pravi mesto: aver usma, tudi aver pera; in to besedo bi jaz stavil k serb. piriti, blasen, primeri nemšk. Wind bekommen, = vohati, ali bolje šče, ker „far la pera“ pomenja: stare alle vedette, se sme primerjati serb. periti, naperiti, das Gewehr gegen Etwas richten, na-perak, der Ansatz.

Pignolo.

Pignolo označuje po Boeriu: argine di petra, Felsenrand, Felsenspitze; pignolo je diminutiv iz pigna, odkoder v latinščini srednjega veka pinna, mons, italj. penna, Gipfel. Karpatski Huculi imenujejo gorske rti: pienine. Sicer tudi v kymbritanščini najdemo penn, caput, vendar znajo vse te besede obče blago biti obojih jezikov, slovanskega in keltskega, kakor več družih. Jeli sem spada tudi ПНН, pen', truncus, ne upam se razsoditi. Gotovo pa se po tej besedi imenuje gora: mons Peninus, Alpes Peninae.

Poroni.

Poroni, voce del contado, o fondi de la botte chiamasi la feccia di vino, cioe quella, che rimane nel fondo della botte, consumato il vino, e che si distilla per farne acquavita, tedaj: drože. Jaz imam besedo poroni za: ponori; poredek soglasnikov je skažen, kakor tudi Črnogorci govore poron namesto ponor. Ponori od: ponoriti, untauchen, untersinken, prikladno poznamenovanje za drože.

Prindese.

Invito fatto in bevendo, Diez razlaga iz nemškega: bring' dir 's zu! ali naravnije je slov. prim' de si! kakor Slovenci vabijo gosta k jelu in pitju. Nemško: bringen pozná tudi venetščina v obliki: brincar, afferrare, chiappare, ingriffare, ali iz brincar ne morem venetskega prindese dobiti. Drugi Italjani so to besedo skazili v brindisi.

Pivei.

Pivei e vocabolo di gergo de Barcaiuli, che vuol dire fanciulli; ma specialmente s' intende i figliuoli. Pivei je iz pi-

pele, ker soglasnik *p* Venetčan rad spreminja v *v* in govori: ave mesto: ape, pčela, piva mesto: pipa, tibia, staroslov. pipela, sambuca, ker se iz bezovca piščalke delajo; *l* se vokalizuje, zato pivei za piveli. Ta beseda ne druga, nego slov. piple, piplič, pullus. Poznamenovanje je metaforično; navadno se rabi le za pullos gallinae vel anseris, a ker otročki tudi čvikajo in pipajo, jim dajajo venetski ladjari to negovalno ime. Iz korenike: pip šče je venet. piva, tibia, staroslov. pipola, tibia, dalje ime ptiča: pivaro, to je pipar, charadrius pluvialis, tako imenovan zaradi svojega glasa — Boerio pravi: somiglia al suono della zampogna (Schalmei), dalje: pivia, bianca pellicella o malore, che viene ai polli sulla punta della lingua; Slovenci tej bolezni pravijo: pipec. Sicer tudi latinščina pozná: pipire, pipsen, wie ein junges Huhn schreien, ali nema besed pipa v pomenu: tibia, pipus ali pipulus v pomenu: pullus, in pipia v pomenu bolezni: pipec; tedaj so venetske besede zrastle na deblu slovenskega jezika.

Bono Brontoni.

V Venetiji so našli spomenik z napisom: Bono Brontoni. Ker tukaj stoji dativ, se je božestveno ime v nominativu glasilo: Bronto. Zaradi sklanjanja primeri: Plato, Platonis, Maro, Maronis, Macedo, Macedonis itd. Na *o* se končajo slovanska imena, postavim: Vobo, Djedo, Žito, Pirto, Poto, Sudo, Teto, Dabo itd. Mislili so starinoslovci najti v Brontu grško božanstvo, priimek Zeusov; ali grške oblike so: *βρονταῖος*, in *βροντής*, in latinske iz grškega vzete: Brontes, ime hlapca Vulkanovega, ki se tudi veli Aemonides, dalje ime ciklopa, in sicer edina rimska pisatelja Ovid in Virgil sta ohranila to ime. Plinij šče ima: bronteum, gemachter Donner, brontia, Donnerstein, Bronteus, priimek Jova, in v Rimu šče se je našel napis: Jovi sancto brontonti, tedaj v nominativu: brontons, in se je sklanjalo kakor: pons. pontis, fons, fontis itd. Oblika: Bronto tore ni latinska, temoč venetskega jezika, dasiravno ime ednoisto pomenja. Že v sansk. najdemo bhran, sonare, kateri koreniki v grščini odgovarja: *βρομέω*, v latinščini: fremo, v nemščini: brummen. Slovanščina ima: brn, brneti, brnk, sonus, po metathezi: brenk; zato: brencelj, staroslov. brencaja, strepito, brencale, bobenj, brenčati, sonare. Vendar tudi s priloženim *t* in *d* imamo besede: srb. breti = staroslov. brenti, zdreti se, brunda, brundica, Maultrommel. Kakor so iz brenk po lastnosti českega jezika, v katerem je staroslov. *л* = *a*, nastala imena: Bracislav, Bračislav, tako iz brent po lastnosti ruskega jezika, v katerem je staroslov. *л* = *я*, ja: Brjatislav = Brentislav. Imamo tore dokaze za thema: brent. Da se *л* = *en* stopnuje v *л* = *on*, zna vsak jezikoslovec,

primeri samo: ЛѦК, lonk, arcus iz korenike: ЛѦК, lenk, po Miklošiču, tako tudi: bront iz Brent. Bronto je tore ruski: Brjat — Brjatislav, katero se najde v novgorodskem letopisu (1039 I. letop.). Bronto*) je tore: sonans, tonitruans, in ker ima priimek: bonus, je bil bog mirnega, ne razdirajočega groma. Iz tega themata se ima tudi izvajati ime venetske reke: Brenta, in znači: die rauschende, murmelnde. Bronto je toraj bil priimek Perunov, Perkunov. Brenta se je tudi velela: Meduacus major, veči Medvak brž ko nepo svoji medeni (aeneus) barvi, ali pa so kraj njega si bčelice iz dreves in cvetlic obilo meda nabirale (primeri hrv. medven, μέλιτος), ali pa, ker je imela reka svoj izvir v kraji imenovanem: Medvak, kakor še denes imamo po Slovenskem kraje: Medoka, Medina, Medovka, Medince.**)

Veneti in jantar.

Znano je, da so starodavni Veneti bili prvi trgovci z jantarom. Stari pisatelji in novi preiskovatelji so tega mnenja, da so adrijanski Veneti neposredno jantar dobivali od svojih sorodnih bratov, ki so stanovali ob baltiškem primorji. Navadno ime za jantar je bilo v Italii: succinum — sukín (Plin. H. N. 27. 2.). To ime gotovo ne nastalo pri italskih narodih, nego je z blagom priromalo v Italijo. Iz istega Plinija pa zvemo, da se je jantar v Scythii zval: sacrium. Rimskim pisateljem pa so pod poznamenovanjem „Scythia“ veljala vsa zemeljska okrožja v severni Evropi. Ker jantar ima smolnato lastnost, in se smola pri Litovcih veli: sakas, je „sacrium“ iz litovskega: sakar, smolnat kamen. Uže v pradobi so Phoiničani tržili z jantarom in ga Egypčanom prodajali; tako zapopadamo, zakaj po istem Pliniji tudi se pri Egypčanih je jantar velel sakal. Iz sakas je gotovo izviro venetska oblika sukín nastala. Plinij šče poroča po Philemonu, da se je v Scythii jantar tudi velel: svaliternic — to je: svaliternik. Jaz tega imena ne razlagam, kakor Gilferding, in ga ne stavim k imenu mythičnega kamena v ruskih narodnih povestih in pesmah —: latyr, alatyr, nego izvajam iz korenike: svar, lucere; odtod ime solnčnega božanstva: Svarog, Svarožič, litovski: svelu, flagro, amburo; slovanskima suffiksoma: ter + nik primeri: viternik, nož za kalanje viter (Windenspleussen), tedaj svaliternik označuje isto, kar nemški Bern-

*) Denešnja venetščina ima: brontolar, borbottare brbotati, bronfiare, flottare, bollire, brausen, rauschen, dalje: brombola, sonaglio, primeri slov. brumbica, Maultrommel, brambor, gryllus gryllotalpa.

***) Že latinski pisatelji poročajo, da so stari Venetčani bčele po svojih rekah na pašo na ladjah vozili, tedaj je ob njih moralo dosti meda biti, in reka je celo naravno dobila priimek: Medvak.

stein. Severnoslov. jantar je iz litov. gentaras, latvij. dzinters, in za razlago bode menda sansk. džant, urere, flagrare, flammare, naj pripravniša korenika, in slov. žonta, Brühe, žonta, snet v pšenici bi utegnila iz iste korenike biti.

Laton, litargirio.

Med kovinami nas zanima v venetščini najbolje beseda: laton, Messing, rus. latun, Messingblech, tudi franc. laitton, španj. latoen, angl. latten iz romanščine. Nekteri so sicer venet. laton izvajali iz gršk. ἑλατός, getrieben, hämmerbar, iz: ἐλάω ἐλάω, treiben; odtod: ἐλατρεύς, Schmiedeisen; vendar mene to izpeljevanje ne prepričuje. Jaz bi kazal na oni thema, iz katerega je gore omenjena ruska beseda latyr, in bi šče ednačil sansk. rátnam, gemma, za katero pa šče jezikoslovci neso našli prave korenike. Menda tudi slov. latvica, olla, prvotno pomenja: Messingtopf, kakor medenica, romenča, in rusko: laty, prsni oklep, utegne tudi izvirno izražati Messingpanzer. V glagolskih pismih najdemo tudi: lēt, obolus, tedaj nummus ex aurichalco, in v listini iz leta 1337 (apud Ludewig Tom. VI. Reliq. M. S. S. pag. 13) beremo: „cum magnificus princeps dominus Joannes Boemiae Rex indulsit, ut in civitate a bonis civium et hominum Sittaviensium de marca qualibet unum Latonem — grossum exigerimus etc. Ravno tako temen je početek venetske besede: litargirio, sorta di minerale, o sia piombo asso e ridotto in cenere, piše Boerio, grški: λιθάργυρος, Metall aus Blei und Silber gemischt. Drugi del besede, ἄργυρος, je grški, ali prvi: λιθ se ne najde v grščini; za svinec, plumbum, rabi Grk: μόλυβδος, λιθ pa skoz in skoz v pomenu: kamen. Beseda λιθ, je tore izposojena, pa odkod? V sansk. riti, metallum, rus. litovka, kosa, tedaj orodje iz metala, srb. lit, litar, Zinngürtel. Kraj Save na Kranjskem in sicer na desnem bregu je ves: Litija, tudi tam so nekdanj svinčnate rude bile, po takem je beseda: lit v pomenu: svinec mogla nekdanj Slovenom znana biti. Drugi metali imajo grško-latinska poznamenovanja v denešnji venetščini.

To je slovanski jezikoslovski zaklad v denešnji venetščini, ki sem ga le površno nabral. Starino- in jezikoslovcem ga predlagam v blagovoljno uvažavanje. Mislim, da ti članki bodo rodili bogato literaturo v čast imena slovenskega.

Popravek. Str. 13 pri besedi: Cogion, Hodensack izpusti: srbsk. koka, Schamtheile, in beri: Cogion = coglion, Hodensack, primeri srbsk. kulja, Netsack, kuljav, trbušast, kuljen, venter, litov. kuila, Gemächtebruch, slov. kyla.

in-
rare,
ata,

eda :
on,
uicer
iz :
e to
rega
nsk.
rave
Mes-
orsni
skih
o, in
S. S.
mnes
num
exi-
li-
ce-
ilber
e ne
pa
jena,
tedaj
ranj-
o ne-
svi-
rško-

ščini,
edla-
rodili

srbsk.
srbsk.
ächte-

